

ÎN ACEST NUMĂR:

pag. 2 - **REVOLTA BIBEROANELOR**
de Mihai Buznea

p. 2 - **Caravana scriitorilor, sub semnul lui 75**
de Bucumanu Paraschiva

pag. 3 - **IPOSTAZE TITANICE ÎN POEMELE EMINESCIENE**
de Aneta Țiru Pioară

p. 4 - **FLORIN DANIEL DINCĂ** și studierea arhivelor poliției politice
sau războiul scriitorului **Dorin Tudoran** cu un sistem
nonegalitar și opresiv
de Petre Isachi

p. 5 - **PAUL VEȚAN – Seceră în grădina celor dreți**
de Camelia Ardelean

p. 6 - **Mălina Anițoei și personajul
care se confesează pînă la sînge**
de Matei Vișniec

p. 6 - Contribuții la completarea
istoriei literare românești –
Stan V. Cristea:
„Eminescu și Teleormanul”
de Mioara Bahna

p. 7 - **O CARTE EVENIMENT**
de Nicolae Dina

p. 8 - **Pansamentrup - Poezie esențialistă**
de Aida Zaharia

p. 9 - **Scriitorul iranian SADEGH HEDAYAT în traducerea
și interpretarea scriitorului român GHEORGHE IORGA**
DE PETRUȘ ANDREI

p. 10 - **FASCINAȚIA AMALGAMĂRILOR SPIRALATE**
de Octavian Mihalcea

p. 11 - **Rază de speranță**
de Petronela Apopei

p. 11 - **Eroi în timp de pace**
de Emilian Marcu

p. 11 - **SUFLETE INVADATE
CĂUTÂND DEVENIREA**
de Constantin Dram

p. 12 - **Mihai Vulpe – austeritatea romanțată a unui Bildungsroman**
de Mihai Botez

p. 13 - **Poem elegiac pe ruinele Școlii Gimnaziale Berbinceni-Bacău,
ctitorie haretiană de acum 125 ani**
de Grigore Codrescu

p. 14 - **ANCA DENISA ȘOGOR/ ANDE - O scriitoare interpretează de idei
sau implicarea cititorului în triumghiul text-intertext-context**
de Mihai Bravu

p. 15 - **VARIANTE ALE PARADISULUI FIINȚEI
IMAGINARUL EROTIC ÎN LIRICA MAGDEI ISANOS**
de Lidia Carmen Pircă

p. 17 - Aniversări
Cecilia Moldovan
de Cornel Simion Galben

p. 18 - **Oaspeți de soi printre argeșeni**
de Adrian Simeanu

p. 18 - **Eveniment omagial
cu festin regal, la Dărmănești**
de Romulus -Dan Busnea

p. 18 - **Moftul român**
de Maria-Loredana Pleșca

p. 19 - **PROZĂ**
Constantin Miu, Toader Titi Roznovanu

moneda avers

moneda revers

Monedă britanică de aur
din patrimoniul Complexului Muzeal
„Iulian Antonescu” - Bacău

Imaginea obiectului a fost preluată din volumul intitulat
**Tezaurul monetar de aur (sec. XIX) din colecția
Muzeului de Istorie Bacău**
autor dr. Anton Coșa

Onești, Editura Magic Print, 2020, p. 46, planșa I / 1.
Imagine copertă propusă de: **Mihaela Băbușanu**

IOAN
VULCAN-AGNITEANUL

GÂNDURI ȘI ROSTIRI EMINESCIE

Să luăm aminte, căci iată ce spunea filozoful Constantin Noica: „Fiecare lucru poartă în sine însuși măsura sa. Arborii nu cresc până în cer. Nici noi nu putem crește dincolo de măsura noastră și măsura noastră este Eminescu. Nu avem a crește mai mult decât atât. Atât însă să creștem, pentru că sufletul trebuie hrănit ca pământul. Și dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu, nu cu un Eminescu idealizat, nu cu un Eminescu trimis în genialitatea lui, a haosului germinativ, dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu acesta atunci vom rămâne în cultură mai departe înfometați”.

Așadar, astăzi, din nou, despre Eminescu – Poetul și Gazetarul, cu precizarea că fragmentele pe care le vom reproduce le datorăm atât cărțurării ardelean Ilarie Chendi (1871-1913), cât și strădaniilor colegului și bunului meu prieten, Marius Harmaghi, jurnalist sibian, „descoperitorul” acestor texte în mai vechile ediții ale ziarului „Tribuna”, fondat în anul 1884 de scriitorul bănățean Ioan Slavici. Așadar, urmează câteva dintre gândurile și cuvintele lui Eminescu așternute pe hârtia de tipar ale unor ziare bucureștene din vremea sa. Citiți-le și veți înțelege că sunt într-atâta de actuale încât veți avea convingere că au fost scrise în zilele noastre: „Ce să vă spun? Iubesc acest popor bun, blând și omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc hărți și răzbe, zugrăvesc împărțiri...; iubesc acest popor nevinovat, care geme sub mărirea tuturor palatelor de gheață ce i le așezăm pe umeri...” Și tot același cărturar-teolog ardelean mai „divulgă” și faptul că Eminescu a fost în așa mare măsură înșuflețit de figura lui Horea încât în perioada juvenilă a vieții și creației sale a gândit un întreg ciclu de poeme sub ge-nercul „Horiade”. Spre exemplificare: „Să privesc Ardealul, luni îi e rușine, / C-a robii copiii-i pe sub mâini străine. / Ca-ntr-un nor de abur, într-un val de ceață, / Își ascunde tristă galbena ei față... Ai înghețat fur-tuna, ca să înați steaguri. /...” „Oamenii noștri sunt de un cosmopolitism sec, amar, sceptic, ba mai mult, au frumosul obicei de a iubi orișice-i străin și de a urî tot ce-i românesc. Noi am rupt-o cu trecutul, fie ca limbă, fie ca idee, fie ca mod de a privi

și cugeta, căci astfel ne-am putea trece în ochii Europei de națiune civilizată. La noi vezi istorici ce nu cunosc istoria, literați și jurnaliști ce nu știu scrie, actori ce nu știu juca, miniștri ce nu știu guverna, finanțiști ce nu știu calcula și de aceea atâta hârtie măzgălită fără nici un folos, de aceea atâtea țipete bestiale, care ne umplu atmosfera teatrului, de avem atâtea schimbări de ministere, atâtea falimente. Vei afla mai lesne oameni care pun la vot existența lui Dumnezeu decât sufletele însetate de limba și de datinele străbunilor, decât inimile închinătoare lui Dumnezeu, sau minți ocupate pe chestiunile de viață ale acestui popor, căruia îi scriem pe spate toate fantasmagoriile falsei noastre civilizațiuni... Cât despre „inteligenta”, noastră, o generație de amployați și de semidocti, oameni care calculează cam peste câți ani vor veni ei la putere - e o inteligență falsă, care cunoaște mai bine istoria Francei decât a României, fiii unor oameni veniți din toate unghiurile, oameni care au făptura și caracterele de la tații greci și bulgari și numai numele de la mama - dizgrațiata Românie...”

Notă. Succinte repere biografice, referitoare la **Ilarie Chendi**: scriitor, istoric, critic literar și teolog. Fiul preotului otodox Vasile și al Elizei (născută Hodoș, în Bandul de Câmpie, rudă apropiată cu istoricul, publicistul și avocatul Iosif Hodoș 1829-1880, unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române). Bandul fiind situat în apropiere de Târgu-Mureș, de lernut și de Luduș. **Ilarie Chendi** se naște la data de 14 noiembrie 1871, în comuna Dârlos, de pe malul drept al râului Târnava Mare, așezare situată la o palmă de loc de municipiul Mediaș, fiind urmat în inteligența și talentul său de un alt consătean de seamă: medicul-academician Ioan Moraru, Laureat al Premiului Nobel pentru Pace (Oslo, 1985), împreună cu alți doi medici-savanți ai lumii: americanul Bernard Lown și rusul-sovietic Mihail Kuzin. Ilarie Chendi va muri la București, prin sinucidere, în ziua de 23 iunie a anului 1913, ca urmare a tristeții sale fără margini la aflarea veștii decesului poetului Ștefan Octavian Iosif, cel pe care îl considera „Fratele său de Cruce”. *Studii*: clasele primare le frecventează la școala din Bandul de Câmpie, iar cele gimnaziale și liceale, cu predare în limba germană, la Mediaș și Sighișoara.

Era absolvent al Seminarului Teologic „Șagunian” din Sibiu, precum și al Facultății de Litere din Budapesta.

A fost unul dintre principalii promotori ai „Sămănătorismului”, un înfloritor și prestigios curent literar și politic, reflectat în scrierile și conferințele liderilor săi, între care: Nicolae Iorga, Liviu Rebreanu, Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Ion Agârbiceanu, Mihail Sadoveanu și Dulu Zamfirescu.

MIHAI BUZNEA

Motto

„Să crești mare și voinic / Fără să mănânci nimic.”
(slogan ante-decembrist)

Așadar, lucrurile sunt cât se poate de clare: visteria statului este goală, s-a ajuns la fundul sacului, iar anemia financiară cronicizată reclamă tratamente urgente de resuscitare, altfel riscăm să intrăm în moarte clinică, cu prohodul la capăt. Doamne ferește! Drept pentru care guvernării – mai vechi și mai noi, au declanșat starea de necesitate: scoate bani din piatră seacă. Și iată cum, după consultări adânci între mințile luminate ce mobilează încăperile palatului Puterii, una dintre soluțiile salvatoare a irupt la suprafață cu putere de decizie: mama și copilul. Ne costă prea mult. Contabilitatea guvernantă, cea care dă verdictul de +/- al binelui/răului nostru, a venit imediat cu rezultatele preliminate, demonstrându-ne încă odată că efectul picăturii în finanțele țării poate fi asemuit cu cel al apei oceanului – picătura umple marea.

Sigur: în vremuri de criză, măsuri de criză, ar putea să-și justifice deciziile cei care țin în mâini frâiele suficienței financiare, după regula conform căreia

REVOLTA BIBEROANELOR

orice crețar prinde bine la buzunar. Indiferent de la cine, și cum, îi schimbă destinația. În speță, iată soluția miraculoasă care i-a făcut până și pe țâncii nou-născuți să scâncească de revoltă: laptele din biberoane ajustat până la nivelul minciunică. După principiul că tot ce-i prea mult cade cu silă la stomac. Drept pentru care indemnizația acordată mamelor timp de doi ani pentru creșterea copilului s-a redus dintr-un condei cu 10 la sută, de la 85 la 75 la sută, luându-se în calcul și o eventuală impozitare a acesteia. Și pentru ca activul de cont să fie și mai rotunjit, alte 10 procente vor merge către asigurările de sănătate, coasigurarea devenind astfel un termen caduc. Efectele totale le las pe seama fiecăruia, spre a nu fi pus în situația de a veni cu diagnostice și rețete pentru tratarea depresiei, deopotrivă a celor mici și a celor mari de lângă ei. Posibila scurtare a concediului pentru creșterea copilului și, de asemenea, impozitarea alocației de stat – care a „înghețat” și ea la nivelul anului trecut ar însemna, la rândul lor, ajustarea sumelor destinate bebelușilor. Alături de intrarea la apă a indemnizațiilor acordate bunicii care-și îngrijesc nepoții și de reducerea numărului și sumelor ce fac obiectul ajutoarelor sociale. Toate aceste măsuri urmând să fie aseasonate cu creșterile de prețuri la alimente, medicamente și celorlalte produse destinate copiilor prin majorarea tva. Și cum rigoarea decidenților noștri în materie de fiscalitate nu are limite, să mergem și la efecte: cele peste 150 000 de mame și pruncii lor devin contributory imediați la echilibrarea bugetului cu 45 de milioane de lei lunar. O picătură în

oceanul sărăciei? Da, dar trebuie să fim de acord că și apa oceanului este formată tot din picături. Și iată cum, volens-nolens, ajungem la adevărurile celebrei teorii marxiste care ne spune că omul – fie mare, fie mic -, este cel mai prețios capital. Căci de la el vin banii...

E, deci, cazul să ne întrebăm și ce va fi să ni se întâmple în continuare vizavi de aceste politici de „ajustare” a politicilor demografice. Dacă în urmă cu 35 de ani, în 1990, se nășteau 314 000 copii, anul trecut numărul acestora a scăzut la sub 150 000, fenomen explicabil prin scăderea natalității, creșterea morbidității, reducerea numărului de căsătorii, cât și fenomenului migrației românilor spre alte zări. Iar lucrurile evoluează spre alte orizonturi la fel de incerte.

Fiind bine să luăm aminte și la vocile care prefigurează viitorul demografic al țării: „Populația României ar urma să scadă până în anul 2050 cu aproape 3 milioane locuitori – în proporție de 77% prin scădere naturală și 23% prin migrație netă negativă. Iar aceasta este una dintre variantele optimiste, pentru că lucrurile ar putea sta mult mai rău”, ne spune profesorul Vasile Ghețau, prestigios cercetător în demografie și populație, care face o analiză a ultimului raport ONU privind perspectivele populației din România: 1 din 4 locuitori va fi pensionar.

Calculule efectelor se află la îndemâna oricărui dintre noi. Cât și concluziile. Fiind, așadar, cazul să ne întrebăm încă odată: viitor de aur țara noastră are? Poate că unul dintre răspunsurile pe care ni le putem da trebuie căutat și în biberoanele nou-născuților de azi și de mâine.

Caravana scriitorilor, sub semnul lui 75

Societatea Culturală „Clepsidra”, Roman și Filiala „Filip Brunea-Fox” a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, conduse de preotul, poetul și editorul Cornel Paiu și de scriitorul dr. Dan Gabriel Arvătescu, în colaborare cu Filialele Uniunii Scriitorilor din Bacău, președinte Dumitru Brăneanu, și din Iași, președinte Cassian Maria Spiridon, având și sprijinul

autorităților județene, prin Ion Asaftei, vicepreședintele Consiliului Județean Neamț și primarul Adrian Niță, au organizat la Piatra-Neamț a V-a ediție a **Caravanei Scriitorilor**. Așezată sub semnul lui 75, deoarece au fost omagiați scriitorii care au aniversat sau vor împlini 75 de ani anul acesta, și desfășurată în perioada 23-25 iulie, manifestarea culturală și a reunit oameni de cultură din țară și din străinătate. Evenimentul a început în duhul rugăciunii de mulțumire și cu binecuvântarea arhimandritului Benedict Sauciuc, starețul Mănăstirii Neamț, a continuat cu discursurile autorităților care au subliniat importanța culturii și datorită de a-i celebra pe cei care au contribuit la îmbogățirea ei, s-a prelungit în dezbateri, conferințe, recital de poezie, lansări/donații de carte, sesiuni de autografe, a culminat cu prezentarea cărții omagiale „Pelerin pe Everest” și s-a împlinit cu periplul cultural-religios în ținutul Neamțului. Din grupul omagiaților (Lucian Strochi,

Emilian Marcu, Cassian Maria Spiridon, Tudor Amza, Alexandru Dumitru, Valeriu Stancu, Marian Ilie, Mihai Botez), de o surpriză deosebită a avut parte scriitorul și criticul de artă pietrean care și-a celebrat cei 75 de ani chiar în prima zi a caravanei, într-o atmosferă culturală deosebită și în prezența a peste 100 de invitați. Volumul „Pelerin pe Everest”, inițiat de amfitrionii evenimentului și apărut la Editura Papyrus Media, a fost alcătuit din 96 de declarații de admirație pentru Lucian Strochi, autor cu nume predestinat, originar din Petroșani, dar înrădăcinat la Piatra-Neamț, care a apărut cu demnitate și cu noblețe cultura în calitate de bibliotecar, de profesor, de director cultural/artistic, a creat cultură în calitate de poet, prozator, dramaturg, publicist, eseist, critic literar și de artă și a promovat-o în forme variate, opera sa însumând astăzi peste 100 de volume. În discursurile elogioase, rostite de dr. Dan Gabriel Arvătescu, pr. Cornel Paiu, prof. Paraschiva Buciumanu, dr. Dumitru Brăneanu, scriitorii Culiță Ioan Ușurelu, Petre Isachi, Cornel Galben, Nicolae Băciut, Petru Frăsilă, Viorel Dinescu, Aurel Ștefanachi, Petronela Apopei, Dorina Stoica, Petruș Andrei, Mihai Hanganu s. a., a fost evidențiată contribuția sârbătorilor la dezvoltarea culturii naționale, iar ac-

tivitatea le-a fost recunoscută și apreciată și prin distincțiile oferite.

a consemnat prof. dr. **Paraschiva Buciumanu**

➡ ➡ ➡ **p. 3**

IPOSTAZE TITANICE ÎN POEMELE EMINESCIENE Luceafărul poeziei românești a fost el însuși un titan al secolului XIX!

În mitologia greacă, **titan** este denumirea purtată de urmașii lui Uranus (Cerul) și ai Geei (Pământul), primii zei ce au apărut din haos. Fiii acestora, adică titanii sunt: Oceanus-zeul titan al apei și al mării, Thei, zeita titan a apei dulci, Hyperion- zeul titan al luminii, Thea-zeita titan a soarelui și a luminii, Coeus-zeul titan al oracolelor, al înțelepciunii și al previziunii, Phoebe-zeita titan a profeției, Cruis- zeul titan al con-stelațiilor, Mnemosyne-zeita titan a memoriei, Iapetus-zeul titan al vieții muritorilor (zeul morții), Themis-zeita titan a legii, a ordinii și a justiției, Cronos- zeul titan al timpului și conducător al Universului și Rhea-zeita titan a fertilității. Ei sunt zeii cei mai importanți din Grecia Antică. Ei au dat dovadă de bunătate, dar și de răutate... S-au certat între ei, au fost capabili de aventuri, dar și-au protejat muritorii preferați de pe pământ, având fiecare un rol serios de jucat.

Titanismul este o trăsătură distinctă a scrierilor lui Mihail Eminescu și se manifestă prin dorința de a-și depăși limitele, de a aspira la universal și la infinit. Lirismul eminescian se desfășoară între două coordonate care cuprind: motivul titanic ca simbol al răzvrătirii pe care îl întâlnim în creația din tinerețe și motivul genului care predomină în creația din perioada maturității, unde geniul este figura centrală din poeme ca simbol al cunoașterii contemplative - o contemplație critică și ironică (vezi scrisorile), unde avem de-a face cu un romantism titanic.

În lucrările literare de început ale lui Mihai Eminescu, titanii sunt cei care acționează în societate. Demonul din **Înger și Demon** este un titan, ca și prolețarul din **Împărat și Prolețar**, dar și poporul răsculat împotriva formelor de exploatare ale societății. Puterile și năzuințele revoluționare sugerează dimensiunea titanică a acestor entități. Titanul proletar spune: „Spuneți-mi ce-i dreptatea?... Virtutea pentru dânsii ea nu există. Însă/ V-o predică, căci trebuie să fie brațe tari care,/ A statelor greoaie care trebuie împinse/ Și trebuiesc luptate războaiele aprinse,/ Căci voi murind în sânge, ei pot să fie mari”. Figura revoluționarului (prolețarului) romantic cu idealuri democratice, intrând sub influența concepției negativiste a filozofiei lui Schopenhauer duce la imaginea titanului care se întâlnește cu imaginea genului izolat de lume a cărui aspirație spre infinit, nu este decât setea de repaos, stingerea în neființă. În poemele din tinerețe geniul ca simbol al cunoașterii contemplative este subordonat titanului ca simbol al răzvrătirii, geniul fiind

Napoleon, împăratul. Titanul zice: „Minciuni și fraze-i totul ce statele susține;/ Nu-i ordinea firească ce ei a fi susțin;/ Avere să le aperi, mărirea ș-a lor bine,/ Ei brațul tău înarmă ca să lovești în tine,/ Și pe voi contra voastră la luptă ei vă măn....”. În aceste poeme din tinerețe geniul, ca simbol al cunoașterii este subordonat titanului ca simbol al răzvrătirii. Coabitarea titanului cu geniul este rezultatul unor trăsături comune improprii unuia sau altuia. Geniul se caracterizează prin evoluția sa în planul infinitului, prin perspectivele sale, pe când titanul care ar trebui să demonizeze omenirea în răzvrătirea sa, acesta se izolează, convertindu-și firea activă în contemplativă. În poezia **Împărat și Prolețar**, Napoleon se izolează. (contrar gândirii lui titanice, adică spiritului său revoluționar, care frământă lumea). Personajul lui Eminescu este creat pe interferența umanului cu mitologia. În poezie planurile titanice își anulăză funcția de titan, sub puterea și presiunea destinului, care depășește cele două forțe. Citez „Pe Malurile Senei, în faeton de gală,/ Cezarul trece palid în gânduri adâncit,/ Al undelor greu valet, vuirea în granit/ A sute de echipajuri, gândirea-i n-o înșală;/ Poporul loc îi face tăcut și umilit... Zămbirea lui deșteaptă, adâncă și tăcută,/ Privirea-i ce citește-n suflete omenеști,/ Și mâna care poartă destinele lumești,... Evul e un cadavru, Paris-al lui mormânt./”

Titanismul marchează atitudinea pre-romantică, specifică curentului *Sturm-und-Drang*, ce preconizează eliberarea totală a geniului. Mihai Eminescu este un bun cunoscător al literaturii universale și mai ales al perioadei STURN-UND-DRANG, când răul constituie forța motrică a dezvoltării istorice a lumii. Acțiunea titaniană a poetului, care imită în gândirea sa filoane mitologice, devine un simbol mai puțin incitant, ce impune remodelarea mitului (transfigurarea) în epoca modernă.

Romantismul sentimental al poetului, față de marii revoltați ai lumii, ai societății este întâlnit și în poezia Demonism, în care poetul rămâne în cadrul mitologic, creând chipul omului după asemănarea zeului, „Făcuți suntem/ După asemănarea-acelui mare/ Puternic egoist carele singur... Dorința de a fi ca el în lume/ Unici.... În corpul mort din care am ieșit/ Se naște veșnica nefericire./” căruia îi trimite uneori gânduri înalte de nobilă răzvrătire. „O demon, demon! Abia acum pricep/ De ce-ai urcat adâncurile tale/ Contra-nălțimilor cerești;” (De aici reiese dualitatea omului). Versurile pornesc dintr-un conflict interior ca și în poezia *Gemenii*. Sarmis din poezie este conștient de nedreptatea zeului, dar și de neputința sa (decide să răzvrătește) trece prin toate stadiile revoltei. Se luptă cu acesta, dar cu teamă. „Asupra-i se repede și iar se dă-napoi. / O, Sarmis, luptă lungă, grozavă e-ntre noi! / Ce fugi? Ce fugi? Nu vezi, la luptă eu te chem./ Nu crede cum că tremur, nu crede că mă tem!...”

Titanismul exprimă în mod alegoric revolta omului superior, care pune la îndoială tot ce ține de ordinea socială prestabilită, ca în poemul **Mureșanu**, o poezie rămasă ne-terminată, unde personajul titanian este realizat în zona de interferență a umanului cu Mitologia. O figură impunătoare, Andrei Mureșanu, revoluționarul ardelean îl atrage pe Mihai Eminescu, deoarece vede în el, un personaj excepțional și-l pune într-o lumină romantică „Ce ochi veghează umed? / Ce suflet se frământă, / Ce suflet țipă-n dolii, ce liră jalnic cântă? / Sunt eu!... Privesc trecutul, și-icoana lui barbară./ E zăgărită aspru d-ursita ne amară”. Titanismul marchează atitudinea preromantică. Un titan îmbrăcat în straie umane este și Mircea

cel Bătrân, voievodul român din **Scrisoarea III**, care conduce armata română cu o forță titanică spre victorie împotriva dușmanilor cotropitori. „Mircea însuși mână-n luptă vijelia-ngrozitoare/ Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare;”. Nu la fel este Hyperion din **Luceafărul**. Aici e altceva... Obligatoritatea legilor universale în care se situează Hyperion devine pentru îndrăgostit o povară și ar vrea să se elibereze, să devină om, să aibă parte măcar de o oră de iubire.... Prin intensitatea sentimentelor de iubire, de faptul că este destinat de a trăi izolat în lumea lui întrunchiează omul de geniu. Aici titanismul este ilustrat prin forța iubirii, care-l face pe Hyperion să se gândească a renunța la statutul său de nemuritor, astfel rugându-l pe Demiurg „-De greul negrei veșnicii,/ Părinte mă dezleagă,/ Și laudat pe veci să fii / Pe-a lumii scară-ntregă. ...Și pentru toate dă-mi în schimb/ O oră de iubire...”, dar într-un final Hyperion (**Luceafărul**) o înțelege pe Cătălina, analizează diferența dintre condiția de muritor a fetei și o iartă, apoi meditează privind poziția lui de nemuritor și se resemnează. „Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece.” Puterea titanică din personaje e învinsă, Hyperion rămâne la stadiu de geniu. Spațiul și timpul bine proporționate în acest poem definesc geniul tetonist al *Luceafărului*. Luciferismul eminescian, nu poate fi asimilat satanismului, deoarece, e drept, pornește prin revoltă, dar nu ajunge să pedepsească, clocotind de ură și grotesc. Lucifer (demonul eminescian) după înfrângerea tentativei de libertate, nu evoluează spre satanism, ci spre ipoteza geniului contemplativ, așa cum reiese din versurile mai sus menționate. În aceste situații, contemplarea la Eminescu o putem interpreta ca pe o formă sublimă, superioară revoltei titanice, o contemplare filozofică.

Prin puterea sa de înțelegere a lucrurilor, prin interpretarea lor filozofică, Mihai Eminescu ajunge să dea temei titanice o încărcătură elegiacă prin trăsătura proprie geniului și anume spiritul contemplativ și trăsătura proprie titanului care este acțiunea.... Recitind versurile din *ODĂ* (în metru antic), vedem că însuși titlul poeziei ne trimite în mitologie, apoi vedem cum titanul se convertește în geniu „Ca să pot muri liniștit, pe mine / Mie redă-mă!” pe când în poemul **Luceafărul**, această metamorfozare nu există.

Personajele există până la final, având fiecare destinul său. Hyperion este un înfrânt în demersurile sale, ca și poporul răsculat împotriva împăratului și a legilor sale din **Împărat și Prolețar**, titanismul manifestându-se în mod permanent (etern). Deci, poeziile DEMONISM, MUREȘANU, LUCEAFĂRUL definesc cel mi bine formulele titanice cele mai importante pe care le ia (le îmbracă) poezia eminesciană. Titanul (pământ) din DEMONISM se revoltă împotriva lui Zeus, dar e îngenunchiat și pedepsit ca din carnea lui să iasă să se nască oamenii. Aici se înfruntă puterea cu meschinăria zeului. Înving dreptatea și bunătatea titanului. Criticii literari în comentariile lor introduc și noțiunile de: *prometeism*, *satanism*, *demonism*, (Eminescu intitulează chiar un poem DEMONISM), care nu simbolizează numai revoltă, ci și o atitudine nonconformistă. Demonul ține de romantism, el este un erou opus ca trăsături noilor ordini sociale ale lumii, este un simbol al răzvrătirii. Închei prin a menționa că tema pe care am abordat-o în articolul meu, privind creația literară a lui **Mihai Eminescu**, nu este exhaustivă. S-au scris multe pagini de către critica literară și se mai pot scrie încă sute de pagini.

Caravana scriitorilor...

(Continuare din pag. 3)

Societatea culturală „Clepsidra”, Roman a acordat distincția „Summa cum laudae”, Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor din România a acordat distincția „Opera Omnia” celor trei membri: **Lucian Strochi**, **Tudor Amza** și **Alexandru Dumitru**, iar scriitorul **Culiță Ioan Ușurelu**, editor, redactor-șef al revistei „Salonul literar” și director al Festivalului Internațional de Creație „Vrancea literară”, i-a răsplătit pe aniversați cu plăcheta „Bene Merenti”, pentru truda depusă în slujba cuvântului scris. **Prima seară** a caravanei s-a încheiat într-o atmosferă înălțătoare, în Lunca Răzeșilor, unde, în jurul focului de tabără, membrii cenaclurilor literare au prezentat cărți și au citit/recitat poezii din propria creație. În **a doua zi** a evenimentului, *Caravana Scriitorilor* a pornit-o spre vechile și renumitele vetre monahale din Munții Neamțului (M-reă Secu și M-reă Neamț), adevărate oaze de spiritualitate și de cultură românească. La Mănăstirea Secu, pr. Cleopa Sturzu, ne-a primit cu bucurie și ne-a prezentat cu generozitate istoria locului, tabloul citorilor, al stareților și al anahoreților vrednici de pomenire, prețioasele odoare ale mănăstirii, precum și tainele acestui bastion al ortodoxiei românești. La Mănăstirea Neamț, ne-a întâmpinat călduros însuși starețul lăcașului de cult, arhimandritul Benedict Sauciu. Preotul protos. Andrei Dănilă ne-a prezentat istoricul mănăstirii, imaginea citorilor și a monahilor nemțeni înduhovniciți, obiectele de mare valoare artistică, istorică și religioasă, cea mai veche și cea mare bibliotecă mănăstirească din țară (peste 18.000 vol.), muzeul mănăstirii, mare parte dedicat Sfântului Cuvios Paisie Velicovschi și primei Școli de caligrafi, copiiști și miniaturști, configurând imaginea unui adevărat simbol al rezistenței culturale și spirituale românești. În *sala mare a stăreției*, pentru a marca Centenarul Patriarhiei Române, **Nicolae Băciut**, redactorul-șef al revistei „Vatra Veche” și promotor al românismului în spațiul transilvan, a evocat personalitatea complexă a Preafericitului Părinte Miron Cristea (Elie Cristea), primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, insistând, în mod deosebit, pe contribuția ierarhului la păstrarea identității naționale în spațiile unde românii erau minoritari și pe lucrarea „**Viata și opera lui Mihai Eminescu**”, prima lucrare de doctorat dedicată poetului național, apărută la doar 6 ani de la moartea

Luceafărului poeziei românești.

În același context, **Ema Felicia Dimitriu**, **Dorina Stoica**, **Dumitru Brăneanu** și **Viorel Dinescu** au recitat poezii reprezentative din propria creație. De asemenea, un discurs important despre contribuția episcopilor româșcani (Macarie, Dosoftei, Melchisedec Ștefănescu) la dezvoltarea culturii naționale a susținut chirurgul româșcan **Dan Gabriel Arvătescu**, iar, în final, starețul mănăstirii a articulat forța Cuvântului scris sau rostit, a vorbit despre misiunea scriitorului în lumea contemporană și i-a felicitat/binecuvântat pe organizatori. Caravana și-a continuat călătoria în fascinantul Ținut al Zimbrului din Parcul Național-Vânători Neamț, unde am fost primiți cu mult drag de către directorul general, inginerul **Sebastian Cătănoiu**, care ne-a prezentat istoria parcului, un film despre bogățiile acestui ținut și proiectele de extindere a zonei protejate.

„Caravana Scriitorilor” a reprezentat un adevărat pelerinaj al spiritului creator la izvoarele spirituale ale românilor, în locuri încărcate de istorie, de tradiție, de artă și de cultură autentică. Evenimentul de la Piatra-Neamț a fost o sărbătoare a literaturii române, o dovadă că aceasta nu rămâne zăvorâtă între copertile cărților, ci e vie, respiră, se mișcă și întâlnește oameni și locuri de poveste.

FLORIN DANIEL DINCĂ și studierea arhivelor poliției politice sau războiul scriitorului *Dorin Tudoran* cu un sistem nonegalitar și opresiv

PETRE ISACHI

Motto: „Am ajuns târziu –/ Totul e boicot./ Nimeni nu-și amintește vreun păcat/ ochii nu cerșesc îndurare/ prestigiul instituțiilor/ spune totul/ despre cât de târziu am ajuns.”

(Dorin Tudoran, *Infern – cu Hanibal ante portas*)

Despre și întru *Dosarul Dorin Tudoran. Literatură și politică în comunism și în postcomunism* (Editura Amphion, Bacău, 2022) au scris, până la data prezentelor însemnări, voci critice de referință: Al. Cistelean, *Dosarul Tudoran* (cu șină), în *Expres cultural*, Anul VI, nr. 10 (70), octombrie 2022; Adrian Popescu, *Aproape o monografie Dorin Tudoran*. Un portret fidel, convingător și unitar schițat de către un exeget tânăr, dar de o impresionantă maturitate, în *Steaua*, Anul LXXIII, nr. 11–12, noiembrie–decembrie 2022; Vasile Spiridon, *Luxul deferenței*, în *Hyperion*, Anul 41, nr. 1–2–3, 2023; Valeria Manta Țăicuțu, *Dosarul Dorin Tudoran*, în *Spații Culturale*, nr. 85, noiembrie–decembrie 2022, care au sugerat cititorilor de elită, cu eleganța și erudiția necesară, o lectură obligatorie pentru înțelegerea *Istoriei Literaturii Române Contemporane* și, implicit, corelația immanentă *Literatură–Politică*.

Și literatura, și politica sunt științe ale construcției, ale libertății și a *Tot ce este schimbător*, conflictual, relativ și contingent, dar și arte imperialiste, capabile să schimbe/ reconfigureze fața Lumii. La ambele predomină voința de a acționa într-un anumit sens autonom, un sens al sensurilor, de a imagina, de a esențializa, de a prevedea viitorul și de a înțelege lumea ca „operă plutitoare”, supusă simultan hazardului/rațiunii, digitalizării. Și scriitorul, și politicianul sunt oameni cu voință, capabili de a-și influența, conduce și apăra semenii de ceilalți, de imprezibil și de ei înșiși. De aici, necesitatea fiecăruia de a putea gândi și trăi liber, deși ambele tipologii sunt obsedate de putere, de autonomie, de mitul *coincidentia oppositorum*, prin urmare, incompatibile. Se știe, nu-ți poți cuceri și conduce semenii decât servindu-i și respectându-i ca pe tine însuși. Nu există excepție în acest sens. Este ceea ce a înțeles și *Florin Daniel Dincă*, tânăr cercetător, care și-a ales drept temă de doctorat „*Dosarul*” D. Tudoran, adică poezia (de la *Mic tratat de glorie*, 1973, la *De bunăvoie, autobiografia mea*, 1986), publicistica predecembristă (de la *Martori oculari*, 1976, la *Adaptarea la realitate*, 1982) și postdecembristă (de la *Kakistocrația*, 1998, la *Luxul indiferenței*, 2015), precum și paraliteratura din D.U.I. nr. 233433, așa cum parțial o descoperim în volumul *Eu, fiul lor. Dosar de Securitate* (Editura Polirom, Iași, 2010), în fapt, romanul conflictului ireconciliabil al unui intelectual român de excepție cu un sistem nonegalitar și opresiv.

Ce înseamnă această fericită decizie pentru tudoranologul doctor-cercetător, care gravează „în tonuri diferite numele celor ce nu trebuie uitați: unii pentru josenia în care au confundat acest neam, ceilalți pentru sacrificiul adus ca neamul

acela să aibă o șansă de a reînvia” (Dorin Tudoran, în *Agora*, vol. III, nr. 1, 1990)? Înseamnă să recitească/ să studieze, să fișeze, să selecteze dintr-o *Bibliografie* aproape exhaustivă, complex-focalizată într-o scriitură interdisciplinară, polemică, acrobatic-esopică, modelarea estetică-ideologică, una care i-a configurat destinul scriitorului *Dorin Tudoran*, un autentic model oferit posterității, spre a putea renaște liberă de prejudecăți, literatură autohtonă, postcomunistă: *I. Bibliografie de autor. Volume de poezie; II. Bibliografie de autor. Volume de publicistică predecembristă; III. Bibliografie de autor. Volume de publicistică postdecembristă; IV. Documente din arhiva scriitorului și corespondență online; V. Documente predecembriste și postdecembriste; VI. Poezie și publicistică. Reeditări. Prefete și postfețe; VII. Publicistică postdecembristă. Prefete și postfețe; VIII. Dorin Tudoran în interviuri postdecembriste preluate în volume; IX. Dorin Tudoran în interviuri postdecembriste din periodice; X. Bibliografie auxiliară. Surse externe. Volume; XI. Bibliografie auxiliară. Surse interne. Volume; XII. Bibliografie auxiliară. Surse interne.* Presă tipărită sau online; înseamnă să (re)creeze o stare de spirit cu acribia filologului și perseverența omului de știință, care deconspiră și deconstruiește un regim totalitar, o stare de spirit anormală, revelând în context tragedia intelectualității române, cu devotamentul moralistului pascalian, dar și cu talentul criticului (post) modernist, ce perpetuează, cu mijloacele docuficțiunii critice, poetica atmosferei și a tăcerii/ interdicției din cele patru ministere transfigurate de *George Orwell* în cunoscuta distopie *O mie nouă sute optzeci și patru*: „Ministerul Adevărului, care se ocupă cu știrile, cu distracția, cu educația și cu artele frumoase; Ministerul Păcii, care se ocupă cu războiul; Ministerul Iubirii, care se ocupă cu menținerea ordinii și disciplinei, și Ministerul Abundenței, care răspunde cu treburile economice”; cu alte cuvinte, F. D. D. recrează, asemenea unui autentic scriitor de romane politice, starea de spirit opresivă, specifică unui sistem totalitar, nonegalitar și tendențios-agresiv, condus de o nomenclatură ce dispunea de toate privilegiile și puterile dorite. Criticul băcăuan stăpânește poetica atmosferei. Prin urmare, configurează, autentic, un sistem totalitar în care aparent nimic nu este ilegal, din moment ce legile sunt formale, sunt simple ficțiuni, sunt destinate doar pentru supușii-sclavi moderni. Principiul tudoranologului *Florin Daniel Dincă* pleacă de la adevărul de necontestat că adevărata biografie a unui scriitor este *Opera* sa. Nu întâmplător, tot prof. dr. F. D. Dincă publică vol. *Dorin Tudoran, De bunăvoie, autobiografia mea* la aceeași editură (*Amphion*, Bacău, 2020), cu un *Cuvânt înainte*, chiar al disidentului Dorin Tudoran: *Sticla. Apa. Malul. Oamenii*, însoțit de mai mult ca necesarul, straniu și tragicul text *Mai mult ca perfectul singurătății*. Nu se putea un incipit care să-i reveleze mai autentic „Viitorul facultativ” și să-i ilustreze simultan atât valoarea immanent estetic-documentară a „scrijeliturilor”, cât și adevărul evident: „În cazul său, viața și poezia nu mai pot fi despărțite” (Florin Manolescu).

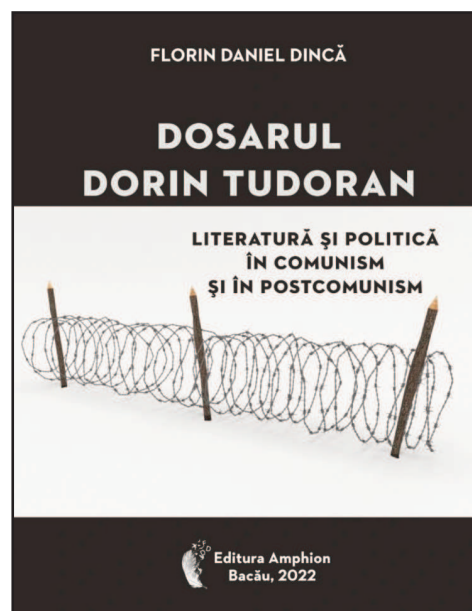
Lată cum își mărturisește acest „personaj al tragediei intelectualității române”, trăitoare în comunism și în postcomunism, răstignirea pe crucea poeziei, părăsirea dictaturii ceașiste (nu a țării) și acceptarea suicidului literar, ca scriitor: „Se știe: // eu pot eșua / imaginea mea – / niciodată. // De aceea / toate aceste scrijelituri.” (Pro domo) Postfața vol. *De*

bunăvoie, autobiografia mea trădează vocația prof. dr. *Florin Daniel Dincă* de a interpreta, *sine ira et studio*, seismele culturale ale vremurilor comunistoide, refuzând, din convingere științifică, dezistoricizarea actului critic – orice epocă este, inevitabil, politică – și de a nu admite „bolgia neimplicării” mult iubită de confrății noștri de pretutindeni, deși Dante a avut grijă să-i amenințe cu Iadul, metaforic vorbind, dar cine mai crede în funcția cognitiv-educativă a criticii literare: „Cele mai negre locuri ale iadului sunt rezervate celor care se mențin neutri în vremuri de criză morală”. Așa-zisa neutralitate a scriitorului român trădează eterna lașitate a intelectualului de pretutindeni, gata să încheie pactul cu diavolul, spre a-și salva, se justifică el, de la dispariție, capodopera visată, dar încă nescrisă. De la debutul din 1973, cu vol. *Mic tratat de glorie*, atât poetul, cât și publicistul au rezistat eroic la formele „înfrățite ale cenzurii: cenzura de stat executată prin instituții ale sistemului (D.S.S. și Secția Propagandă și Presă a C.C. al P.C.R., D.G.P.T., C.P.T. și C.C.E.S.) și cenzura de breaslă, pe care am văzut-o în acțiune mai ales după desființarea C.P.T.-ului”, precizează cercetătorul *Florin Daniel Dincă* pentru a ne justifica atât necesitatea demersului recuperator al Operei celui „mai aprig și curajos contestatar din ultimii ani ai deceniului opt” (Dumitru Micu), cât și voința demonică a Securității „de a inventa dușmani, pentru simpla plăcere de a-i lichida” (Ștefan Aug. Doinaș). Doar într-un asemenea spațiu-timp-totalitar s-au putut ivi (re)sursele ontologice ale unei fenomenologii a exilului, topită în farsa tragică a istoriei, revelată cu acribie științifică în volumul *Dosarul Dorin Tudoran. Literatură și politică în comunism și în postcomunism*. Iată câteva dintre confesiunile incredibile ale poetului, cele din *Mai mult ca perfectul singurătății*, care trădează o feroce politizare a literaturii și o falsificare fără precedent a Istoriei: „La 7 aprilie 1984 (după amenințări cu moartea, cu expulzarea; după refuzul, prelungit ani și ani, de a accepta oferta să părăsesc țara; după

de emigrare), voi începe o grevă a foamei în apartamentul meu și voi afișa pe cele două balcoane următoarele: Dorin Tudoran – scriitor interzis, Dorin Tudoran – ostatic politic, Greva foamei, Pașapoarte, Jos terorismul politic!”. Caracter nonconformist, demn, consecvent cu sine și cu lumea (se știe că lașitatea ne duce la conformism), *Dorin Tudoran* este configurat de F. D. Dincă drept un simbol al scriitorului capabil să învingă, eroic, lașitatea specifică omului nou, adaptabil, refuzând să se supună terorii comunismului/ totalitarismului – doctrine ce pleacă, filosofic vorbind, de la sistemul aristotelic: întregul precede partea.

Autor al volumelor de publicistică: *Biografia debuturilor*, 1978; *Nostalgii intacte*, 1982; *Adaptarea la realitate*, 1982; *Frost or Fear? On the Condition of the Romanian Intellectual*, 1988; *Kakistocrația*, 1998; *Absurdistan*. O tragedie cu ieșire la mare, 2006; *Băsesc, deci există! Inteligenție și Putere în România* 2004–2014, 2015; *România ca părere*, 2015; *Luxul indiferenței*, 2015, *Dorin Tudoran* reconfirmă teza că nu există exil, există doar exilați. Opera fiecăruia dintre cei peste 2000 de scriitori exilați/ autoexilați este, în esența ei, o hemoografie, adică scriere cu tine însuși. Cei care i-au citit, chiar și parțial, pe *Eliade*, *Ionesco*, *Cioran*, *Vintilă Horia*, *Matei Călinescu*, *Virgil Nemoianu*, *Toma Pavel*, *Ioan Petru Culianu*, *Gabriela Melinescu*, *Andrei Codrescu*, *Petru Popescu*, *Paul Goma*, *Dumitru Țepeneag*, *Virgil Tănase*, *Virgil Ierunca*, *Monica Lovinescu*, *Al. Ciorănescu* etc. vor remarca aceeași voință schopenhaueriană, specifică diasporei, de a-și salva neamul de la „căderea în istorie”, asemenea *Operei* (auto)exilatului *Dorin Tudoran*. Și acest scriitor/ intelectual de excepție abandonează revenirea în Ithaca; și în cazul său, Eul/ exilul auctorial reconfirmă particularitățile egocentrismului (post)modern, configurează o tipologie și o narațiune politică (a)tipică, una care se potrivește aproape fiecăruia (auto)exilat politic, fugit din orice dictatură a lumii. Cu sau fără intenționalitate estetică-critică, *Florin Daniel Dincă* îl implică pe scriitorul româno-american *Dorin Tudoran* în galeria marilor (auto)exilați ai culturii și ai literaturii române. Exilul auctorial potențează ontologiile singurătății, deziluziile scriitorului și-i unicizează scriitura: „Cum m-ai făcut tu să văd / aducător al morții noastre / lactea Cale a minciunii / ce se sfășie-n două porți albastre // la fel de-adânci ca infinitul / asemeni lui de cuprinzătoare / stând fiecare-n fața noastră ca o icoană / în care fierb puzderii de popoare // Înălță-te încă o dată, aducătorule / de cutremure și puhoae! / Vreau să-ți rostesc pentru ultima oară numele / și să-ți cioplesc o cruce din apă de ploaie” (Crucea).

Prin codul său de critică pluriperspectivist-dialogic, care configurează, realist documentat, istoria *Dosarului* scriitorului Dorin Tudoran, a războiului interminabil, inegal și tragic, pe care scriitorul l-a dus, și încă îl duce, cu instituțiile suspiciunii: partidul unic, Securitatea, cenzura, *Florin Daniel Dincă* se înscrie într-o activă familie de spirite critice: *Paul Cernat*, *Mihai Iovănel*, *Andrei Terian*, *Alex Goldiș*, *George Neagoe*, *Nicoleta Sălcudeanu*, *Luminița Marcu*, *Antonio Patraș*, *Cosmin Borza*, *Oana Soare*, *Marius Manta*, *Bogdan Crețu* etc., care investighează fenomenul cultural din comunism, postcomunism, situându-se, cu deosebire, împotriva unei literaturi infectate de sovietizare, stalinism, de realismul socialist, de proletcultism, de neomarxism.

epuizarea tuturor căilor oneste de a supraviețui și de a asigura o minimă siguranță alor mei) am cerut emigrarea. Timp de aproape un an, nimeni din cei autorizați s-o făcă n-a avut curajul să înformeze pe cel ce decide totul. Frica imensă de reacția necontrolată a Înțeleptului Cărmaci îi paralizase. Bănuisem că așa va fi! Teama lor nu era de ce se va întâmpla cu mine (abia așteptau să se întâmple!), ci cu ei! (...) 4 martie 1985. Trimit scrisori, având aproape același conținut, Ministrului de Interne, Șefului Serviciului Pașapoarte București, Președintelui Uniunii Scriitorilor. Le aduc la cunoștință că, de nu voi primi pașapoartele până pe 7 aprilie (când se va împlini anul de la depunerea cererilor

FLORIN DANIEL DINCĂ și studierea arhivelor poliției politice

(Continuare din pag. 4)

Florin Daniel Dincă se dovedește un spirit obiectiv, polemic, perseverent, care cercetează, cu voluptatea intelectualului, *Arhivele Poliției Politice*, încât **Dosarul Dorin Tudoran** configurează, împreună cu **Dosarele** lui Marin Preda, Monica Lovinescu, Dumitru Țepeneag, Augustin Buzura, Paul Goma etc., un original fragment și absolut necesar pentru o viitoare și absolut necesară **Istorie politică a literaturii române postbelice/ postcomuniste**. Admirabilă și absolut necesară este decizia Editurii *Amphion* din Bacău de a publica lucrarea de doctorat a profesorului **Florin Daniel Dincă, Dosarul Dorin Tudoran. Literatură și politică în comunism și în postcomunism**.

Cartea reconfirmă cunoscutele teze: comunismul este o crimă continuă și un cancer social fără leac, uitat, din nefericire, de noile generații care încă mai cred în utopia egalității reale a oamenilor.

Viciul tuturor utopiilor, susținea cândva **Nikolai Berdiaev**, nu stă însă în construcția lor, ci în faptul că toate sunt realizabile.

Paradoxul comunismului/

nazismului/ totalitarismului este însăși limita până unde poate merge inteligența umană, dincolo de care apare absurdul crimei continue, adică nimicul existențial.

Romanul critic despre „Dosarul Dorin Tudoran” revelă războiul eroic al intelectualului/ scriitorului româno-american cu utopia și absurditatea premisei absolute a egalității oamenilor, distopie creatoare – se știe – de tulburare disociativă de identitate.

Era și este nevoie de această carte (implicit, o meditație despre omul tuturor timpurilor) care actualizează ideea că spiritul poporului român se împiedică aproape întotdeauna de/ în el însuși.

Abisul căderii în (neo)comunism ne dezvăluie la fel de vinovați pe noi, scriitorii de azi/ mâine, pentru comoda intrare în neutralitate, pentru apolitism și cvasieterna trădare specifică intelectualilor.

Sic transit gloria mundi... – în „Mai mult ca perfectul singurătății”!...

CAMELIA ARDELEAN

Lecturând volumul **Seceră în grădina celor dreپți**, semnat de **Paul Vețan** și apărut la Editura Corvin din Deva, în 2025, ai impresia că îl cunoști pe autor de o viață sau că nu îl cunoști deloc. Eseurile cuprinse în paginile cărții dezvăluie faptul că, în spatele unei aparențe modeste, se pot ascunde uneori nestemate. Ele ne prezintă un om care nu se teme să caute răspunsuri într-un ocean al întrebărilor, preferând să gândească singur, în loc să „preia” ca atare ceea ce i se „servește” din tipare prestabilite, cu riscul, poate, de a-și atrage oprobiul celor care îi vor citi zberile cognitive.

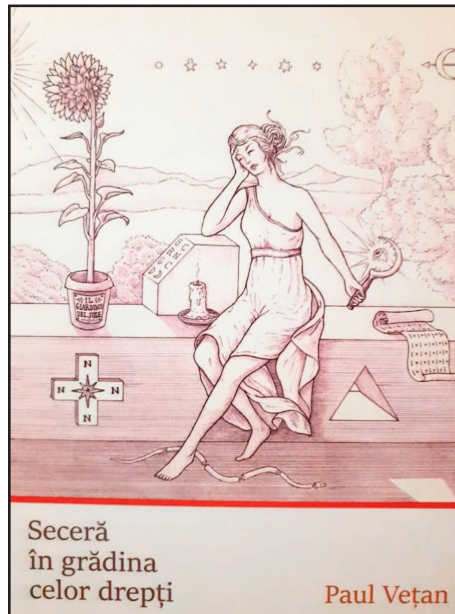
Autorul își deschide sufletul cu sinceritate în fața cititorului și mărturisește că se simte ca „o seceră într-o grădină cu plante înalte” (*Nota autorului*, p. 9), referindu-se, probabil, la condiția sa de ucenic pe drumul credinței – un ucenic care, în ciuda vârstei relativ fragede, a acumulat numeroase cunoștințe și experiențe existențiale, ajungând în postura de a formula opinii diferite de cele ale unor persoane mai experimentate decât el în ceea ce privește cunoașterea spirituală și credința. Paul afirmă că volumul cuprinde frustrările sale „de natură personal-religioasă”, dar și „sensuri filozofice” sau „reflecții psihologice” menite să provoace introspecția și să deschidă noi perspective asupra relației dintre om și divinitate.

Autorul ne vorbește, printre altele, despre *căutarea fericirii* într-o lume marcată de incertitudine și deziluzie, în care (până și) iubirea poate deveni distructivă atunci când este folosită ca instrument al răzbunării „pe faptul că trăim” (p. 11). Din reflecțiile sale aflăm că *voința* este forța care îl poate pune pe om în mișcare și îl poate reconstrui atunci când este distrus de confruntarea cu dramele existențiale. Totuși, această *voință* nu este suficientă în procesul căutării de sine, a adevărului și a propriei identități. Descoperim, de asemenea, că *egoul* este unul dintre cei mai mari dușmani ai omului (dacă nu cel mai mare): el ne insuflă dorința de afirmare, dar, în același timp, creează în interiorul nostru un vid greu (sau imposibil) de umplut. Aflăm că fiecare persoană are propriul său itinerar în viață, chiar dacă, în cele din urmă, lecțiile învățate pot fi asemănătoare sau identice cu ale altora; că purtăm, „în spirit și în formă”, amprenta *Creatorului* nostru (p. 14); că nu putem realiza nimic memorabil fără să ne descoperim *scopul* pentru care am venit pe pământ – *depresia* fiind, în opinia lui Paul, „un gol venit din lipsa scopului”; că *teama* de adevăr izvorăște din faptul că acesta depășește puterea noastră de control sau înțelegere, dar nu poate reprezenta o scuză pentru lipsa de cunoaștere; că îndoiala este firească, deoarece ne determină să (ne) punem întrebări și ne sporește astfel șansele de a descoperi răspunsuri corecte și de a ajunge la esență; că *Dumnezeu este prezent aproape pretutindeni* – în natură, în legile fizicii etc. – autorul susținând: „Creștinii trebuie să privească în oglinda publică și să recunoască unde nu este Dumnezeu”.

Referitor la *cunoaștere*, **Paul Vețan** afirmă că aceasta se obține prin studiu, cercetare, meditația asupra celor citite și introspecție (p. 16). Așadar, el identifică *acțiunea* ca fiind „cheia” ieșirii din *ignoranță*. A nu face nimic și a aștepta rezultate este, de altfel, un non-sens valabil în orice domeniu al vieții. Utilizând pe alocuri un limbaj frust („Descoperim tot mai multe, dar tot tâmpiți

PAUL VEȚAN – Seceră în grădina celor dreپți

rămânem” – p. 14), autorul (își) exprimă dorința arzătoare de a trece dincolo de aparențe, pentru a atinge profunzimile existenței sau a gusta din esența divină. De remarcat este sinceritatea sa: Paul este un nonconformist declarat, care nu se ascunde în spatele unor măști convenabile doar pentru a răspunde așteptărilor societății. El conștientizează că întreaga viață presupune o luptă cu *frica* de a fi criticați, judecați, ostracizați, cu presiunea de a ne conforma normelor impuse de societate, cultură sau religie. Consideră că religia, în mod special, nu ar trebui să însemne îndoctrinare, nici să devină un instrument de anulare a identității personale, și percepe supunerea oarbă ca pe o slăbiciune a spiritului. Autorul mai susține că există multiple căi către cunoaștere și că liderii – spirituali sau de altă natură – nu ar trebui să le impună celorlalți propriul traseu, chiar dacă acel drum le-a adus succes. Extrapolând, el afirmă că limitele unui lider spiritual nu trebuie să devină obstacole în calea împlinirii unui vis sau a căutării adevărului. Ar trebui respectate atât credința individuală, cât și libertatea fiecăruia de a-și urma propriul drum spre adevăr și împlinire spirituală. În acest sens, autorul amintește de liberul arbitru oferit de Creator, care nu își dorește ca oamenii să fie slujitori habotnici,

dar lipsiți de sinceritate, ori simpli actori într-o „piesă” regizată cu acribie de alții.

Exemplul *transformării cubului în sferă*, oferit de Paul, ne arată că doar ridicându-ne deasupra tuturor lucrurilor și privindu-le cu detașare putem percepe realitatea așa cum este (p. 40). Doar astfel ne vom conecta cu persoanele necesare evoluției noastre spirituale și vom atrage în viața noastră situații care să ne ofere experiențele de care avem nevoie. În ceea ce privește moartea, autorul o „vede” ca pe o poartă prin care cei ce și-au recunoscut esența divină – adică identitatea lor de fii ai lui Dumnezeu, prin credință în Hristos – se întorc la Creator, sufletul lor continuând să trăiască în eternitate, eliberat de suferința lumii căzute și de limitările trupului pământesc.

În carte regăsim multe alte subiecte interesante, demne de menționat, cum ar fi: *cele cinci motive pentru care ne dorim să fim practici* (p. 30); *reflecții despre: dragoste, gelozie, infidelitate, prietenie, suferință și scopul acesteia* (p. 62); teme precum *succesul, discipolatul, subestimarea, negarea, smerenia și bunul-simț, mândria, acumularea; dorința de dominare sau de control* (p. 64); *apetitul sau lipsa acestuia* (p. 66); *loialitatea față de Dumnezeu și de ceilalți*, dar și față de funcția deținută sau de putere; *distanțarea* tot mai accentuată *de adevărul originar* (p. 56); nevoia de plictiseală (considerată necesară pentru reflecție și conștientizarea de sine); repere care ne ajută să nu ne pierdem pe noi înșine și nici pe Dumnezeu (p. 61); atracția față de sexul opus sau față de același sex, deviațiile sexuale (p. 68); *atașamentul față de lumea materială* (p. 96); singurătatea și necesitatea acesteia în procesul de autoanaliză – autorul susținând

că cei care se tem de solitudine sunt oameni *superficiali* (p. 32); sinceritatea și nevoia ca aceasta să fie însoțită de diplomatie pentru a fi eficientă, mai ales în actul rugăciunii ș.a.m.d.

Alte aspecte ale viețuirii noastre pe pământ, regăsite în volum, sunt: diferența dintre credința adevărată și cea „trucată”; datorile unui creștin față de ceilalți (p. 74); iubirea față de aproapele; balansul dintre bine și rău; dorința libertății totale, despre existență – „cel mai greu lucru care ni se putea întâmpla” (p. 99); *realitatea din vis și felul în care acestea ne reprezintă* (p. 104); *constrângere și moralitate; minciună vs adevăr* (sau invers); *altruism vs egoism; dorința de a experimenta sau de a schimba* (p. 111); *arta și impactul acesteia asupra omului*, Paul fiind de părere că arta este unul dintre factorii care ne umanizează, alături de credință, sex și cultură; *păcatele acceptate* (p. 80) și *dictatorii în devenire* (p. 81), ascunși printre liderii creștini etc. Nu în ultimul rând, aflăm că frica nu este mereu distructivă, ci poate fi chiar necesară, atunci când ne motivează să acționăm în folosul nostru (p. 34); că „orice frică poate fi învinsă printr-o frică mai mare” (p. 35) și că atât dragostea, cât și frica sunt energizante ale voinței.

La finalul cărții, aflăm care sunt *cele mai dificile cinci tipologii* ale individului și găsim câteva aforisme desprinse din experiența de viață a autorului, dar și din lecturile sale, de la Freud și Nietzsche, până la învățăturile regelui Solomon și ale altor învățați cuprinși în Scriptură. Toate acestea reflectă, de fapt, *vulnerabilitatea* ființei umane și dorința acesteia de a găsi un sprijin în brațele unei ființe superioare, care să o protejeze și să o îndrume.

În concluzie, avem în față un volum interesant, complex și necesar în biblioteca fiecăruia dintre noi, fie că este vorba despre un începător sau un inițiat în studiul biblic, fie despre o persoană laică. Informațiile cuprinse în el ne pot îmbogăți sufletește, dacă suntem deschiși la minte, sinceri cu noi înșine și dispuși să evoluăm. Autorul ne reamintește, printre altele, faptul că suntem cu toții „piese” ale aceluiași „joc” numit viață, chiar dacă nu toți îl jucăm după aceleași reguli, dar și că nu trebuie să devenim șablonul gândirii altora, ci, prin prisma Cuvântului lui Dumnezeu, să ne căutăm propria cale și identitate. Felicitări, **Paul Vețan**, și mult succes în continuare!

Rod invers

Rotund te cerșesc a memorii
Când haruri în ruine declini,
În fante te joci, iluzorii,
Și aripi spre umbre înclini.

Când timpul rotat plânge-a muguri,
Tu du-mă pe al lumii pridvor,
Vindecă-mi dependența, de-a pururi,
Respirului de-aer, prin dor.

Pe buze-mi citești dintr-o mare
Cum pe umăr aminul se-așterne,
De niciunde mai cade o zare
Spre murindul cu brațe materne.

Și totul e zbor dimprejururi
Cum se-nchide o rană, umil,
Evadează-n cireși albe ruguri
De jăratec noroi calofil.

Mister

Lumina, în ea însăși o sculptură,
Prin vămi de clorofilă se-nfioară
Iscând din ochi de zodiac scriptură
Ca un sidef sub glenze de fecioară.

Sunt epidermă de rostire sfântă,
Călcând desculț pe miezul de tocmire,
Precum monade slava o frământă
Rodesc în mir o soartă ca de mire.

CĂTĂLIN CHIREA

MATEI VIȘNIEC

Mălina Anițoaei și personajul care se confesează pînă la sînge

Verile rimează uneori cu o singură carte. Mie, vara aceasta mi-a adus o întâlnire cu talentul tulburător al scriitoarei **Mălina Anițoaei** care trăiește în orașul meu natal, Rădăuți. Culegerea ei de proze scurte **Inocența în stare de sclavie** a apărut în urmă cu zece ani. Îmi imaginez că poștașul hazardului a făcut mari ochiuri și s-a pierdut deseori pe drum pînă cînd să-mi pună în fața ochilor această carte. Acest poștaș ar putea fi de altfel un personaj în cartea Mălinei.

Poștașul hazardului și al scriitorilor triști care trăiesc în provincie nu a plecat din camera mea pînă cînd nu am citit toate cele o sută de pagini ale cărții trimisă de Mălina. Cînd am terminat de parcurs și ultima povestire intitulată **Nădejdea mesagerul scriitorilor triști** a măsurat cu un termometru special emoția din privirile mele și a plecat bucuros, ca un profesionist care și-a îndeplinit misiunea.

Scriind aceste rînduri parcă aș vrea să i le adresez direct autoarei, să-i spun în primul rînd că mă descopăr pe mine în sutele de *fulgurații* descrise în cartea ei. Sunt întîmplări trăite de ea în „orașul cu zece locuitori” – am găsit această sintagmă plină de năduf tandru într-una din cele treizeci de proze ale cărții. Le numesc *proze* dar ele sunt de fapt niște instantanee narative avînd fiecare în centrul ei un element declanșator: o amintire din copilărie, o întâlnire cu un om pe stradă sau într-un spital, persistența unei pasiuni amoroase, dialogul imaginar cu un scriitor *esențial* pentru personajul narator... S-ar spune că Mălina Anițoaei, ori de cîte ori ieșea din casă și se ducea la bibliotecă (pentru că multă vreme a fost bibliotecară la Rădăuți) se întîlnia pe drum, și la dus și la întors, cu cîte o proză, cu cîte o emoție literară, cu forme de anonimat urban care cereau apoi, imediat, să fie sculptate verbal. Sursele de inspirație ale autoarei sunt efectiv de o copleșitoare diversitate. Uneori *povestirile* ei încep ca niște confesiuni cu adîncimi și atașamente culturale. „De multe ore mă întîlnesc noaptea cu Max Blecher, pe străzile lăturalnice, cînd trenul mă aruncă tîrziu în orașelul zgribulit și revin acasă tîrîndu-mi picioare” – așa începe textul intitulat **Max, dragostea mea...** Într-o notă de polemică literară începe *fulgurația* textuală intitulată **Inocența în stare de sclavie**: „Nu, nu-mi plăcuseră niciodată scriitorii care stăteau la taifas și dădeau amănunte filigranate despre așa-zisa lor creație.” Autoarea mînuiește însă cu mare abilitate și registrul poetic, ceea ce face că multe din *deschiderile* sale sunt doldora de ambiguitate și fragilitate. „Puțin cîte puțin, existam împreună. Eu și fereastră.” – prin această frază intră cititorul în proza intitulată **Fereastră**.

Dau aceste exemple pentru că mi-

au plăcut mult tehnica și abilitatea narativă a **Mălinei Anițoaei**. Ea îl *înșfacă* pur și simplu pe cititor în povestirile ei și o face în primul rînd printr-o copleșitoare sinceritate. Tonul fiecărei povestiri este deja un fel de mesaj: *am ceva foarte sincer de spus*. Sinceritatea este însă dublată de forța textului. Chiar și cînd sunt impregnate de poezie, prozele scurte ale autoarei au precizia unui bisturiu narativ, sunt nervoase și precise, și mai ales dau sentimentul că vin dintr-o lungă decantare. **Mălina Anițoaei** strecoară parcă un anumit mesaj în *formatele scurte* privilegiate de ea: dragă cititorule, te invit să intri puțin în sufletul meu, în angoasele mele (care pot fi și ale tale), în neîmplinirile mele (care pot fi și ale tale), dar nu te țin mult, mie nu-mi plac divagațiile, îți deschid pentru o secundă sufletul meu rănit și apoi te las să pleci. Citez din nou dintr-o astfel de *invitație* făcută cititorului de personajul principal prezent în toate povestirile cărții: „Tot ce scriu aici a mocnit în inima mea și m-a chinuit cumplit. Încerc să redau cât mai limpede, fără falsificări, cu speranța că la capăt de tot mă voi împăca poate cu mine.”

Da, pe măsură ce citeam cartea Mălinei (sub ochii atenți ai *poștașului*) mi se desena tot mai precis și personajul din aproape toate textele: mă aflu în fața unei voci de femeie, scriitoare și jurnalistă, oarecum *captivă* într-un oraș din Bucovina, deziluzionată de un parcurs cu multe accidente afective dar avînd în continuare încredere în cuvînt, în literatură. Acest personaj feminin mînuia cu dexteritate confesiunile și auto-ficțiunea, asocia observațiile aspre și nemiloase cu simpatia infinită pentru

nefericiții întîlniți în cale. Elemente de jurnalism se amestecau cu poezia și cu referințele culturale. O alchimie literară remarcabilă, purtînd pecetea stilului.

Din carte se mai degajă o linie *melodică* specială, legată de iubirile personajului feminin. Cu pudoare dar în același timp fără menajamente, personajul feminin își povestește momentele de exaltare și eșecurile, revelațiile pe termen scurt și dezastrele pe termen lung. Revin la cuvîntul *tulburător* pentru a sintetiza farmecul acestor proze triste și tăioase, profund umane și foarte, foarte bine scrise. Introspecția și sinceritatea nu devin niciodată dominante, în sensul că nu aleargă mai repede în text decît capacitatea autoarei de a controla textul, de a-l calibra și de a-l încheia prin fraze cu miez sau pline de ambiguitate reflexivă. Iar uneori naratoarea se adresează direct cititorilor, cum ar fi în bucata intitulată **Strania dependență**: „Vă rog, nu lăsați femeile fragile să-și imagineze că sunt puternice!”. Cum spuneam la începutul acestor rînduri, vara mea rimează anul acesta cu o carte ajunsă la mine cu mare întîrziere, dar pentru că niciodată nu este prea tîrziu ca să recomand un scriitor profund notez din nou, în final, acest nume: **Mălina Anițoaei**.

Contribuții la completarea istoriei literare românești – Stan V. Cristea: „Eminescu și Teleormanul”

MIOARA BAHNA

Stan V. Cristea, din punctul meu de vedere, este unul dintre din ce în ce mai rarii cărturari autentici de astăzi, un pasionat și un cunoscător al domeniului literelor, din stirpea cercetătorilor în stare să-și dedice toată energia, toată viața studiului unei opere, unui scriitor, unui segment al istoriei literare, care, chiar dacă n-ar mai fi scris nimic în afară de monumentala lucrare **Marin Preda. Repere biobibliografice** (Editura RCR Editorial, 2012; ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura *Aius*, 2017), tot și-ar fi avut propriul loc în istoria literaturii noastre.

În ceea ce privește cartea consacrată legăturii dintre **Mihai Eminescu** și Teleorman – **„Eminescu și Teleormanul. Un caz pentru istoria literară”** – Editura *AIUS*, Craiova, 2024, Ediția a doua, revăzută și adăugită –, recunosc, de la început, că mi-a stîrnit un interes deosebit, mai ales fiindcă respectiva parte de țară este și locul obârșiei mele. Cele peste șapte sute de pagini, scrise în urma unei documentări extrem de riguroase, activitate, de altfel, specifică istoricului literar, sunt prefațate de motivația unei asemenea abordări a poetului nepereche („De ce Eminescu și Teleormanul?”), mai exact, autorul își propune să evidențieze „contribuția Teleormanului în constituirea patrimoniului Eminescu”, avînd în vedere trecerile poetului prin această parte de țară (în 1866, 1867 și 1868), urmările acestora (refectate în „culegerile sale de folclor, dimpreună cu revendicarea unor legături pe care Eminescu le-a avut cu câteva spirite ridicate de pe aceste meleaguri, ca și insistenta aplecare a lui Eminescu, în publicistica sa, asupra unor teleormăneni și asupra unor aspecte ale vieții sociale și politice din acest județ”), dar, în același timp, consideră cartea și un omagiu adus poetului la „175 de ani de la nașterea sa și la împlinirea a 135 de ani de nemurire a spiritului său și a operei sale”.

În capitolele care urmează, autorul, cu o extraordinară acribie, aduce un număr incalculabil de date, prin care demonstrează existența unor legături ale lui Mihai Eminescu, manifestate la mai

multe niveluri, cu Teleormanul, fiindcă, așa cum se arată pe parcursul cărții, **Stan V. Cristea** se referă nu doar la contactul fizic al poetului cu pămîntul respectiv din partea de Sud a țării, ci și la întîlnirile lui cu o seamă de reprezentanți de seamă, în primul rînd din domeniul culturii, ai trăitorilor pe aceste meleaguri, dar și la ecurile pe care, prin timp, le-au avut personalitatea și opera marelui creator în scrisul unora dintre cei preocupați de lumea literelor și care au avut sau au legături (fie prin naștere, fie fiindcă au fost aduși de viață acolo) cu județul.

Exegeza lui **Stan V. Cristea** constă, prin urmare, într-o abordare exhaustivă a temei aduse în discuție, expusă în spații ample, în capitole, menite prin densitatea informațiilor, să ateste existența unei conexiuni spirituale notabile pentru Mihai Eminescu și extrem de onorante pentru această parte de țară. Istoricul literar pornește de la menționarea și demonstrarea pe bază de documente cercetate și amintite riguros a trecerilor lui Eminescu prin Teleorman, pentru ca, mai departe, să se refere la „Eminescu și teleormănenii din București”, „Teleormanul și opera poetică a lui Eminescu”, „Teleormanul și culegerile de folclor ale lui Eminescu”, „Teleormănenii în publicistica lui Eminescu”, „Teleormanul în publicistica lui Eminescu”, „Prețuirea lui Eminescu în județul Teleorman”, „Alte gesturi de prețuire a lui Eminescu”, „Eminescu și prețuitorii și exegeții lui din Teleorman”.

Așadar, lucrarea de istorie literară a lui **Stan V. Cristea**, în care autorul a adunat tot ce s-a petrecut și a cunoscut o anumită anvergură în lumea românească din județul Teleorman raportat la Mihai Eminescu, apreciind atât trecerile lui prin această parte de țară, cât și eforturile celor care, de-a lungul timpului, dar și astăzi, s-au aplecat cumva asupra personalității și creației sale, se impune prin rigoare, densitate informativă – aspect atestat de consistența bibliografie cuprinsă – și coerență interpretativă, oferind o perspectivă inedită asupra relației dintre Eminescu și aceste locuri (aflate, prin tradiția istoriei literare de până acum, în afara arealului preocupărilor poetului), asupra felului în care figura lui a fost prezentă – direct sau mediat – în conștiința culturală a Teleormanului. Departe de a construi o imagine idealizantă, autorul urmărește cu atenție firele subtile ale unei relații culturale și identitare, contribuind convingător la completarea, printr-un număr uriaș de documente, a tabloului trecerii poetului național prin lume. Demersul său depășește simpla acumulare de date, fiind o puternică pledoarie pentru reechilibrarea hărții memoriei culturale românești.

Argument pentru eternitate lui Lucian Blaga

Nu ai strivit corola de minuni a lumii,
Ci ai iubit cu îndrăzneala humei
Înaltul cerului și stelele sihastru,
Ce-și au coroană întinderile-albastre.

Tu ai crezut... și-n plînsul rugăciunii
Ai auzit ce îți șopteau gorunii.
Arcade de lumini ai adunat
În veșnicia care s-a născut la sat.

Privirea ta rupea spinii din soare
Și-i convertea în spații siderale.
Tăcere... clipe lungi în destrămare
Și doruri sfinte, hohote amare...

Tu căutai să mîngâi prin cuvinte
Desculțe toamne-n ploii și ierni cumplite.
Nepăsător ardeai în focul nemuririi,
Din coame de poeme creștea și bobul pâinii.

Trecutu-ți viu cu nimb ce spintec-răul
Aprinde ruguri de lumini în hăuri.
Îngenunchiat în vînt la colț de casă,
Aduni, prin rugi, căldura-n rece oase.

Și tot ce-i neînteles în taină se preschimbă.
Și-n zbor semeț de sacre aripi se-nfiripă.
Cenușa nenăscută doarme-n semănătură,
Din ea cresc crinii focului ce ard în bătătură.

Hotar din mii de lacrimi –lumina cea de ieri –
Și azi rune cărunte nasc mîndre primăveri.
Te caut! Da mi-e sete. Păharul meu e plin...
Dorul de mîntuire e psalmul tău divin.

Semința nemuririi prin vine azi îmi curge
Și greul cel din lume iar carne

mi-o străpunge.
M-aplec peste-a ta carte ca valul peste țarm –
Eu știu: până la moarte cu rugi o să mă-nsemn.

VERONICA RUSU-BUCICO

NICOLAE DINA

Măiestria artistică, dăruirea, frumusețea spirituală a unui creator aflat permanent în lupta pentru perfecțiune transpar din opera poetică a lui **MIHAI MERTICARU**, poetul care ne oferă al 27-lea al său volum de creații lirice, dintre care șapte cuprind doar sonete, iar unul dintre ele doar rondeluri, specii literare clasice îmbrățișate și cultivate cu talent de un poet al secolului al XXI-lea.

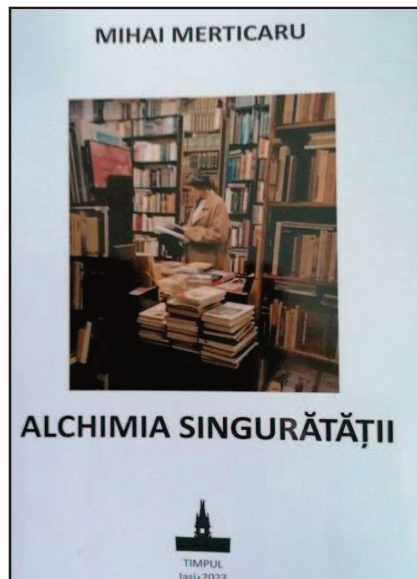
Acest ultim volum, **Alchimia singurătății** (Editura TIMPUL, Iași, 2023), este o carte eveniment a unui poet care, în neobosită sa activitate a abordat, în egală măsură, estetica tradiționalistă (vezi cultivarea sonetului și a rondelului, dar și prozodia clasică) și pe cea modernistă, nu numai prin prozodie, ci și prin ideile și stările trăite de un eu liric confesiv și meditativ care și le comunică fără patetism și fără angoasă, totul pornind de la iubire, de la puterea pe care i-o dă aceasta în rememorarea clipelor de fericire, în exprimarea nostalgiei produse de amintirea părinților și a locurilor natale, stări emoționale trăite în unicul mediu propice creației, acela al singurătății.

Aflat în plin proces pentru descoperirea pietrei filosofale, în cazul de față a găsirii tuturor fațetelor singurătății, așa cum ne anunță încă din titlul volumului, poetul își închipuie propria singurătate ca pe „o păpușă sfioasă/ cu ochi albaștri” sau ca pe „o fetișcană” minunată concurând cu figurile care iradiază frumusețe și grație fără egal din „Primăvara” lui Botticelli și care îl însoțește pe poet cu aceeași fidelitate precum cea a Anei pentru Meșterul Manole, căci ea, singurătatea, se ține scai de om fiind „credincioasă ca a lui Manole Ană” (una dintre frumoasele și expresive inversiuni utilizate de poet). Răsfățată din fire, singurătatea este destul de posesivă pentru a-i impune poetului o gamă extrem de diversă de atitudini, mai ales că este singura lui amantă uluitoare care se alintă devenind tandră odată cu satisfacerea tuturor capriciilor sale, fie în timpul lecturii (poetul este un cititor pasionat), fie în momentul în care imaginația acestuia ajunge „prin lumi paralele”, fie în timpul creației când combină „vesele lexeme/ ca să se distreze”. Toate acestea sunt procedee și mijloace de a menține singurătatea într-o stare acceptabilă, evitând tristețea care i-ar face viața insuportabilă: „și doar să nu plângă, atât îi cer,/ ca s-o mai îmbun, invit musafiri,/ [...] un set de tăceri, o duzină,/ că numai așa pot să-i spun/ cât e de calină/ acestei amante epustufante...” (**Alchimia singurătății**). De altfel, tristețea, existând în „toate necazurile și/ bucuriile pământenilor”, aparține fiecărui om, alături de „sărăcie și pace suflătoare”, singurele „proprietăți/ inviolabile”, și „ți se furișează în grădina din vis/ și se aburcă în pomul cu mere de aur,/ jefuindu-le” (**Punct**).

Dar singurătatea (devenită temă centrală a întregului volum) i se

O CARTE EVENIMENT

descoperă autorului, aflat sub zodia efemerului, deoarece crede „că e mai bine să nu ai certitudini”, sub cele mai diverse fațete. Prezența ei certă în viața poetului, descoperită „din anonimul friguros” precum „statuia ecvestră a umilinței” se observă din preferința pentru blues, genul muzical născut din suferință, pentru că suferința este starea în care apare nimicul sub forma unor „ambiguități abnorme și engrame ale/ nimicului” și în care existența însăși cunoaște maxima resemnare și simte „frigul tristeții” sub semnul timpului care se scurge inexorabil („bate aripa timpului mergând în gol”), precum și „mătasea insomniilor și hieroglifele / îndoilei” într-o atmosferă în care tronează doar „respirația adâncă a tăcerii” (**Stampă japoneză**). Dragostea, sentimentul etern aflat la originea vieții, unește destinele a doi tineri în ale căror inimi se aprinde o flacără de nestins, iar bătăile lor se unesc într-o armonie perfectă, totul petrecându-se într-un decor nocturn feeric și în sunetul vrăjit al stelelor: „eram amândoi o flacără vie/ vrăjiți de armonia muzicii astrale/ și de a nopții feerie”. Iubirea lor reiterează „o îngerească ipostază a lumii ancestrale” (**O flacără vie**) când devine leac pentru singurătățile trăite de cei doi membri ai cuplului erotic, la reînălțarea de la locul inițial al începutu-

lui idilei, „în Bois de Boulogne,/ pe banca de sub boababul nostru/[...] de la prima întâlnire”. Emoționanta revedere devine momentul propice pentru lecuirea melancoliei și a tristeții, a îndoilei, a tăcerii și a resemnării stării de solitudine, căci „o baghetă magică ne transformase/ singurătățile/ într-o simfonie beethoveniană”, muzică celestă în acordurile căreia cuplul edenic, odată refăcut, va ridica un monument înălțător sentimentului ce l-a creat: „vino să-i ridicăm iubirii/ încă o catedrală!” (**O catedrală**).

Chiar dacă „trece timpul nemilos,/ el călare, noi pe jos” sau chiar dacă „trece timpul șchiopătând/ cu eternitatea-n gând” (**Trece timpul**), cel ce iubește profund trăiește veșnic în suflet acest sentiment pentru că îl recunoaște ca fiind același dintotdeauna (*agnosco veteris vestigia flammae*), urma iubirii dintâi o recunosc, vorba latinului) observând că, și la senectute, ea, dragostea, „vine spre tine, ca din întâmplare,/ zâmbet discret de monalissă/ te-nvăluie, te trăsnește, te ametește...”. Inima la fel de înflăcărată ca întotdeauna trăiește la fel de intens senzația că „dezmiardările-s pline de miresme tomnatice”, deși observi cu durere „trupul tău gârbovit,/ o ruină”, dar conform zicerii latine, omnia vincit

amor, „în timp ce sufletu-ți neconținut aspiră/ spre roșia-aprinsă lumină” (**Jocul dragostei la senectute**).

Emoționante și extrem de expresive pentru sentimentele trăite sunt versurile dedicate locurilor natale și, implicit, amintirilor legate de bunicii și de părinții plecați la cele veșnice. Oricare om pleacă în viață cu „lecția pământului pe care te-ai născut”, lecție ce „se-nvață, mai întâi, mergând de-a bușilea/ prin casă”, până ce ajunge un „tânăr viguros” atras spre cunoaștere („grăbit și hotărât să dezlegi/taine și legi”) și gata oricând de luptă cu vicisitudinile și cu relele pe care soarta i le scoate în cale.

De la o anumită vârstă, „o sământă de dor/ ce-ți declanșează, în suflet,/ furtună și tumult” îi amplifică nostalgia locului natal și o „dorință acută de a reveni/ la izvor” (**Lecția pământului**), adică la „Bețești,/ satul tău de vis,/ satul paradis”, unde, astăzi, „pe ulițele satului răscolite de vârcolaci/ te întâmpină doar umbre muștrătoare de baci” (**Nostomanie**).

Depopularea și consecința ei, îmbătrânirea satului, apar ca un blestem al sorții, căci pe ulițele acestuia te întâmpină „oamenii cu fața pământie/ cu ochii blânzi certați cu somnul” care se îndreaptă către lumea de apoi.

Pretutindeni gheara nemiloasă a distrugerii își spune cuvântul, natura însăși fiind atinsă de aceasta din moment ce și „pământul e bolnav și răvășit,/ vița-de-vie s-a uscat de mult,/ pădurea din preajmă-i pustiu nesfârșit”.

În acest „biet sătuc căzut pe brânci”, numit direct „satul cel mai trist, Bețești”, poetul își vede părinții, „bătrâni osteniți în straie strămoșești” (**Bețești**).

O tristețe nesfârșită îi cuprinde sufletul când își amintește de tatăl său trecut în noaptea veșnică: „te-ai culcat pe un morman de fapte,/ n-ai strigături, n-ai nici șoapte/ ne mistuie pe ruguri doruri coapte” (**Noapte bună, tată**). El este urmat de mama care „a plecat de-acasă” și „cu tata, n-ai, din nou, ea se mărită”, dispariție deplănsă nu numai de copii, ci și de natura înconjurătoare: „când florile de pe pământ suspină,/ aud, din tăcerea-ți, că ești lumină” (**De ce te-ai dus?**).

Întrebându-se retoric dacă „viața e și blestem sau numai fum e”, poetul rememorează timpul când satul clocoțea de viață: „iubirea doinea mereu pe ulicioară,/ cu voce de aramă, cânta frunza-n crâng”. Imaginea bunicilor îi potentează trăirile afective („vulcan se zbuciuma sub umărul meu stâng”) când își amintește cum „torcea, pe prispă, caier alb, bunica” și cum „bunicu-și vindea poveștile pe nimica” (**Miresmele altui veac**).

Puterea de sugestie a unui limbaj simplu, îmbogățit cu multe neologisme de mare expresivitate, meditațiile, reflecțiile metafizice, interogațiile și exclamațiile retorice evidențiind aspecte existențiale proprii, multitudinea imaginilor artistice și a figurilor de stil, între care metafora, inversiunea și oximoronul au un rol esențial, muzicalitatea și armonia versurilor sunt tot atâtea valori ale creației unui poet cu har artistic care ne împărtășește în mod deschis trăirile sale afective, sentimentele, simțămintele, ideile și concepțiile filosofice privitoare la viață, la oameni, la tot ceea ce îl înconjoară.

CARMEN FOCȘA

NEVOIA DE CANDOARE

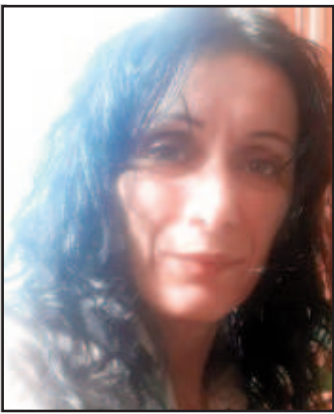
A scrie poezie pentru copii, a fost și rămâne o acțiune temerară. Poetul trebuie să aibă permanent în vedere publicul-țintă, să-i ofere versuri pe măsura capacității de înțelegere, fără să abdice, însă, de la cerințele poeziei ca gen literar. Lucrurile devin cu atât mai dificile, când autorul își propune să realizeze un volum pe care îl putem considera, deopotrivă, un volum al creației lirice, precum și unul științific. Că autoarea în cazul nostru, **Mihaela Suci**, a reușit această performanță, reiese din volumul **MIRĂRILE COPILĂRIEI**-apărut la ed. Epublishers, în 2024.

Autoarea și-a propus un lucru inedit: să explice o serie de fenomene legate de natură, micile viețuitoare, lumea astralelor, -manifestări ale anotimpurilor, -înveșmântând totul în limbajul poetic adaptat, evident, receptivitatea cititorului începător. „Am văzut așa deodată/c-a îmbătrânit grădina/ și făcând privirea roată,/n-am aflat care-i pricina.” -sunt versurile de început ale poeziei „Bunica și grădina”. Dacă Otilia Cazimir, în poezia „Promoroaca” personifică iarna -„o biată babă” care coboară prin livezi „S-anine promoroacă printre ramuri/ Și horbotică albă pe la geamuri”, Mihaela Suci crează imaginea unui strai de sărbătoare pe care „toamna l-a adus zglobie”. Formarea celor șapte culori ale curcubeului este prezentată ca fiind o taină la descifrarea căreia sunt invitați să peticie cititorii (**Cum e cerul colorat?**) provocându-le curiozitatea prin însăși interogația din titlu **Fazele lunii** apar într-o interesantă derulare, în UNDE-A DISPĂRUT IAR LUNA?. Cât privește lumea micilor făpturi, dacă Topârceanu descrie libelula ca fiind „Giuvăer de smalt și aur/Cu sclipiri de platină, poeta nu se limitează la o descriere fizică, asupra căreia nici nu insistă („Pe suava libelulă/ greu îmi e a o descrie,/nici cerneală n-am destulă / și nici topuri de hârtie”); însuși titlul poeziei-**PERFORMANTA ZBURĂTOARE**-evidențiază o însușire-nu singura, căci textul poeziei relevă și altele, dar ni se dezvăluie și felul în care apare pe lume: „Dintr-o larvă ea apare/ care-napă viețuiește”).

Albinei- simbol al hârniceiei-i se completează portretul moral printr-o nouă informație: „Zilele ei trudite și puține /sunt hărăzite facerii de bine./ Puterea sa de jertfă-i un model” (O FABULOASĂ DANSĂTOARE).

Cititorul este inițiat inclusiv în unele aspecte ale vocabularului asupra cărora se va reveni în anii de școală: omonimia-definită cu ajutorul exemplor: zmeu-de hârte-zmeu -personaj de basm (CE ESTE UN ZMEU, sau liliac-floare/liliac-animal (LILIACUL E DOAR FLOARE?). Fiind vorba de o carte destinată vârstelor mici, nu trebuie neglijat nici aspectul grafic-unul deosebit de expresiv, autoarea fiind **Viorica Didic Vlas**. Volumul-remarcabil mai ales prin ingenuitatea de a combina transmiterea de informații cu arta poetică, poate fi considerat deopotrivă o lectură agreabilă, instructivă pentru vârsta preșcolară/școlară mică dar și un material menit să completeze cunoștințele oferite la clasă, căci autoarea aliază într-un mod fericit experiența didactică dobândită la catedră, cu cea literară, cultivând-cu alte prilejuri, în volume apărute anterior, asupra cărora voi zăbovi cu alte prilejuri, o poezie rafinată, mânuind cu abilitate uneltele poetice. Prima filă a cărții poartă un citat din Victor Hugo: „Copilăria. O imensă nevoie de mirare”. Cu siguranță, volumul de față răspunde nevoii de mirare, la fel de necesară precum **nevoia de candoare**.

Pansamentrup - Poezie esențialistă

Volumul **Pansamentrup** semnat de gălățeanca **Florina Zaharia** este o lucrare - concept ieșită de sub lumina tiparului în anul 2011, parte din seria „cărți obiect” care pun în dialog direct trupul, limbajul și spațiul corpului ca material poetic.

În **Pansamentrup**, corpul nu este doar temă, ci suport fizic și metaforic. Fiecare pagină e un pansament pe piele — refugiu, semn, ștampilă afectivă. Textul dezvăluie o poetică a materialității, la limita dintre obiect și text, făcând din poem un gest tactil, aproape ritualic.

Fragmentar și visceral, stilul este compus din versuri scurte, cu un limbaj dens, plin de imagini sinestezice și corpuri interioare. Cuvintele devin textură poetică, acut sensibilă. Structura textuală e discontinuă, exact ca un trup care se pansamentează în regim propriu, în segmente.

Poeta refuză granița trup-obiect-spațiu exterior. În opusul unei poetici minimaliste, ea practică o poetică esențialistă ce transformă corporalitatea în lexie, iar fragmentele interioare devin lumi vibrante și fracturate. Interiorul se multiplică și se rupe, corpul rămâne captiv în propria sa hârtie.

Pansamentul sugerează vindecare, dar textul aduce în prim plan o tensiune dintre fragilitate și asprime: corpul se sparge, se inculcă în/pe ciment, cu tăcere — nimic nu dispăre, totul rămâne. Această dualitate — materială și devastatoare — devine axa centrală a volumului.

Fiind parte dintr-o serie de cărți obiect („cartea trupului”), albumul fizic e gândit ca un act performativ: cititorul trece prin file, atinge, simte; textul se prezintă ca material palpabil, o interacțiune între text și cititor.

Poemele **Florinei Zaharia** sunt rezistența însingurată: ea caută vindecarea, dar descoperă că trupul e un univers fragmentat. Durerea devine poetică, trupul un spațiu de confruntare, nu de confort.

Pansamentrup este un volum poetic experimental, un obiect literar ce apropie trupul de text prin tactilitate, fragmentare și materialitate estetică. Poezia devine ritual a corpului, fragil, vulnerabil,

dar și rezistent, căutând o evacuare a durerii și a tăcerii prin cuvânt. Un volum de poezie contemporană de rezonanță, în care limbajul palpabil și corpul textual se contopesc.

„Dați-vă la o parte / nu îmi boțiți voi strada / vreau să mă plimb”. Acest scurt fragment poetic exprimă într-un stil direct și colocvial o nevoie profundă de libertate individuală și de spațiu personal. Tonul este imperativ, aproape poruncitor, iar lirismul este înlocuit cu o voce autentică, frustă, ce pare să provină dintr-un spirit urban sau revoltat. Poemul este format din trei versuri scurte, fără rimă sau măsură fixă, ceea ce îl apropie de poezia modernă, liberă. Se remarcă folosirea unor termeni colocviali sau chiar regionali, precum „boțiți” — un cuvânt rar, care în contextul de față sugerează „a strica”, „a murdări” sau „a deforma”. Această alegere lexicală creează o notă de oralitate și autenticitate.

Eul liric este tranșant, autoritar, adresându-se direct unor „voi” nedefiniți, posibil simboluri ale obstacolelor sociale, ale conformismului sau ale celorlalți care îi încalcă spațiul. Prin imperativul „dați-vă la o parte”, chiar și lipsit de semnul de exclamare, se impune o distanțare clară față de acești „ceilalți”.

Tema centrală este dorința de libertate — nu doar fizică, ci și interioară. „Vreau să mă plimb” capătă sensul unei evadări, al unui act de regăsire sau de respirație într-o lume sufocantă. Strada, ca spațiu public, este revendicată de eul poetic ca loc al libertății personale. Este un manifest împotriva invaziei intimității sau a libertății de mișcare, în sens fizic și simbolic. Simplitatea versurilor este înșelătoare — ele transmit o revoltă tăcută, dar fermă. Tensiunea între dorința personală și prezența celorlalți creează un conflict existențial, chiar dacă exprimat în termeni prozaici. Această tensiune dă forță poemului.

„Dați-vă la o parte / nu îmi boțiți voi strada / vreau să mă plimb” este definiția poemului — pledoarie în formă scurtă, dar intensă, pentru spațiu personal și libertate de exprimare. Vocea lirică este curajoasă, nefiltrată, și transmite un mesaj de independență și autenticitate. Prin simplitate și oralitate, poemul captează o stare de spirit specifică omului modern: nevoia de a respira liber într-o lume aglomerată și invazivă.

Un alt poem care obligă cititorul la atenție sporită este **Înăuntrul**. Profund și metaforic, acest text poetic explorează dimensiunile interiorității, ale corpului și ale limbajului, folosind un registru liric dens, senzorial și abstract.

Poemul sondează relația dintre trup,

cuvinte și tăcere, explorând lumea interioară ca un spațiu fragil, fragmentat și misterios. Eul liric pare să trăiască o scindare între exterior și interior, între căldură și frig, între sens și vid, între protecție (puloverele) și expunere (căldura care intră „fără ocolișuri”).

Versul „înăuntru sunt douăzecișidouă de cuvinte / ele au fost atinse și s-au spart” sugerează o poetică a fragilității limbajului — cuvintele nu sunt doar instrumente ale exprimării, ci entități fragile, care se pot „sparge”, provocând o tăcere rozuscata schimonosită — o imagine sinestezică ce amestecă culoarea, textura și deformarea.

Autoarea construiește un imaginar corp-limbaj-univers, în care trupul devine spațiu de rezonanță pentru emoții, gânduri și lumi interioare. Expresii precum: „tăcere rozuscata schimonosită” — alături senzații contradictorii, dând o materialitate tăcerii; „lumile dinăuntru cad una câte una în sunete reci” — accentuează prăbușirea universului interior, sugerând pierderea sensului, dezintegrarea afectivă; „paturi de ciment” — evocă o acoperire grea, imposibilitatea de a reînvia ceea ce a fost pierdut.

Toate acestea trimit la o interioritate traumatică, în care procesul de introspecție duce nu la iluminare, ci la blocaj, la amortire.

Limbajul este experimental, poetic și fragmentar, plin de neologisme și cuvinte compuse neobișnuite („rozuscata”, „să se lipească de piele”). Această disoluție a convențiilor gramaticale sugerează o stare de dezchilibr interior, o poetică a ruperii — a cuvintelor, a regulilor, a eului.

Construcțiile gramaticale sunt fluide, fără punctuație tradițională, ceea ce accentuează fluxul conștiinței și impresia de curgere neîntreruptă a gândurilor. Versurile sunt lungi, organice, pline de încărcătură afectivă. Cuvintele — simbolizează gândurile, trăirile, esența ființei, dar și fragilitatea comunicării; căldura care devine rece — indică o inversare simbolică: deschiderea nu aduce eliberare, ci o închidere și mai mare, o golire de sens; paturile de ciment — imagine a reprimării și a finalului interior, poate chiar o aluzie la moartea simbolică a lumii afective.

Asistăm la o meditație profundă asupra sinelui, asupra fragilității interioare și a neputinței de a rămâne deschis într-o lume rece, chiar și atunci când se renunță la „pulovere” — adică la protecțiile personale. Eul liric se confruntă cu o realitate paradoxală: deschiderea spre lume aduce nu vindecare, ci tăcere, ciment și prăbușire. Poezia devine astfel un spațiu

de rezistență, unde limbajul e forțat să exprime ceea ce nu mai poate fi spus prin convenții.

Un ultim text al volumului asupra căruia voi reține atenția este poemul „Ușa” — o confesiune lirică tulburătoare despre captivitatea eului în propriul trup, despre disocierea identității corporale și despre aspirația — zadarnică — spre eliberare. Tonul este introspectiv, iar limbajul poetic este dens, simbolic și marcat de o expresivitate aparte. Tema centrală este înstrăinarea de propriul corp, reflectată printr-o meditație lirică asupra limitei dintre ființa profundă și învelișul său fizic. Versul inaugural — „nu pot să ies din trup” — fixează chiar de la început conflictul fundamental: imposibilitatea evadării din sinele fizic, din condiția umană.

Această „ușă” invocată în final, dar care „nu se vede, nu se aude și nici nu doare”, devine simbolul unei căi de ieșire spirituale sau metafizice, a unei eliberări imposibile. Ea nu este nici concretă, nici iluzorie, ci o absență dureroasă de posibilitate.

Corpul apare fragmentat, rupt de sine: „sunt vecină cu sângele dar nu ating nimic” — sugerează o relație paradoxală cu propriul corp: apropiere biologică, dar detașare senzorială; „nu mai locuiesc cu brațele, cu umbrele” — accentuează sentimentul de înstrăinare și disociere; „degetele pleacă pe vârfuri din degete” — imagine stranie, onirică, care evocă dezintegrarea ființei, pierderea unității identitare.

Imaginile redau o experiență de disoluție interioară, în care trupul nu mai este un spațiu de locuire, ci unul de alienare. Versurile creează o atmosferă de tăcere grea, apăsătoare: „ceață cade și ea”, „inima răzbate cimentul în liniște și roșogolire” — expresii care sugerează o lume în descompunere lentă, unde inima nu mai pulsează viață, ci rabdă materia grea a existenței.

„Ușa” devine un simbol ambiguu. Faptul că „nu se vede, nu se aude și nici nu doare” o transformă într-o absență paradoxală, o poartă blocată între lumi — între viață și moarte, între simțire și insensibilitate, între real și metafizic.

Poemul „Ușa” este o meditație profundă asupra captivității existențiale, a imposibilității de a scăpa din limitele trupului și ale propriei ființe. Limbajul poetic este încărcat de simboluri corporale și senzoriale care redau o stare de dezintegrare interioară. Eul liric trăiește drama de a fi prizonier într-un trup ce nu mai comunică cu sinele, iar „ușa” salvării rămâne un mister închis, tăcut și inabordabil.

Poemul aduce astfel în prim-plan o formă de poetică a neputinței, exprimată prin imagini puternic metaforice și o sensibilitate aproape fizică a înstrăinării.

Versurile: „este un plâns bezmetic/ la adăpătarea luminii/ vom bea și noi din

judecată”, după părerea mea, fac trimitere la citatul: „Lacrimile celor pe care i-ai îndurerat se vor scula asupra ta la Judecată.”

(Părintele Savatie Baştovoi).

Există o tristețe impunătoare în versurile acestui poet, dar ea este măturată de lumină.

Lumina este laitmotiv în acest volum și chiar se arată în pofida a tot ceea ce este negativ.

Deseori, versurile sunt psalmice. Este vorba de o atitudine de ascultare, de rugă, de împărtășire.

Citești și parcă te rogi. Citești și parcă ți se ridică o piatră de pe inimă. „cel milostiv îmbrățișează crucea/ dar numai atunci/ când îl cuprinde dragostea/ de aproape”, iată o dezvăluire poetică, sinceră și creștină. Îndemnul biblic „iubește-ți aproapele” este revelat în poezia lui Fintiş în câteva cuvinte emoționante și pilduitoare: „iubește pe aproapele tău/ la loc de odihnă/ împarte pâinea și vinul cu el”.

Legătura între cuvânt și divinitate, prin îngerii Săi, este evidentă, un imbold: „să înhămăm caii/ în preajma templului/ s-au strâns îngerii/... ne imploră/ să zugrăvim metafore”.

► p. 9

Scriitorul iranian SADEGH HEDAYAT în traducerea și interpretarea scriitorului român GHEORGHE IORGA

PETRUȘ ANDREI

Cartea „Femeia care și-a pierdut bărbatul”, (Editura „Tracus arte”, București, 2019,) a celui mai mare scriitor iranian *Sadeh Hedayat* (1903-1951), pe care *Gheorghe Iorga* a avut generozitatea să mi-o ofere, face parte din acele datorii uitate, din fericire, numai amănate.

Ca orice student la filologie, eram familiarizat și pasionat de poezia persană (Omar Khayyam, Saadi, Hafez, Rudaki, Daghighi, Firdusi, Manutchehrii ș.a.) la capitolul proză fiind deficitar. Am parcurs cartea oferită cu o pasiune și cu o curiozitate crescândă. Ni se relevă o altă lume, o altă moralitate, cu obiceiuri și tradiții pe care europenii cu greu pot să le accepte. O lume a inadaptatilor întâlnim și în prozele lui I. A. Bassarabescu, I. Al. Brătescu-Voinești, Alexandru Vlahuță, I. L. Caragiale („Cănuță, om sucit”) Gib Mihăescu și alții. O lume căreia i se potrivește butada lui Flaubert „Toți trăim într-un pustiu nimeni nu-i înțeles de nimeni”. Îndeosebi, statutul femeii în lumea islamică depășește puterea noastră de înțelegere, purtarea Tchador-ului (voal mare cu care femeile musulmane își acoperă corpul și partea de jos a feței, apud Gheorghe Iorga), voluptatea bărbaților de a bate și a femeilor de a fi bătute cu biciul, părăsirea, fără să clipească, a pruncului, de numai doi anișori, căruia i-a dat viață sau dorința suicidală sunt lucruri de neimaginat pentru morala creștină. Până și „Câinele vagabond”, pierzându-și stăpânul, rădăcînd drumul către casă, bătut și alungat de colo-colo, hotărăște să-și pună capăt zilelor. Autorul însuși va fi trecut prin astfel de stări suicidale, ultima fiindu-i fatală.

Dacă, din punct de vedere etic, celebrul autor, comparat cu Franz Kafka, poate fi amendat, din punct de vedere estetic, cele zece proze sunt salvate. Sadeh Hedayat revarsă asupra personajelor sale propriile trăiri, dezamăgiri, frustrări, refulări, dezrădăcinări, eșecuri transformându-le în reușită artistică.

Asemenea lui Dante („Lasciate ogni speranza voi ch'entrate”), Sadeh Hedayat nu dă nici o șansă personajelor sale, așa cum poate nici el n-a avut-o. Dezrădăcinat, alegând țara tuturor posibilităților și Parisul, cetatea luminii dar și, capitala care ucide și poezi români, scriitorul iranian se simte străin, neputincios, inutil și, neavând un umăr pe care să plângă, alege să-și pună capăt vieții pe care n-a iubit-o și care nu i-a oferit prea multe.

Cititorului român îi trebuie un psihic perfect echilibrat pentru a nu cădea în mrejele prozei lui Sadeh Hedayat.

Se știe că romanul lui Goethe „Suferințele tânărului Werther” a creat o adevărată psihoză și a făcut numeroase victime. Am citat autori români afini cu scriitorul iranian. Lumea inadaptabililor, a rataților, a sinucigașilor, a dezrădăcinatilor este comună.

În cuvântul înaintat intitulat „Codul lui Hedayat”, *Gheorghe Iorga* vine cu

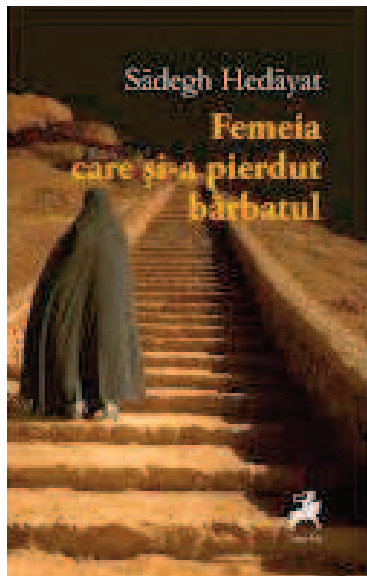
câteva lămuriri necesare cititorului pasionat. Traducătorul amintește și de teribilul roman „Bufnița oarbă” – Similitudinile cu opera lui Edgar Allan Poe fac dovada unui scriitor care a citit câteva biblioteci. Spațiul nu ne permite să le cităm în întregime.

„Camera obscură” este camera ideală pentru personajul enigmatic care aspiră la Nirvana la stingerea supremă, un personaj rupt de evenimentele lumii de afară, un personaj desprins parcă din „Craii de curtea veche” al lui Mateiu Caragiale. Prima noapte când doarme în camera obscură este și ultima, conform mărturisirii făcute unui călător străin pe care îl găzduiește: „Mi-am permis să-mi pun capăt vieții în ziua când punga mi s-ar goli sau când aş avea nevoie de cineva.” (pag. 2).

În această povestire, tema ar putea fi ereditatea, care aduce cu ea lenea, tristețea, singurătatea, abulia (bacoviană), suicidul.

Povestirea „Manechinul din spatele perdelei” fructifică o altă tulburare a sistemului nervos și anume obsesia. Un tânăr absolvent de liceu, introvertit, „înalt și slab cu o față obișnuită, comună și un ten palid cu ochii rotunzi fără vreo urmă de vioiciune, cu gene negre, un nas scurt și o barbă răsfirată, pe care o rădea o dată la trei zile” (pag. 27). ascultător, modest și tăcut se îndrăgostește de un manechin dintr-o vitrină.

La 24 de ani, Mehrdad era „pudic și cast, o statuie a moralității demnă de antichitate, neavând nici îndrăzneala, nici experiența, nici educația, nici îndemânarea și nici curajul unui băiat de 14 ani”. (op. cit. p. 128). Când se întoarce

în Iran fiindcă își neglijase logodnica aceasta ia locul manechinului și este împușcată de ciudatul logodnic.

Povestirea „Abisul”, construită pe o obsesie, pe lipsa de comunicare, pe coșmar și persistența în greșală, toate la un loc provocând drame, fiindte nevinovate plătind pentru greșelile părinților necugetați. Măiestria artistică a scriitorului iranian dovedită prin arta portretului dar și prin descrieri. Iată cadrul în care se dezvoltă acțiunea din povestirea „Măștile”: „Vremea era mohorâtă și înăbușitoare, cădea o ploaie măruntă și supărătoare și arunca în apă săruturi triste ce se înlănțuiau, apoi dispăreau încetul cu încetul. Ramurile copacilor rămăneau mute și nemișcate. Nu se auzea decât ritmul monoton al picăturilor bătând în streășina de tablă. O vreme apăsătoare și lipicioasă ca asta sufocă inima” (pag. 55). Este povestea tragică a doi îndrăgostiți, în ciuda opreliștilor, însă gelozia și alcoolul duc la un accident fatal.

„Oglinda spartă” este inspirată din simbolismul generos al oglinzii, subiect des abordat în poezia și proza lumii.

Oglinda, (conform *Dicționarului de simboluri*, Editura Artemis, București 1994) reflectă adevărul, sinceritatea, conținutul inimii și al conștiinței. Tema sufletului considerată o oglindă a fost schițată de Platon și Plotin și dezvoltată în mod deosebit de către Sfântul Atanasie și de către Grigorie din Nyssa. În casa unde are loc un deces se acoperă oglinda, iar o oglindă spartă aduce ghinion. Acesta este sfârșitul poveștii de iubire dintre Djamsid și Odette, într-un Paris aglomerat, gălăgios și indiferent. Numele personajelor sunt altele decât cele obișnuite în prozele europene. Muzica și instrumentele muzicale la fel.

Personajele resping și ele cultura europeană. Faranghi, sensibila soție a lui Fereidun îi reproșează acestuia „Ești complet occidentalizat, nu mai crezi în nimic.” (pag. 83)

„Noptile de la Varamin” par a aduce raiul pe pământ. Pierderea ființei iubite Faranghi îi face pe Fereydin să-și piardă și mințile.

Povestirea „Tronu lui Abu Nasr” vine să confirme faptul că arheologii care au descoperit mormintele faraonilor din Valea Regilor au fost pedepsiți de îndată, plătit cu viața sacrilegiul. Arheologii Warner, Gorst și Freeman se joacă cu focul, citând formule exorciste pentru a reduce la viață o mumie. Profesorul Warner simte de îndată efectul acțiunii sale: „Avea amețeli, trupul îi tremura întruna, cuprins de teamă și de tensiune nervoasă.” (pag. 211). „Glasul se dogise iar vederea i se tulburase”. Revenindu-și „își petrecu restul nopții clasificând și reperatorii aceste vestigii”. „Das Akol” moare cu sentimentul datoriei împlinite, ca executor testamentar al lui Hagi Samad. De o cinstă exemplară, Das Akol pune ordine în afacerile defunctului dar îndrăgostit de fiica acestuia Mardjan, nu are curajul să-i mărturisească dragostea. După moartea acestuia, răpus în urma unei lupte sângeroase cu un adversar, papagalul lui va divulga fetei secretul, umplându-i acesteia ochii de lacrimi.

Povestirea „Femeia care și-a pierdut bărbatul” are un moto desprins din misoninul Nietzsche „Cauți femeie? Nu uita biciul!” și este de o dramatism și de o cruzime inimaginabilă. Nu este inoportun să amintim aici de proză psihologică și de experiment. Povestea de dragoste dintre frumoasa copilă Zarrin Kolah („scufie de aur”) și Gel Bebu duce la căsătorie, eliberând fata de coșmarul pe care i-l provoacă propria mamă, care o bate și o blestemă de când s-a născut. Căsătoria vine ca o eliberare și pare o binefacere. Dar binele ține tare puțin și după numeroasele bătăi cu biciul, din senin, Gel Bebu o părăsește, lăsând-o în voia sorții cu un copilă de numai doi ani. Când, după un drum infernal, își găsește în sfârșit soțul acesta o repudiază; la rândul ei își abandonează și ea copilul și obține de la „un tânăr robust, vesel și curățel” permisiunea de a se urca pe unul din măgarii lui. Nu știa încotro merge dar își spunea că „poate și bărbatul ăsta dădea cu biciul, că poate și el mirosea a măgar și a grajd”. (pag. 160). După lectura acestei povestiri, a întregului volum de fapt, gustul amar persistă multă vreme.

Ultimele două pagini conțin un „Mic dicționar explicativ persan-român”, necesar pentru înțelegerea acestor proze.

Gheorghe Iorga deschide o largă fereastră spre un alt univers, spre altă lume, spre o altă cultură, traducând și interpretând opera marelui scriitor persan Sadeh Hedayat. Efortul scriitorului român *Gheorghe Iorga* trebuie apreciat și răsplătit, fie și prin această lectură empatică.

LACRIMA TEMPLULUI

(Continuare din pag. 8)

Aș zice că în toată această procesiune biblică, cuvântul este el însuși răstignit, hulit și înjosit de către cei rău-intenționați și că poetul mimează același traseu pe o golgotă literară care însă are să se încheie tot cu o renaștere, idee absolut originală: „din depărtare/ un tunet profund/ va sfârâma cuvintele vechi/ rămânând doar cel frumos/ pentru tine învingătorule// roagă-l să-ți arate calea iubirii/ înviază cu el”!

Ioan Vintilă Fintîș scrie despre sacru și profan cu o lumină adâncă, ieșită parcă direct din buricele degetelor conectate la creier, despărțind răul, desfrânarea, mândria de simplul act al credinței, confundabil cu sacrificiul. Și ce frumos se adresează iubitei: „iubito el ne învață/ care este marea sângelui/ scurs din icoane/ să-l strângem în pumni și să-l bem”, cu acea smerenie de netăgăduit.

Iubirea devine plenară atâta vreme cât se naște din divin. Poetul ne-o înfățișează metaforic-spiritual. Este acel sentiment indescriptibil, tainic, prețios care se trăiește intens. Un sentiment regenerator. O trăire binecuvântată: „vino lângă mine iubito/ auzi șoptesc aureolele/ parcă ar fi margarete plângând//... dragostea ta este neînduplecată/ când te sărut cu basme”.

Despre renaștere și înviere este acest templu al luminii. Versurile devin cutremurătoare în întreaga lor sinceritate. Este adevărul care te răscolește în inimă. Poezia fintișeană induce ascultare, liniște, meditație. Ea este o poezie a îngerilor, a icoanelor, a Templului!

„fără încetare Domnul/ mângâie lumina de pe trupul/ celui căzut”- iată sensul, iată rostul, iată viața!

Poezia lui Ioan Vintilă Fintîș este răscolitoare, îți dă fiorii unei stări de trădător ori de păcătos, de ispititor sau, dimpotrivă, de credincios, de aproape... El nu putea să evite păcatul originar: „tu nu mai ispiti/ bărbatul frumuseții tale/ oglindindu-se acum într-un măr”. Iar în acest sens, șarpele, cu privire absurdă, este frecvent întâlnit în discursurile sale poetice.

Totodată ai sentimentul că vizualizezi tablouri, că totul este pictural și te determină să intri în contemplație, în meditație și te transpuie, trăiești acele instanțane: „doar semnul crucii strălucește/ pe fața plutitoare a pădurii”.

Crucea, văzută chiar ca un lăstar, crucea care împietrește în strigăt, crucea țândări peste lume, crucea care tănuiește cuvintele apare adesea în poezia fintișeană ca simbol al iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, ca simbol al jertfei lui Iisus Christos pentru mântuirea lumii.

În tot ceea ce scrie în acest volum, latura spirituală este secundată de una filosofică, un fel de „Lacrimi și sfinți” cioraniene, ca de exemplu, în versurile: „pentru noi trădarea/ pare a fi o dreptate/ învelită cu lacrimi de sfinți”. În fond, „nimic/ nu este mai frumos/ decât să vestești/ pacea și adevărul”!

Volumul acesta întruchipează drumul spre Golgota: trădarea, patimile, răstignirea și, desigur, învierea! Izbândă vieții asupra morții. Similitudine cu actul creației: „din frunze se vor naște poeme/ pe arcade la intrarea în templu/ acolo unde apostolii pregătesc/ cina cea rânduită din taină”. Drumul spre Golgota al cuvântului mântuitor! Necredința este o iudă. În schimb, poezia nu trădează. Este a adevărului. A iubirii. A veciei!

DELTA DIN BACĂU

FASCINAȚIA AMALGAMĂRILOR SPIRALATE

OCTAVIAN MIHALCEA

Lia Sol ne oferă o mulțime de povești lirice desfășurându-se fără încetare, cu mari capacități de a fascina, transformări ce se bazează pe mari oglinzi rulante. În volumul **Întoarsă înspre Rai pe jumătate** (Editura PIM, Iași, 2024), totul pare integrat unui flux viu baroc. Evanescenta metaforei constituie o adevărată piatră unghiulară pentru ansamblul poeziilor **Liei Sol**. Jocurile luminii cu umbra deschid noi și noi punți înspre căutări esențiale, plămuii care ne vor locui multă vreme. În multe locuri aflăm camuflate gesturi îndrăgostite, culori memorabile.

Extensiunile sufletești compun transparențe știutoare. Întâlnirea cu aceste poezii conduce pașii înspre păduri tulburătoare, senzuri care nu exclud prezența vertijului.

Focul descoperirilor este întotdeauna ținut treaz. Iubirea și ceea ce ar putea fi dincolo de viață fac parte dintr-o majoră stare înfiorată, acolo unde nostalgiile sunt urmate de speranțe ascendente.

Ritmurile onirice potențază ineditul fiorurilor: *Țes inimile doruri pe clape digitale, / Cuvintele în rime se așează în jurnal, / Când clipa se trezește din stele matinale / Și florile se-adună pe câmpul lor vernal. / Iar zarea radiază în zborul de cocoare, / Pe firul de lumină recită un vagant, / Poema din ecoul surâsului de mare, / Pe pleoapa dimineții cu glasul delirant. / În ritmul undirii o lume se trezește, / Pe treptele din suflet veloce timpul zboară, / Sibilic printre ramuri frumosul se urzește, / Iar ghiocelii sprinteni aleargă de afară. / Vreau să mă știu o rază ce tandru te mângâie, / Pe pleoape te sărută cu dulcele de fragă, / Când vântul pe sub gene a dragoste adie, / Iar lumea ce ne vede îți pare mult mai dragă ... (În doruri vespertine).* Tumulul valurilor lirice devine tot mai accentuat. Prezențele trasee ideatice-poetice au ceva din excepționalul îmbrățișărilor ce ne decorează ființa. Spectacolul interiorului e presărat cu sintagme poetice care sclipesc uneori, pătrunderi imaginare aparent inepuizabile. Învolverea fantasmatică va conferi amplitudine poeziilor din cartea **Liei Sol**. Sunt înaripări artistice asemănătoare viselor călătoare.

Frumusețea se conjugă cu datele naturii înconjurătoare într-o simbioză mai mult decât grăitoare.

Atunci când intervin, neajunsurile intime nu pot aboli în totalitate ceea ce odată era încântător: *Ce singur e amrgul ce ne poartă, / Pe căi unde lumina e beteagă, / Sub cerul unde Luna e deșartă, / Și nu e dor aici să ne-nțeleagă. / Îmi fac culcuș în ochii tăi tăcuți, / Căci prea devreme s-a făcut târziu. / Am fost cândva din agonii născuți, / Dar am rămas orfani într-un pustiu. / Ne vom trăi tristețile în tindă, / Din rănile ce vor să ne albească, / În viscolul menit să ne cuprindă, / Cu fulgii care vin să ne rănească. / De vom păstra zăpezile senine, / În lunga pledoarie dintre noi, / Voi fi mereu o iarnă pentru tine, / În care nu e loc pentru-amândoi... (E iarnă între noi).* Imaginea mamei intervine exact atunci când este nevoie mai mult, prezență care nu poate aduce decât echilibrul.

Versurile sunt mereu în căutarea luminii, a constantelor stenice. **Lia Sol** vizitează medii lirice foarte complexe, scene pe care se petrec transformări rotitoare.

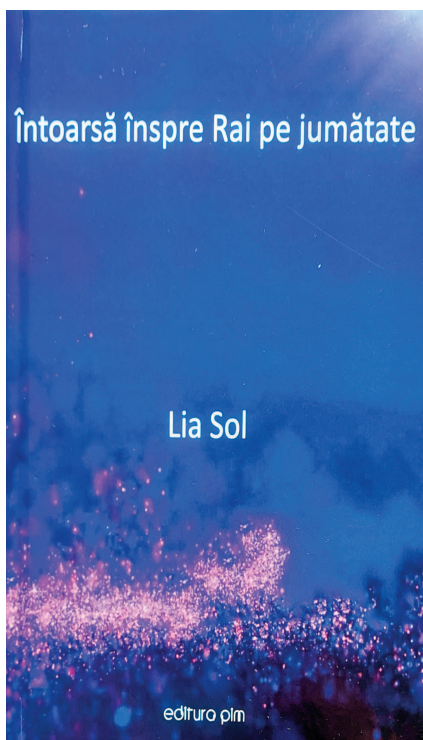
Foarte sugestiv este surprins dialogul

plin de neprevăzut al lui Eros cu Thanatos. Alchimia secretelor conduce la realizări estetice din arealul hipnoticului.

Cromatică sentimentelor are potențialități întru transfigurare.

Pe un fond adeseori melancolizat, poeta urmărește tronsoane inedite în vederea unei integrări maxime.

Atractivitatea poeziilor provine și din non-eludarea tușelor estetizante, care comunică atât de multe: *În pragul tăcerii nisipul dansează, / Când timpul își pierde încet răsuflarea. / Sub frunza în tremur o noapte visează, / Iar visul în taină își schimbă culoarea. / Scânteia nocturnă în lămpi se aprinde, / Iar noaptea-i un câmp ce deschide o poartă. / Tristețea în cioburi pe chipuri mă prinde, / Și-oglinzilor sparte le-ntinde o hartă. / Din râul de gheață aprind lumânarea, / Sub fruntea cu rimă pictez polinoame. / Metafora-și scrie pe tâmplă mirare, / Când vând poezia în sute de grame. / Deliru-i vârtej în realul de-aproape, / La balul mascat pe pistilul din floare. / Cât haosul plânge în zilele șchioape, / Sunt țărnuț de munte pe vârful de mare. (În pragul tăcerii)* Nu putem să nu evidențiem picturalitatea textelor **Liei Sol**, inefabilul pro-

gramatic al acestora.

Scindarea, în fond o încercare inițiată, scoate la iveală spectacole învăluitoare și amprente spirale, amalgamări în cheie curgătoare.

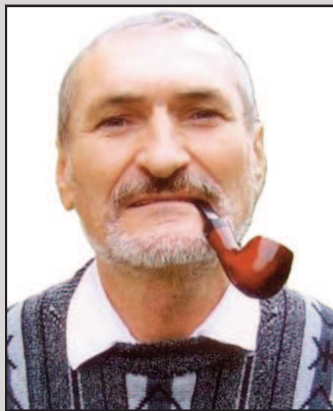
Mărturia iubirii de părinți va fi întotdeauna cutre-murătoare. Detaliile unei copilării ce anunța descoperirea marilor adevăruri sunt recognoscibile în anumite pasaje din volumul **Întoarsă spre Rai pe jumătate**.

Dar cum împlinirea sentimentală este primordială, trebuie reliefată următoarea aspectare aparținând domeniului hierogamiei: *Ne rezonăm povestea la umbra potrivită, / Când iarăși ne rescriem eseurul regăsit, / Iar tu mă culci pe frunza de tine născocită, / Lăsând un lan de scuze s-aduci un răsărit. / În agonia dulce, când ne vedem simpatici, / Ne calculăm egoul ce pare stingherit, / Vreau să ne creștem aripi, ca doi nebuni sălbatici, / La un apus de Soare în două împărțit. / Și dezmiertați de Luna ce-a adormit sfioasă, / Vom desena noi senzuri cu rime pe de rost, / Când tu mă faci prea dulce și mai puțin geloasă, / Noi ne zidim din inimi un tânăr adăpost. / Și vom rămâne tandri în veșnicia pură, / când viața ne alungă într-un prezent urban, / Îmi vei hrăni speranța cu un sărut pe gură, / Să colindăm tot cerul ca într-un roz ocean. (Oceanul roz de patimi).*

Fapt care o individualizează, cartea **Liei Sol** nu abandonează sfera esențelor, ceea ce favorizează voluptatea plonjărilor în vis. Totul face parte dintr-un ritual misteriosofic al regenerării sufletești.

Lorica Mihăilă - Broderia de cuvinte

LUCIAN GRUIA

Lorica Mihăilă este absolventă de Studii Superioare Economice și membră UZPR. În prezent este pensionară și domiciliază în Brașov. (...).

A publicat până în prezent nouă volume de versuri dintre care îl comentăm pe cel mai recent, **Broderia de cuvinte**, editura *Cervantes* 2024. În acest volum **Lorica Mihăilă** a descoperit o definiție superbă pentru poezie – **Broderia de cuvinte**. Majoritatea poeziilor din acest volum sunt de dragoste. Dragostea poate fi și ea de două feluri: împlinită, când îndrăgostiții trăiesc armonia integrării în univers și neîmplinită, când sentimentele devin de tristețe și răceala devastează sufletele. Poeziile **Loricăi Mihăilă**, sunt dedicate neîmplinirilor, deziluziilor: „Calc peste gheața din sufletul tău, / Sunt desculță, iar talpa mă doare, / Ești aisbergu-n derivă mereu / Ce se înalță orbește și moare.” (**Un bloc de gheață**). Tristețea lipsei bărbatului iubit devine copleșitoare: „Dimineți fără de soare ce mi se opresc în prag / C-am uitat clipa cum doare, lipsită de omul drag, / Ziua ternă ce se cerne ca o ceață gri și rece / Ea se vrea a fi eternă, a venit să nu mai plece.” (**Să trecă noaptea**).

Despărțirea provoacă amintiri dureroase: „Eu te-am iertat de fiecare dată / Când n-ai intrat la mine să mă vezi, / De eram veselă sau supărată, / Nu te-ai gândit că poți chiar să mă pierzi... / Eu te-am iertat, dar nu pot fără tine, / Absența ta deja îmi dă fiori, / Dacă vreau din nou să-mi fie bine, / Ar trebui să plec aiurea uneori.” (**Un gest firesc**). Răcirea relației de dragoste provoacă fantezii cosmice: „E timpul să mă pierd în galaxie, / Să pot uita răceala-ți de cleștar, / Să mă ascund de viața mea pustie / Și să aștept o altă viață-n dar.” (**Aș vrea să pot**).

Împlinirea dragostei este o iluzie, un vis frumos: „Caut poarta ca să zbor și-o să strig să se deschidă, / Doar tu pod să-mi faci din dor, să putem pleca din tină. / Pe cărarea către cer, vino, prinde-mă de mână, / Nu e mult ce azi îți cer, totu-n urmă să rămână!” (**Evadare din real**).

Iubirile trecute devin amintiri: „Mi-e dor de ochii tăi caprui, de luna ce îmi bate-n geam, / Mi-e dor de-un zâmbet, chiar hai-hui, / Mi-e dor de-o frunză de pe ram. / Mi-e dor de-o șoaptă la ureche, de-o mângâiere și de-un dar, / De sufletu-ți fără pereche, de un poem ce-i scris cu har.” (**Tristeți**). Dorința de dragoste crește hiperbolizată: „Aș fi vrut să sec oceane, să unesc țări între ele, / Să-ți aștern căi la picioare și să le pavez cu stele. / Aș fi vrut să-ți mângâi fruntea, când dureri îți sapă șanțuri, / Să-ți eliberez eu mintea, când te simți legat în lanțuri.” (**Doar ție**).

Nevoia iubirii este surprinsă în imagini neoromantice: „Lucafară îmi ești pe cerul cu stele, / Eu steauă să-ți fiu într-o lume de basm / Vino, te-

aștept în brațele mele / Trăi-vom emoții în timp de marasm.” (**Cu tine**). Împlinirea dragostei este doar un vis de poet: „De-ar fi să mă mai nasc o dată să pot eu singură s-aleg, / La tine-aș vrea să bat în poartă, la tine-n brațe să alerg, / Aș vrea iubire să-ți plantez în sufletu-ți frumos și trist, / Și-n somn doar eu să te visez, acum și mâine ... cât există.” (**Vise de poet**). Lumea ostilă îl marginalizează pe poetul pe care nu îl înțelege: „Cine să îl mai citească, cine să-l mai înțeleagă, / Cine să îi cate noimă și de suflet să-l lipească?” (**Azi...**).

Autoarea se întreabă ce s-ar face poezii fără lună: „Plâng amar privind la lună, cum este furată-n grabă, / Ceata de poezi, nebună, depun cerului o jalbă. / Cum va curge poezia, fără muza de serviciu? / Cui vor declara iubirea, doar ea este, fără viciu” (**Odă lunii**). În concepția poetei, dragos-tea și tot ce este frumos sunt efemere: „Așa îmi este scris, n-am cum s-aleg, / Tot ce-i frumos se termină-ntr-o doară, / Nu pot să înțeleg, de ce s-alerg, / Și sufletu-mi mereu, de ce să doară?” (**Din inimă și cu inimă scrisă**). În consecință, iarna vieții vine necruțătoare: „E plină iarnă și omătul și-l așterne, / Să încălzească suflete de gheață, / Iar din senin tristețe doar se cerne, / Pe umbrele ce de-abia se țin în viață. / (...) / E iarnă iar, dar nu e o comoară / Am și uitat să scriu pe foaie drept, / Cuvintele au început să doară, / Să-nghete litere în alfabet.” (**Nu e doar prag...**).

Frigul, fără persoana iubită, însingurează: „Eu am să plec, e-atâta iarnă-n mine! / Căci frigui-mi-i și doare și m-apasă, / Oi troieni uitarea doar în tine / Și-oi reveni în propria-mi carcasă.” (**Un strigăt doar**). Iarna prevestește extincția: „N-oi uita că-n casa sorții e trecută data morții. / Rând pe rând sau toți odată, vom trece prin astă poartă.” (**Între două zări**).

Dar până atunci trebuie să ne veghem părinții: „Tu, vizitează-ți mama, cât încă se mai poate, / Te-așteaptă lângă ea, și-ar face o magie, / Pe umeri să-i pui capul și să te simtă aproape, / În casa ei cea tristă, ce-a devenit pustie. / (...) / Cu mama ta fă-ți veșnică icoană / La care să te-nchini și să te rogi mereu, / E îngerul tău bun, ce te-a ținut în poală, / Și a crezut în tine și-n Bunul Dumnezeu!” (**Un gând ce doare**).

În concluzie, lirica **Loricăi**

Mihăilă este elegiacă. Poeziile sunt litanii care afectează sufletele cititorilor: „Inima-n mine încă mai plânge / Litanii ce curg și vin înspre lume, / Ecoul strigării poate ajunge-n urechile lumii încă antume...” (**Litanie...**). Stilul este direct, limpede. Versurile **Loricăi Mihăilă** sunt curate ca apele de la munte ce par mai puțin adânci decât sunt. Dar când te cufunzi în ele, îți ajung la inimă.

PETRONELA APOPEI

Rază de speranță

H. W. Beecher spunea: „Copiii sunt mâinile cu care ne prindem de rai”, iar cei care se ocupă de sufletul copiilor, cu siguranță își asigură un loc acolo, căci părinții, bunicii, educatorii, profesorii, dar și toți acei care iubesc frumosul au un loc aparte în grădina raiului.

Mamă, profesor, scriitoare, o mare iubitoare de bine, adevăr și frumos, de Dumnezeu, **Violeta Mihăeș** scrie cu sufletul, pentru suflet, dar mai ales pentru a îndruma pe calea dreaptă atât copiii, dar, mai ales, pe fiecare cititor care se apleacă cu interes asupra cărților ce par a fi adresate copiilor, de fapt adresându-se oricărei categorii de lectori dornici de cunoaștere și lectură. Literatura pentru copii nu este un spațiu ușor accesibil, ci un spațiu greu penetrabil, deoarece a inventa povești este un lucru destul de greu, dar scriitoarea poveștii „**Soldățelul de cristal**” (volum apărut la editura Zorio, în 2016) are exercițiul creației în sânge, fiind o bună cunosătoare a spiritului uman, un fin psiholog ce știe să se plieze pe sufletul cititorului, astfel ca povestea să nu fie doar un basm, ci și o pildă, o învățătură demnă de a fi urmată, căci „Copilăria este suvoiu de apă care izvorăște limpede și curat din adâncurile ființei și la care omenirea aleargă fără încetare să-și potolească setea idealurilor sale de dragoste, de bunătațe, de frumusețe, de perfecțiune” (Francesco Orestan), iar posibilitățile nelimitate ale acesteia oferă lumi de nedescris. Deși în aparență pare a fi o mică poveste, „**Soldățelul de cristal**” este o lecție despre speranță, încredere neînmurită în Dumnezeu, o pagină de supraviețuire prin credință, fiindcă cerul nesfârșit oferă această posibilitate muritorilor. De întindere mică, povestea beneficiază de ilustrații grăitoare, frumos meșteșugite de Alina Astăluș, având caracteristice basmului cult. Ca fiecare poveste care se respectă începe cu „A fost odată... Glasul mamei e atât de blând și de cald, tot atât de îndepărtat ca... a fost odată. Băiatul abia o mai aude. Toro-peala îl cuprinde, îl cufundă într-un somn adânc populat de personaje fantastice”, autoarea introducându-ne într-o lume a visului avut de un băiețel bolnav („... sunt un băiat obișnuit care fuge noaptea de acasă!”) de „boala oaselor de sticlă” care evadează din salonul de spital, de lângă mama sa (prin alergare, deși nu avea voie, nu putea: „Ai grijă să nu te lovești!”) într-un spațiu propice imaginației, trăirii copilărești („Se oprește brusc la geamul magazinului de jucării.”) în care se aflau jucării foarte la modă în zilele noastre, atenția fiindu-i captată de „o prințesă gânditoare”. Protagonistul nostru nu este un

oarecare, el este un copil deștept („- Păi... știu să joc șah, să socotesc, să rezolv cuvinte încrucișate, vorbesc limba franceză și chiar sunt pe cale să aprofundez chineza.”) care descoperă cu stupeoare că are o înfățișare neobișnuită („Era aproape transparent, dintr-o sticlă albăstruie, ca o umbră a unui copil fantomă. Doar în piept îi ardea o flacără: inima lui a cărei bunătate nu putea fi ascunsă.”), această oglindire în vitrina magazinului provocându-i o durere sufletească, aceea că nu ar mai vedea-o pe mama lui, neputându-se întoarce la spital.

Păpușa-prințesă, zâna Zara (o anagramare pentru Raza – de speranță - ? Poate...) îi spune că e bine să fii jucărie („suntem nemuritoare până când ne iau copiii acasă”) îi promite sprijinul, și întocmai ca în „Harap-Alb” îl îmbogățește cu „o armură, o sabie”, dar și „un arc neobișnuit cu laser și o oglindă fermecată”, autoarea știind să îmbine basmul clasic cu cel modern tocmai pentru originalitate și autenticitate. Astfel înarmat, pornește spre castelul „Alchimistului” („un bătrân uimitor de înalt, cu brațele ca niște crengi de oțel, cu haina din zale sclipitoare ce-i acoperea picioarele, cu părul alb, lung, stufos și încălțit, o adevărată relictă a timpului. Dar poate că era chiar Moș Timp, cine știe?”), un „Vrăjitor” cu „privirea otrăvită” care îl supune la trei probe în schimbul vindecării sale (să aducă apă vie, frunze din „Copacul șoaptelor”, să aducă „praf de stea căzătoare” – toate din locuri fantastice). În călătoria sa inițiată și salvatoare băiețelul poate vedea salonul de spital și poate înțelege „că doar rămânând în acest vis va putea să se vindecă”, astfel că acceptă provocarea chiar cu prețul vieții.

Deși trece probele cu ajutorul Zânei, dar și a elementelor ajutoare (ființe, obiecte și personaje fantastice), băiețelul duce totul vrăjitorului care îl omoară („Trupul de cristal al soldățelului se sfărâmă în mii de bucăți care se rostogoliră ca niște lacrimi de diamant...”), dar Zara, care înlocuise elementele magice, îl reconstruiește și îi însuflă viață („- Sunt un copil normal, m-am vindecat!”).

Revenit la viață (moment ce coincide cu trezirea din vis), copilul o vede la căpătâiul său pe mama sa, dar și pe medicul ce-l operase și pe asistenta ce era „chiar Zara, păpușa-zână care-l ajutase în călătoria sa plină de primejdii.” și care „îi zâmbi complice și duse degetul la gură. Băiatul înțelese că trebuie să păstreze secretul numai pentru el și că povestea e fără de sfârșit.” Da, o poveste fără sfârșit, deoarece Dumnezeu face mereu minuni prin intermediul oamenilor în halate albe, dar nu numai, ci prin rugăciunile care se înalță pentru sănătate și pace, rugi făcute de mame și de cei care iubesc. Simplitate, limbaj accesibil oricui (se observă predilecția pentru câmpul lexical al sticlei: cristal, diamant, geam, oglindă etc. – simbol al fragilității și neputinței), dar mai ales o neîntreruptă încredere în puterea omului desăvârșită de Dumnezeu oferă „**Soldățelul de cristal**”, o poveste despre credință, rugăciune, speranță și minuni, dar mai ales despre iubire, aceasta e veșnică și nesfârșită poveste a iubirii de oameni, redată cu atâta drag, măiestrie și dăruire de către scriitoarea **Violeta Mihăeș**.

Crezi în Lumină, cititorule!

la primul zbor efectuat în România de Louis Bleriot, în 31 octombrie 1909. În 1910 el pleacă în Franța la școala de aviație Bleriot, pe care o absolvă în 13 februarie 1911, dar fără să obțină atunci brevetul de pilot.

Dar în 15 iunie a executat un zbor în fața unei comisii, reușind să obțină brevetul de pilot, fiind al doilea posesor al unui astfel de document din România, ca în 22 august 1913 să obțină, în Franța, al 587-lea brevet eliberat de școala din Mourmelon. După mai multe *aventuri... aeronautice* pe care le povestește cu mult talent **Marius- Adrian Nicoară**, sunt relateate fapte de mare curaj din istoria aviației românești, avându-l drept personaj principal pe Mircea Zorileanu, ca unul dintre marii eroi și primele lui zboruri.

Descrierile autorului sunt de un farmec cu totul special, excelând prin naturalitatea și supletea exprimărilor, prin spiritul patriotic care însoțește aceste scrieri, asemănătoare cu ale lui Vasile Alecsandri, cel care descrie călătoria de la Galați spre Iași a ambasadorului francez, pe la Balta Albă.

CONSTANTIN DRAM

SUFLETE INVADATE CĂUTÂND DEVENIREA

Volumul *Ultimul zbor de vultur* (Editura Proilavia, Brăila), semnat de **Pavel Găgeanu** ne amintește, printre altele, de vechea întrebare privind chiar definirea poeziei. Între sunuri care țin de clasicitate, îndrăzneli motivate modern/ postmodern și tentația unui ludic greu de stăpânit, poemele sale exprimă, până la urmă, o anume democrație a exprimării poetice, benefică uneori, distructivă, e drept, deseori. Autorul acestui op reușește însă să navigheze cu succes printre talazuri și să își conducă ambarcațiune spre un teritoriu știut și dorit, după cum remarcăm în textele din această carte.

Unele poeme scrise de **Pavel Găgeanu** păstrează, cu intenție, așa cum menționam mai sus, elemente ce amintesc de „dulcele stil clasic” dar, dincolo de imagini încadrate de jocul rimelor, descoperim și anume cutezante moderniste, într-un balans care ține de originalitatea acestor poeme. Astfel, într-un poem cuprins într-o singură strofă (*Derivă*) descoperim o imagine frumoasă și plină de cutezanță a timpului, în care frazarea se frânge brusc, generând astfel o nouă modalitate de semnificare: „De întuner, este-n derivă pământul/ de adânc, este-n derivă luna.../ cum timpul, zbor de pajiști și grădini/ prin răsărit, îngenuncheat întotdeauna.” Un alt poem (*Ramura nunții*) aduce, dincolo de armonia versului aparent clasic, o suită interesantă de echivalări metaforice ce amintesc de „corespondențele” celebre de altă dată: „ochii miresii, adâncimi de bal”, „sufletul mirelui, sala de bal”, „ramura nunții crescută în lună”. Un fel de melopee folclorizată, cu nume deloc tradițional (*Labirint*) reunește fragmente de imaginar rural suprapuse cu altele, citadinizate creativ: „Din-spre ramu-n evantai/ noaptea-i naltă fără cai/ dar ei vin demult pe drum/ pe o coamă de cătun/ neclintită-n coapsa lor/ zace luna pe pridvor/ dar pe degetele cinci/ vine timpul și pe brânci/ ziua bună-mi zice-n plin/ cu o umbră de rechin/ râul curge repede/ glasul nou din lebede/ ce-ar mai fi în labirint?/ ochii calzi ce nu se mint”. Alteori, pastelul se reinventează și aduce o reazărare a sa într-un final de cogito tradițional investit de vizionarul modern: „prin păduri, căpriorii hoinari/ un clopot sunt la gât de primăveri// Ce mai știi de zile și nopți?/ erau pe poteca stingheră, barbară/ cuțit de ierburi ele-ntorc demult/ și pe răsărit cu seninătate ară”. O altă parte dintre textele semnate de **Pavel Găgeanu** pot fi în-

scrise în categoria prozo-poemelor: narativul, în sensul impus de ele se subordonează unei ideatici poetice frecventate și de alți autori, desigur, unele dintre ele reamintind de *La Liliiec*, în alte contexte. Oscilând între gravitatea sentențiosului și a comicului rezultat dintr-o anume perspectivă, a ludicului bine temperat, aceste poeme țin de o originalitate evidentă, trimițând spre înțelesuri pe măsură.

O parte dintre aceste poeme se înscriu în linia unui parabolicului care poate include și elemente ale unui absurd asumat. Crizantema și amurgul devin semne posibile (în lipsa altor sensuri) ale unor reconcilieri cosmice, vulturul (din *Ultimul zbor de vultur*, respectiv din *Punctul stăruitor*) e prins ca simbol al puterii, al certitudinii, al fixării destinului; poetul e cel înzestrat cu un „ochi furat” cu care poate să vadă ceea ce nici soarele nu vede, luptătorul adormit aduce în visul său „furtuni de-nșângerare și jaf/ și sparg pe lângă el/ valurile instinctelor rămase fără memorie,/ se îndepărtează caravana cămălelor sub semnul arșiței,/ asudă în barbă groparul după ce a îngropat/ asinul și câinele cotonog al soarelui, umbra mâinii lasă mânerul iataganului,/ pipa, paftaua, arginții căzuți în pietrișuri și praf/ și hainele atârână indolent printre care,/ nasturele de os, s-a înstrăinat de insigna de aramă”. Alteori, discursul parabolic trimite spre latura civică, precum în *Punctul de vedere al pandemiei*, respectiv în *Pandemia și steagul de sus*.

Altă parte a prozo-poeziilor din prezentul volum amintesc, creator, după cum spuneam de marele ciclu descris de marinsorescianul *La Liliiec*. Fără să fie vorba de un același proiect, grandios („... poezia se poate face și din amănunte nesemnificative, sau nepoetice, iar aceste amănunte pot înviora versul”, arăta la vremea respectivă Marin Sorescu) textele lui **Pavel Găgeanu** de acest gen arată aceeași intenție de a lărgi generos cupola poeziei.

Dincolo de narativul implicit și acel *răsu-plânsu* frecvent în asemenea texte, trebuie să existe și acel quantum de revelație ce duce spre posibila apropiere de semnul poetic. „Târziu, domnule, târziu, a spus în-suratul” sau „Dacă dimineață era ceva umezeală și nu bătea vântul,/ se spunea demult, că este vreme bună de tăiat ciocani” sau „vecinul Emilian muncise o viață/ deunăzi se-nnegrise la față/și-i spuse mamei să-ncălzească apa/ că el va muri” sau „...dacă bărbații ar avea mai multă minte nu ar fi atâtea divorțuri. Și nici atâtea căsnicii, a urmat o completare/ la cele discutate” sau „Râul Buzău se apropia de satul Moșești și cursul său avea/ o traiectorie în forma literei S”. Poeziile din acest volum pot fi cuprinse, simbolic, într-un text aparte, poate cel mai bun din carte, un poem trist și plasat într-un infinit imposibil al vieților noastre.

Astfel, vedem încă o dată cum poezia se apropie de sufletele oamenilor și caută ceea ce poetul numește, atât de nimerit, devenirea. Despre această devenire și despre naufragiul nostru zilnic scrie **Pavel Găgeanu** într-o carte ce merită citită: „Suntem naufragiați, căpitane...// În arșița soarelui,/ coamele rechinilor/ înflorind sălbăticia.// În amețala valurilor,/ vasul împuns în salturi/ de coarnele mării.// Numai suflete noastre/ Unul în altul invadând,/ își caută devenirea”.

EMILIAN MARCU

Eroi în timp de pace

Cunoscând îndeaproape comportamentul aviatorilor, dar și a aparatelor de zbor, **Marius- Adrian Nicoară**, el însuși comandor, șeful școlii de aviație de la Bobocu-Buzău, scrie de această dată o povestire care are drept țintă un mare aviator român, și anume pe Mircea Zorileanu, un adevărat Antoine de Saint-Exupery (pilot, poet și jurnalist francez).

Născut la 14 octombrie 1883, în București, a fost atras de aviație încă de tânăr, când asistase

Mihai Vulpe – austeritatea romanțată a unui Bildungsroman

Istoria literaturii noastre învederează și pentru nu puțini dintre prozatorii buni, afirmați ca atare, un parcurs de tipul debut cu proză scurtă (schife, povestiri, nuvele) ca preambul/uvertură sau trambulină de catapultare în spații epice largi (mă refer, firește, la roman). Să-i amintim doar pe Slavici, Rebreanu, Sadoveanu, Preda, printre cei mai reprezentativi, însă fenomenul e unul aproape generalizat. Respectivii creatori, și nu doar ei, au resimțit necesitatea unei etape pregătitoare, de ucenicie pe arii mici la meșteritul scrisului spre a se verifica ei înșiși dacă se dovedesc doar de suflu scurt sau pot accede la formule de largă respirație prozastică, precum alergătorii de cursă lungă recrutați dintre cei afirmați la sprint sau demifond... Similară este și purcederea scriitorului băcăuan **Mihai Vulpe**, afirmat în branșă autor prin vo-lume de proză scurtă: **Răzbunarea** (Bacău, Ed. Plumb, 1994) sau **Bilete pentru papagali** (Buc., Ed. Nemira & Co., 2007), spre a ascende apoi la treapta romanului: **Ca într-o pânză de El Greco** (Bacău, Ed. PSYHELP, 2000), iar recent, scrierea de longue haleine: **Generalul** (Buc., Ed. Expression.ro, 2024). Notațiile din aceste pagini au ca target această scriere de maturitate, evidențiind un prozator stăpân pe tehnicile de lucru românești și servit de un talent de evocare de primă mână. Personal, nu-l cunosc pe autor decât pe cale mediată, *via ex libris suis*, dacă mi se îngăduie extrapolarea unei cunoscute ziceri. Dar înțeleg, din ce lasă a se deduce despre sine, că seniorul și condeierul **Mihai Vulpe** este cunoscut în mediul său, apreciat și chiar adunând în jurul său admiratori/admiratoare. Eu mă voi limita, *forcément*, la datele oferite de scrierea în chestiune spre a mă lansa în oarecare parcursuri hermeneutice. Din fericire, romancierul ne livrează din start câteva ancore de paratext, din care să putem stabili cadre cât de cât fiabile: niște „preliminari”, o „motivațiune” auctorială, un succedaneu de „argument”. Și, pornind de aici, să cutezăm și ceva încadrări situative exterioare.

Aș începe prin a afirma, atât la propriu, cât și la figurat, că avem de a face, în substanța romanului **Generalul**, cu o lucrare gen „cronică de familie”, chiar dacă nu tocmai la modul sau modelul impus de Petre Dumitriu, dar nici cu totul deosebit de acesta. Influențări directe nu ar fi. Un roman, cum bine se cunoaște, este prin definiție o operă de ficțiune. Însă nu în toate cazurile, și cu deosebire în cel al genului de „biografie romanțată”. Aici ne aflăm călare pe două modalități de realizare: una pornind de la o realitate-sursă (biografia în sine, sursă civilă), iar cealaltă punând la contribuție capacitatea de invenție, de imaginație constructivă a autorului, aceasta suplinind ceea ce realitatea nu acoperă suficient de elocvent sau de credibil. De unde și dificultatea celui care discută o atare creație, solicitat să dea credit când uneia dintre modalități, când celeilalte. Rar se nimerește ca rezultatul să fie o autentificare netă a biograficului, o dezvăluire tale quale a obiectului în discuție; și aceasta întrucât, la fel cum stilul pictural al unui portretist își pune amprenta asupra imaginii pe care o transpune pe pânză, e foarte posibil ca între insul imortalizat și „poza” rezultată să se interpună diferențieri, singularizări nu o dată deviante până la aproape irecognoscibil... Cum ne aflăm oarecum într-o astfel de zonă, să livrăm, la rându-

ne, cititorului cele socotite de romancier ca utile în receptarea scrierii sale. Și anume: autorul se numește, civil, **Mihai Vulpe**; el ne avertizează că scrierea sa este întreprinsă, citez: *În memoria unchiului meu Gabriel Oriță* (id est: frate al mamei autorului)... În aceeași exergă ne informează că acesta a fost un trăitor real, rudenie apropiată, și că se identifica civil ca fiind *ofițer de intendanță, avocat, poet și publicist*. Survine întrebarea firească, mai ales de la cei care știu că tagma ofițerilor cunoaște două paliere: inferiori (sublocotenent, locotenent, lt.-major și căpitan) și superiori (maior, lt.-colonel și colonel, zis „plin”). Generalii însă reprezintă o formațiune de elită, distinctă și restrânsă, având și ei grade de jos în sus, departajatoare prin stele de aur (nu le mai reproduc acum denumirile). Or, la lectură pe îndelete a cărții se specifică limpede că personajul cu indicativ onomastic Gogu Oriță, absolut strălucit al Liceului Militar din Cernăuți, (antebelic, județ din România), a urcat în ierarhia militară doar până la gradul de căpitan, inclusiv, renunțând, din motive personale (boală, virarea către o profesiune civilă, avocatura, verticalitatea de caracter de a nu uzurpa, la sfârșitul Celui de-al Doilea Război, funcția meritată a unui superior ministerial, colonelul „burghez” Manolescu, școlit la celebra academie Saint-Cyr din Franța), la posibilitatea de a ajunge până la climaxul ierarhiei militare. Și atunci, altă întrebare legitimă: de ce să fie portretizat, evocat în carte sub apelativul de *general*? Ca să nu tergiversăm, să admitem că aceasta a fost mai curând o gratulare publică, un fel de poreclă ornantă, așa cum i se zice, din simpatie, unui sanitar „dom’ doctor”... Protagonistul nu s-a împăunat niciodată cu atare etichetă militară de top, deși a afirmat, până aproape de sfârșitul cărții, că și-a dorit realmente să ajungă la acea invidiabilă poziție, că s-a sacrificat, atât în școală, cât și în carieră, pentru a o dobândi prin merit, însă a fost silit de circumstanțe diverse a abandona acel demers electiv. Au primat, în această decizie dureroasă, opțiunile sale politice față de natura noilor relații instituite de cei care au implementat o nouă orânduire socială, neconformă cu crezul militarului de până atunci... Nu aș putea spune cât de veridică este, în fapt, relatarea autorului despre unchiul său, care la o adică poate fi și o simplă proiectie ficțională – în fond, de ce nu ar fi, întrucât romanul, ca artă de invenție, o autorizează pe deplin. Să reținem că scrierea este făcută de autor în numele personajului resuscitat *ad usum*, de la acesta nedeținând, ca material probant, decât un caiet cu vreo cinci episoade cuprinzând parcimonios însemnări autobiografice, gen jurnal, restul informațiilor fiind culese de la rudele și apropiații care l-au cunoscut pe un anume segment al vieții. Deci cel care spune eu în roman și raportează aproape totul la sine trebuie identificat ca fiind personajul narator numit generic generalul, iar altminteri cu numele civil sau abreviat: Gabriel (Gogu) Oriță... Considerațiile despre cadrele exterioare, de natură istorică, politică etc., sunt în fapt ale autorului, atunci când e clar că ele se referă la flash-back-uri care focalizează personajul din „off”. Cât privește intenția autorului de a ne relatea amănunțit experiențele de viață ale unui neîncă sau nicidec *general*, unul doar in spe (pe cale să devină), cred că aceasta i-a reușit prozatorului, pe linie artistică, mai mult decât dacă ne-ar fi devoalat detaliat și frust o autentică existență de general, cu tot ce presupune activitatea intrinsecă și modul de viață al unui militar de înaltă clasă, dar din serviciul administrativ, nu din viața aprigă, eroică, a combatanților de pe front. Despre „amorezul” Gogu am putea spune că e un gen de Casanova à rebours, el, ca mascul, fiind asaltat, încă din adolescență, de un șir de fete și femei

măritate de bună condiție, apetisante, istețe, de familii respectabile – însă din pricina atitudinii sale retractile în privința căsătoriei, cu motivații mai puțin plauzibile, nu ajunge a-și schimba statutul civil. Se mulțumește a le afecționa și iubi mai curând platonice, cavalierește, cel mult cedând în anumite finaluri dorințelor erotice ale acestora și făcând dovada unei înzestrări masculine de invidiat. Remarca, din acest punct de vedere, a nașei pruncului și profeția sa că va fi aspirat de „brâul Cosânzei” se va adevăra înfaibilă... Prin această prismă, funciar privilegiată de prozator, cartea ar putea figura și ca un autentic roman de dragoste, pe lângă unul de factură socială sau existențială pur și simplu... Despre latura de avocat știm doar că insul urma să devină, la finele perioadei critice aduse de conflagrația militară, pe câtă vreme despre pre-ocupările și chiar succesele sale literare, cu poezii publicate și chiar o plachetă editată și premiată, aflăm nu puține lucruri, și laudabile... După o perioadă de eclipsă din viața sa, cam patru decenii, aflăm concluziv că ajunge octogenar, trăind în singurătate și suferință și stingându-se din viață înainte de a împlini dezideratul intim de a-și pune în ordine, scriptic, memoriile. Se va îngriji de asta, cu pietate familială și devotament nedezmintit, cu aspirația de a-i perpetua și nemuri amintirea, nepotul care l-a îndrăgit de mic copil. Însărcinare liber asumată, cu onor.

În lucrarea sa de poetică a scriiturii, numită **Le Pacte autobiographique** (Paris, Ed. Seuil, 1975), cercetătorul francez **Philippe Lejeune** descrie acest concept ca fiind un angajament pe care și-l ia un autor de a nara direct viața sa ori doar o porțiune sau un aspect al ei, subliniind regulile jocului dintre emițător și receptor. Primul promite a construi demersul narativ în spiritul adevărului. Prin această convenție dintre narator și cititor, autorul nu impune receptorului să creadă de-a binelea/orbește ce i se povestește, ci măcar să intre în rolul de ins care crede în veracitatea celor narate... Pe această linie, se cade ca și noi, cititorii, să-l credim pe autorul nostru ca fiind acea persoană din text figurată prin diminutivul Mișu, copil pe atunci, fratele lui Cornel și al Ofeliei, cei prezentificați ca poznași cu supranumele de „puștorii”, și fiu al lui Gheorghe ceferistul (probabil Vulpe) și al soției sale Didina... De asemenea, să ne însușim ca pe niște date de proces-verbal toate tribulațiile și aventurile primordiale erotice ale personajului Gogu Oriță. Însă, conform acelei „clauze” din mai sus pomenit contract, fiecare să achieseze, mai mult sau mai puțin, la autenticitatea multiplelor scene dialogale între personaje. Opinia mea este că ele sunt majoritar produsul inventivității auctoriale, deci ale lui **Mihai Vulpe**, și doar atribuite, din rațiuni românești, lui Gogu Oriță. Mă întemeiez pe grija acestuia de a utiliza în dialoguri doar formulări studiate atent, prefabricate, de nivel lexical elevat, plus improbabilitatea ca, în atare ocurențe, personajele să fi utilizat strict acele formulări de considerat mai curând ca niște replici teatrale schimbate pe o scenă de actori cu rolurile învățate dinainte. Autorul pare a nu fi prizat elementele coloviale, spontane și nepretențioase retoric ale personajelor din **Medelenii** lui **Ionel Teodoreanu**. Ca factură și stil, înclină mai curând către un acribios ca Gib Mihăescu... Oricum, cartea se citește cu plăcere, propune o lectură antrenantă, reușeste construcția credibilă a unui *Bildungsroman*. Ea poate fi pusă la contribuție și ca un document de epocă, revelat prin actanți și martori ai acelor momente și situații. Întreținerea auctorială a lui **Mihai Vulpe** este o reușită a genului romanesc antamat, iar parcurgerea ei nu poate fi decât profitabilă cititorilor dornici de a se instrui prin „lecții de viață” edificatoare venite de la înaintași.

Eroi în timp de pace

(Continuare din pag. 11)

Întâlnirea lui Mircea Zorileanu pe plaiurile buzoiene cu niște ciobani îi dă posibilitatea eroului acestor povestiri să afle multe din tainele păstoritului și modului ciobanilor, de viață.

Harul de povestitor cu care este înzestrat Marius-Adrian Nicoară îi dă posibilitatea să evidențieze, cu lux de amănunte, date despre modul de viață, despre organizarea și fructificarea produselor, de ciobănit dar și de agricultură, despre organizarea strungii oilor (muitată la două trei zile, pentru igiena locului), despre muls, despre prepararea laptelui și transformarea lui în urdă, brânză, caș și așezat în forme speciale pentru a fi comercializate.

Într-un cuvânt întregul ritual de la o stână cu 1.000 de oi. Profitând de acest zbor pe deasupra zonei Buzăului, dar și de această aterizare a lui Mircea Zorileanu în preajma unei stâne, autorul scoate în evidență unele construcții ale timpului, din Buzău și din împrejurimi, văzute și remarcate de aviator, dar și a unor evenimente istorice din zonă.

Se remarcă lupta de la Pârscov (29 noiembrie - 12 decembrie 1916), cu destăinuiri ale participanților la aceste bătălii, descrise imaginar, desigur, de Marius-Adrian Nicoară.

O poveste despre război realizată ca un adevărat scenariu de film istoric sunt cele câteva povestiri din aceste carte. Piesa de rezistență este **O scrisoare**, în care autorul face o adevărată radiografie a orașului Buzău din anii 1970, când în 1976 urma să sărbătorească 1600 de ani de la înființarea acestei localități de mare importanță zonală și națională.

Cu mult talent prozastic **Marius-Adrian Nicoară** știe să realizeze, din date aparent anoste și disperate, un adevărat spectacol, în care erou este chiar orașul și împrejurimile.

El știe să dozeze întreaga tentativă de trimitere a unei scrisori către conducerea de partid de la București și drama prin care trece femeia care avea misiunea de a preda cea scrisoare.

Descrierea călătoriei de la Nehoiu la Buzău este un bun prilej pentru autor de a relate condițiile precare în care călătoreau oamenii cu *trenurile de navetă*.

Femeia își expune chiar existența în această tentativă, care din fericire are un final favorabil și soțul ei este lăsat să se înscrie la o școală de maiștri pentru a putea asigura un trai decent celor doi copii. Faptele descrise și arestarea femeii de către securitate și trimiterea ei în beciul în care cu ani în urmă fusese arestat propriul ei tată (ea își amintește descrierile făcute de acesta) este un bun prilej de a descrie mijloacele de represiune a acestui odios orga-nism. Faptele descrise întăresc și mai mult convingerea că **Marius-Adrian Nicoară** este un prozator autentic, prozator care știe să construiască și realizările dar și dramele oamenilor, cu același talent.

Pe Rózsa utca la Debrecen

Niciun om nu trebuie părăsit mai mult de trei seri la rând când zgomotul ritmic ai pașilor prin ploaia ce mărunțește amiaza este sincron cu bătăile inimii pe Rózsa utca la Debrecen iar linia vieții crește în palmă cu un centimetru și trecutul se leapădă de răul cel mare într-un supraviețuirea răului mai mic prin palatele ori vagoanele istoriei prin ceasul aceasta devenit un *theatrum mundi* în a treia zi a săptămânii unde cea mai bună variantă a ta s-a rătăcit pe undeva pe aproape

ALEXANDRU CAZACU

Poem elegiac pe ruinele Școlii Gimnaziale Berbinceni-Bacău, ctitorie haretiană de acum 125 ani

GRIGORE CODRESCU

Motto:
„Școală
dragă, în
tine
rămâne
speranța”
Al.
Odobescu

Școala centenară Berbinceni, moștenită de la Spiru Haret

De câte ori intru în satul meu natal, imaginea tristă a școlii noastre mă întâmpină ca un reproș dureros. Am tot așteptat ca vreun for civic- administrativ să dea o imagine mai plăcută acestei unități care, pe mine și pe alții dintre foștii elevi, ne-a trimis în lume și în viață. Sperăm și acum...

Într-o bună zi, ajutat de un șofer de la Colegiul Național „Ferdinand I” din Bacău, coleg de muncă de fapt, cândva, am pătruns cu greu în curte și în clădire; bălăriile și senzația de pustiu mi se opuneau. Prietenul Liviu a așezat în ferestre, către drum, un tablou în care se pot distinge dascălii mei din deceniul când expansiunea noastră continua inclusiv cu lecții în aer liber, după cele din spațiile propriu-zise. Acestea erau destul de largi: două săli de clase în clădirea principală, una mai mică în clădirea anexă, în care

proiectul haretian prevedea locu-ința învățătorului. Culoarul de la intrare, la care ajungeai după ce urcai scările mari, pe lângă clopotul atârnat de un stâlp, adăpostea materialele didactice: expozate de anatomie, planșe, hărți, dulapuri cu preparate de chimie și aparate de fizică.

Corpul didactic al Școlii de 7 ani Berbinceni, ai cărei absolvenți erau mai totdeauna în fruntea listelor de admitere la licee (ianuarie 1951): Vasile Grosu- director, Gheorghe Banu, Aurica Munteanu, Vasile Platon, Maria Bucă, Maria Banu, Telezna Grosu și Ecaterina Platon.

La intrarea în clasă, pe peretele înalt, se vedea dominant grupul celor patru „mari învățați”- Marx, Engels, Lenin și Stalin; cu timpul prestigiul și aureola de mai sus ori s-au modificat ori s-au șters.

Pe un alt perete atârna tabla pe care noi scriam cu cretă; postamentul ne ajuta să scriem pe toată suprafața tablei; alături de acesta era catedra pentru profesor- învățător și catalogul.

În sală erau bănci pentru cei vreo 30-40 de elevi, câte trei sau patru; așezați după înălțime, sau după preferințe.

Pe peretele opus „marilor învățați”, domnul Platon, dirigintele, așeza „gazeta de perete”, la care pot spune că „am debutat”, sau una-două fotomontaje cu imagini din contemporaneitate, ori din viața Școlii. În niște dulapuri încăpătoare așteptau cărțile din epocă: mai ales „Povestea unui om adevărat”, „Tânără gardă”, „Pământ destelenit” sau „Mitrea Cocor”. Subiectul din fiecare carte era aprobat și oferit elevilor după ce progra-

mul începea cu „Trăiască Regele” (înainte de 1947) sau „Zdrobite Cătușe” mai târziu.

La serbările școlare mari se improvizau scenete cu recitări de Alecsandri, de A. Toma, dar și de Eminescu, mai rar. Cu mari eforturi am fost repartizat de domnul Banu de Română, să joc într-o schiță de I.L. Caragiale.

Toate însă se desfășurau după corurile dirijate de d-na Telezna Grosu, însoțită de domnul Grosu, pentru a fi ordine. Recitatorii mai informați veneau și cu Maria Banuș ori Dan Deșliu. Domnul Director Vasile Grosu ținea la mine. Cred că risca și cariera, din moment ce eu, fiul

de chiabur am fost proiectat președinte al unității de pioneri. Cei din clasa a II-a și mai marișori purtau drapelele de pioneri și suflau în trompete; răsuna cu mândrie:

„Am cravata mea, sunt pionier/și mă mândresc cu ea, sunt pionier...”

La intrarea în Organizația de pionieri, într-un moment solemn, după primul elev mai isteț, ceilalți rosteau sacadat „...mă angajez să-mi iubesc patria, să învăț bine, să fiu harnic și disciplinat, să cinstesc cravata roșie cu tricolor”. Mai târziu s-au făcut modificări. În „Legământul pionierului” se citea „voi munci pentru a deveni fiu de nădejde al patriei mele Republica Socialistă România. Voi fi credincios poporului și Partidului Comunist Român”. De la 9 ani, la 14 ani erai pionier.

*

Într-o fotografie de prin 1950, pe scările de la intrarea în școală, se văd cinci doamne și trei domni, împreună cu patru copii. Poți observa privirea meditativă a domnului Gheorghe Banu, energia masculină a lui Vasile Platon, disponibilitatea jovială a lui Vasile Grosu, seriozitatea maternă a doamnei Telezna Grosu, zâmbetul rafinat al doamnei Maria Banu, fragilitatea Auricăi Munteanu și senzualitatea doamnei Maria Bucă.

Directorul Vasile Grosu e sigur pe sine, generos și conștiincios, parcă preocupat mereu de ceva. Prof. Gheorghe Banu citise clasicii francezi, părea uneori gurmand și visător; totdeauna părea discret și visător; n-a putut avea copii. Domnul Vasile Platon ne-a învățat istorie și geografie după niște scheme făcute de el pe care, uneori, ne pune să le copiem pe tablă, ca el să poată chiuli pentru propriile plăceri. În timp, m-am întrebat de ce zâmbetele afectat domnul Grosu, unde în zare privește domnul Banu și cum reușește domnul Platon să păstreze o mască de totală indiferență. Cu el am o amintire. Eram în clasa a II-a și m-a luat prin sat să-l ajut să scrie pe garduri, după tipare, „votați soarele!” și îndrăzneț, i-am arătat că alături, scria pe același gard „votați ochiul!”. Doamna Aurica Munteanu măritată atunci cu un fost militar, competență la fizică și chimie, purta șosete albe răsfrânte; de ce nu și-o fi luat cizme? Jocurile noastre cu mingea de fotbal, volei, handbal și oină, organizate de domnul Platon în curte își anexau uneori și șesul de alături; acum sunt doar bălării și proprietate privată. La Școala Berbinceni erau înscriși și colegii din Fundeni și Văleni. Însăși soția mea, Mariana Velisar, strălucea în pregătire; iar Damaschin Emilian din Văleni se re-

marca; o profesoară și un preot în acele cazuri, care s-au remarcat în elita băcăuană.

Pline de emoția surprizei erau ieșirile la monumentul de lângă biserica satului. Coloana elevilor mergea în cântec, se așeza în jurul unui ostaș care ținea pușca cu baioneta spre răsărit (nu știu de ce). Acolo eram faloși într-o zi festivă, căci recitățile și cântecele erau ascultate de mulți săteni. Se vedea bine ce frumoși și talentați erau copiii răzeșilor din Berbinceni, sat pe care, cândva, Kogălniceanu îl făcuse comună. Pe lista de pe monumentul eroilor este scris un frate al bunicului meu, căzut la Mărășești. Purtarea civilizată, pe ulițele satului, a elevilor se vedea ușor în zile de sărbătoare, la festivități, ori momente deosebite.

După dispariția tatălui meu, Ionică, la Canalul Morții, directorul Grosu m-a îndemnat ca în anul când rămăsesem acasă, să mai vin pe la școală ca să nu uit materia de la admiterea în liceu. Visam să fiu învățător...

La Școala Pedagogică de Învățători, unde am avut admiterea în 1953, profesorii, când au auzit de la ce Școală Gimnazială, m-au oprit și mi-au comunicat că sunt admis. De pe ruinele Școlii Gimnaziale Berbinceni răsuna și acum cântecele interpretate de Ansamblul

Coral și versurile marilor poeți recitate de elevi.

Au dispărut, ce-i drept, tâmplăria, dușumelele, iarba din curtea acoperită de bălării, iar copiii lipsesc, precum și la alte comunități rurale.

Clădirea impunătoare, parcă obosită, în ruine, se vede de departe.

Credem totuși că i s-ar putea conferi

un alt rol. Un punct social? Un mic dispensar uman? Un sediu de lectură.

E păcat că nu s-a întreprins nimic. Chiar prin muncă voluntară, sau prin efortul celor scutiți de obligații la stat, prin primărie.

Poate îl vom consulta pe ministrul actual al Școlilor. Ardelenii sunt inventivi și realiști.

Mai ales când vin de la Universitatea din Cluj, care știu că e de top.

**SCRIITORI
din
FILIALA BACĂU a U.S.R.**
născuți în luna august

CECILIA MOLDOVAN

2 august 1950

ION BABAN

6 august 1937

ION DINVALE

12 august 1947

NICOLAE POGONARU

14 august 1950

ELENA BULAI

19 august 1941

PAUL BLAJ

25 august 1977

LA MULȚI ANI!

Director
IOAN PRĂJIȘTEANU
*
Redactor - șef:
DUMITRU BRĂNEANU

Consiliul editorial

Președinte:
CONSTANTIN DRAM

membri:

OVIDIU GENARU
VIOREL SAVIN
IOAN CULIȚĂ UȘURELU
GRIGORE CODRESCU
ION TUDOR IOVIAN
DOINA CERNICA

Director economic:
Loredana DĂNILĂ

ISSN 1841-9437

Adresa: str. OITUZ,
nr. 32, Bacău

telef. 0741 110 005

Colaboratori:

Prof. univ. dr.
ADRIAN DINU RACHIERU
Prof. univ. dr. IOAN HOLBAN
Conf. univ. dr. IOAN DĂNILĂ
Conf. univ. dr.
VICTORIA FONARI (Chișinău)

Redactori:
Dr. DAN ARVĂTESCU,
VIOREL DINESCU, LIVIA CIUPERCĂ, DORU
CIUCESCU, PETRUȘ ANDREI, MIOARA
BAHNA, NICOLAE MIHAI, PETRONELA
APOPEI
IOAN BĂRBUNȚOIU,
GHEORGHE UNGUREANU,
MIHAELA BĂBUȘANU,
TINCUȚA HORONCEANU

Red. -șef adj.: Cristina ȘTEFAN
Secretar de redacție:
Mihaela BĂBUȘANU

prezentare grafică: Ioan BURLACU
Corectură: PETRONELA APOPEI

Ilustrații revistă: Radu MIHAI
CRISTINA ȘTEFAN - ad. SITE;

Adresa: str. OITUZ, nr. 32, Bacău
telef. 0741 110 005
E-mail: revista_plumb@yahoo.com

Distribuție-curierat:
Toader Titi ROZNOVANU

ANCA DENISA ȘOGOR/ ANDE - O scriitoare interpretează de idei sau implicarea cititorului în triumphiul text-intertext-context

Motto:
„Opera literară este un act viu de interlocuție
și nu un obiect de analizat în lumina unei
teorii, grile critice”
(Tv, Todorov)

Mi se pare admirabil faptul că tânăra cercetătoare, **Anca Denisa Șogor/ Ande**, nu revendică în atipicul volum **Dincolo de text**, „rolul de critic”, sugerându-ne, probabil, ideea: - îl citim pe Celălalt, nu ca să-l înțelegem pe el, ci pe noi înșine. **Ande**, pseudonimul sub care este cunoscută, este în același timp, poetă, eseistă, traducătoare, dar în sinea ei se vrea o interprete de idei, adică de „imagini ce ni se pictează în creier”, ar fi spus repede, Voltaire; în fapt - ideile care nu se văd, dar se înțeleg, sunt obiectul gândirii și elemente al inteligenței noastre în acțiune, „cauza și scopul lucrurilor”, ar fi completat un Giordano Bruno, spre a ne aduce aminte cât de îndatorați rămânem predecesorilor. Lectorul va fi înțeles deja, că **Lecția Hematonul Roșu - intertextualitate și hipertextualitate în epical și dramatical lui Gheorghe Mocanu** este un motiv/temă-pretext, care-i permite inteligenței interprete de idei să se adreseze „tuturor cititorilor” capabili să-i traducă, să-i înțeleagă și să-i configureze într-un discurs propriu, **Tabelele, Figurile și Diagramele** sintetizate în **Opis** (pp. 363 - 367), să-i consulte spre confirmare/ infirmare, Volumele bibliografice și Sursele disponibile online, să-i cunoască limbajul de teorie literară/ „codul”, pe care-l propune și-l folosește într-o „lecție” ideal-didactică de critică dialogică. **Anca Denisa Șogor** „vorbește”/ dialoghează cu comedia eponimă **Heidegger**, cu drama **Deținutul Paisprezece** și cu romanul **Hematonul Roșu**, nu despre ele, prin urmare nu vorbește despre un interlocutor, ci cu un interlocutor-carte. Scopul acestui demers dialogic-polisemantic, liber de prejudecăți hermeneutice, nu înseamnă doar implicarea directă a cititorului în triumphiul **text-intertext-context**, cât mai ales, proiectarea portretului unui posibil lector de elită, erudit, fără complexe de inferioritate, cu viziuni interdisciplinare/ transdisciplinare. Autoarea vol. **Dincolo de text** este convinsă că asemenea cititori-model/ ideali există și ei pot fi creați în serii infinite, de școli, universități, curcui de lectură, reviste literare, filosofice, teologice etc., dacă există voință estetică. Indirect, poeta și traducătoarea născută în poetical Tecuci cultural-aristocratic sugerează confrăților contemporani, cu perseverență sisifică, să creadă eminescian în cuvântul scris, în idee, ideal: „voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic”. Romantismul rămâne cel mai activ curent literar ... Dacă iluzie și iubire necondiționată de literatură/ arte nu este, nimic nu e. Mai adăugăm, din necesități argumentative, că tânăra scriitoare cu studii superioare în Galații pe lângă care trece enigmatic Dunărea albastră și provoacă melancolii multicultural-europene, prin credința fundamentalistă în **Cuvânt** - doar **Cuvântul** (nu vorbim de cel biblic) poate exprima esențialul existențial, văzut și nevăzut, - provoacă implicit polemici cordial-ireconciliabile. Cum avem câteva particularități din portretul interior, din metafizica, estetica, poetica și poietica autoarei vol. **Dincolo de text**, nu ne este greu să vedem în personalitatea viitoarei doctorande, o interpretă de idei cu un spirit polemic bine temperat, aflată parțial în opoziție cu expresionismul european, blagian, dar și cu opinia unui filosof, precum Cioran, care-l învidia pe Jupiter, „c-a-nlocuit prin trăsnete cuvintele”; - un mod specific cioranian de a

esențializa rolul cuvântului într-o realitate dată/ ivită:

„De fiecare dată când mă gândesc la esențial, cred că-l întrezăresc în tăcere sau explozie, în stupoare sau strigăt, niciodată în cuvânt.”

Autoarea ce ne îndeamnă explicit și implicit, să vedem permanent **dincolo de cuvinte/ text** mai are și alte (pre)judecăți poetice. E bine, mai întâi, să ne întrebăm ce semne ar putea să existe „dincolo” de cuvinte/ text, pe care, noi, cititorii, interpreții, criticii, să nu le observăm și, prin urmare, să nu le comentăm/ interpretăm?. În acest sens, autorul celebrei utopii **Schimbarea la față a României** avea idei tranșante. Le reamintim și Denisei cea îndrăgostită de idei, deși tocmai ele îi pot potența o serie de posibile polemici cordiale. Emil Cioran era convins, de pildă, că propria-i filosofie/ operă nu poate fi receptată, estetic vorbind, decât fără comentarii, probabil, și în spiritul poetului-filosof Lucian Blaga: **Mut talmăcești toate semnele**. Orice exegeză/ demers critic este „o profanare”, era convins autorul **Îndreptarului pătimăș** - sper să nu aibă asemenea opinii și personajul principal al volumului, Gheorghe Mocanu, pentru că-i distruge scriiturii personalitatea estetică/ poetică, jocul ielelor/ ideilor, poezia, spontaneitatea, inocența, mirarea, interogația, puterea gândului, inefabilul, duhul inanalizabil, muzica etc. De altfel, filosoful parizian, născut la Rășinari Sibului, considera critica „cea mai rea formă de parazitism”, iar bieții critici, niște „paraziți ai spiritului”/ „codoșii literaturii”, încât... nu întâmplător, Denisa nu-și revendică „rolul de critic” - diplomația feminină funcționează ireproșabil -, deși în **Nota Autoarei** (p. 5) are păreri viabil-optimiste despre „marea clădire” a literelor românești:

„Pentru că literatura, indiferent de forma de manifestare ori de numele ce o modelează între coperti, nu poate supraviețui altfel. Nu o putem izola spre a fi cercetată doar de un grup restrâns. Nu acesta e scopul literaturii, cu atât mai puțin scopul interpreților de idei. O literatură insuficient expusă, interpretată în codul cunoscut doar de un public specializat, rămâne la finalul zilei, un pacient în moarte clinică ținut în viață de medici, un pacient la care oamenii dragi sau rudele îndepărtate nu au acces nici măcar în spatele unui perete de sticlă. Interpretarea mea se adresează tuturor cititorilor. Vreau să demonstrez generațiilor viitoare că încă există o literatură română vie, care își așteaptă cu răbdare cititorii emigrați pe teritorii virtuale. Vreau să demonstrez generațiilor anterioare că încă există tineri preocupați de lumea literară, care sunt dornici să valorifice cunoștințe acumulate de-a lungul anilor, pentru a construi un pod între mentalități, viziuni și perspective asupra a ceea ce iubim, indiferent de vârstă: darurile lăsate pe hârtie de autori.” (p. 6).

Onestitatea, credința în cuvântul scris, acribia filologică și răbdarea benedictină a Denisei sunt exemplare - *rara avis* la tinerii de vârsta ei. Mircea Eliade cel ce era convins de efectele benefice ale metafizicii și ale credințelor autorului asupra scriiturii, ar fi apreciat o asemenea carte „imperfectă”, simptomatice pentru voința noului val, aderentă la necesitățile și spiritul vremurilor pe care le trăim - în context: la nevoia acută de cititori autentici. Evadarea scriitoarei din timpul istoriei în timpul unei „Lecții” de literatură contemporană, interpretată din perspec-

tive multiple, inter - și transdisciplinare, spre a învăța lectorul, indiferent de vârsta lui, să vadă „dincolo de text” este o necesitate. Cititorul trebuie să înțeleagă că interpretul/ hermeneutul de tipul **Ancăi Denisa Șogor** - o camil-petresciană ce vede idei și iubește „jocul ielelor” - nu-și aparține sieși, ci **Textului**. Interpretul/ criticul este în mod necesar un tip dependent de carte/ text, un înstrăinat în Operele interpretate: „Hematomul roșu”, „Heidegger” etc. Demersul critic al autoarei, configurat sub semnul pluralismului și al comparatismului implică permanent libertate de spirit, de apreciere, de gândire și de imaginație. Interpreta de idei (cum îi place Denisei să se autodefinească) caută procedee, interogații și judecăți livești individuale - vezi **Opisul** - plecând de la primatul necorupt al **Textului**, **Intertextului/ Hipertextului**. Interpreta nu părește niciodată **Ideea de Om**. Și de aici, probabil, tripla viziune asupra personajului transfigurat de Gh. Mocanu: omul în fața Celuilalt, omul în fața lui Dumnezeu; omul în fața lui însuși. Omul - niciodată egal cu sine însuși, permanent nemulțumit de condiția dată.

Cum nu există monopol semantic în nici unul dintre **Textele** scriitorului vrâncean, nu există nici un fel de rigiditate interpretativă nici din partea autoarei vol. **Dincolo de text**. Pluriperspectivismul și viziunea multiplă sunt absolut necesare și relevante pentru realitatea poliedrică și caleidoscopică a **Operele** vrânceanului. Autoarea impune un demers dialogic imanent, refuzând exclusivismul sau regimul analitic restrictiv-dictatorial. Scrisă cu „cerneala” operelor interpretate, cartea este autentică, are cuprindere integrală, simultan analitică și sintetică, suplute, alternanță, intuiție interogativă și propune coexistența pacifistă a limbajelor/ codurilor capabile să revele cititorului visat de Anca Denisa, o convergență totală a ansamblurilor, dar și a detaliilor scriiturii. Numai așa cititorul Denisei poate avea acces la totalitatea semnificațiilor, la rețeaua de relații simbolice, la sistemul semiotic al vol. **Dincolo de text**, - o dramă interogativă de idei plutitoare ce revelă o realitate complementară Lumii în care trăim. Repet, volumul camil-petrescienei **Anca Denisa Șogor** este o carte „imperfectă”. A scris cineva vreodată o „operă perfectă”? Eventualului cititor nemulțumit - nimic mai eficient decât nemulțumirea - îi rămâne adevărul din cunoscuta butadă: „când vreau să citesc o carte perfectă n-am decât o singură soluție: s-o scriu eu însumi.” Asta trebuie să facă lectorul fictivizat de Anca: să rescrie cărțile care-l exprimă, să devină coautor, adică să-și asume „rolul de critic”...

Doar așa spiritul poate să revele suflul operei și să se mântuie de „boala talmăcirii” - „crimă” împotriva muzicii, virtualului, ficțiunii. Să nu uităm, critica este o ficțiune a ficțiunii..., iar rolul criticii rămâne sisifico-prometeic necesar.

*Anca Denisa Șogor, **Dincolo de text - Lecția „Hematonul roșu”: intertextualitate și hipertextualitate în epical și dramatical lui Gheorghe Mocanu**, 2024

MIHAI BRAVU

LIVIA CIUPERCĂ

Reflecții matinale

Câtă dreptate avea neuitatul poet Cezar Ivănescu, afirmând că „truda așternerii pe hârtie a cuvântului e o asceză, trudă neîntreruptă”! Aceasta este și prima impresie pe care ne-o formăm, lecturând volumul de poeme al doamnei **Rodica Dascălu**, intitulat sugestiv, **Dimineața e mereu de partea ta** (Ed. **Leviathan**, 2024), o explozie perpetuă, o explozie de idei care fascinează.

Neîndoios, bogăția lecturilor efectuate de autoare, în timp, nu putea să nu devină hrană spirituală, miez inspirator, revărsare continuă. Așa ne explicăm alternanța poemelor lirice cu cele epice.

Ochiul critic recunoaște din primul moment câteva elemente definitorii, caracteristice în fapt stilului său poetic: subtile trăiri impersonale, reflecții, optimism perpetuu și clocitor, „energie vitală”, lumină creatoare, iubire și dăruire necondiționată, preferința pentru „tot ce vrăjește mintea și simțurile” (Charles Baudelaire).

Vizualul domină (**Orbire**), gândurile se tânguiesc (**Hrană sfântă**), zborul păsărilor „sparge liniștea dinaintea începutului” (**Secvențe la început de anotimp**). Poeta iubește (omagiul simbolist bacovian?!), „pictura cuvintelor” și „audiția colorată”. Visul domină imaginarul. „Liniștea lăuntrică se clatină / sub impasul neîmpăcării”.

Îmbrățișarea timpurilor verbale (**Cristalizare**) dovedește că nu doar împlinirile trecutului într-acest prezent „aștern temeliiile viitorului” (**Efect în timp**)!

Cuvântul, șarpe iscoditor, cu un ochi înspre trecut, cu un altul înspre prezent, negreșit, va reuși să străpungă viitorul. Și încununat în „strai de lumină” (**Hrană sfântă**), împlini-se-va principala, unică-i dorință de a atinge „viul”!

În adevăr, important este să trăiești în prezent, cu toată ființa ta, admirând inocența, frumosul, binele - pentru că în juru-ne „spini” nevăzuți, „străpung” la fiecare pas „pânza realității”! Matrice a

scriitorului, cuvântul „sfredește adâncul” (**În semn de mulțumire**). Și cât de mult tânjim după poezia - metaforă, poezia - simbol, poezia - idee creatoare, în așa fel, încât mesajul liric să clădească, și nu să demoleze!

Cu o anumită doză incandescentă, ființa se dovedește prețioasă țesătură cu fibrilații „revigorante”, purificatorii, în crescendo, și se dorește plasată în „centrul tuturor acțiunilor”!

→ p. 15

ARTA!

Cărțile colegilor din Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor din România Doina Cernica, Gheorghe Iorga

Când Bourdieu citește Educația sentimentală a profesorului dr. **Gheorghe Iorga**, editura Babel, 2024, este un volum de studii și recenzii literare, în spiritul binecunoscut al autorului, cel al teoriilor noi literare, puțin cunoscute, puțin dezbătute, menite progresului și informațiilor inedite. Titlul cărții este dat de un studiu inspirat de teoria câmpului literar a lui Pierre Bourdieu – cel care s-a consacrat generos problemei producției literare; „estetica (teoria) receptării și a lecturii, promovată de Hans Robert Jauss și de Școala de la Konstanz, a avut în centrul ei orizontul de așteptare înscris în text, în timp ce psihosociologia lecturii a explorat uzanțele sociale ale lecturii...” (coperta IV.)

Cu referire la negocierea și tranzacția valorilor sau despre consacrarea teoretică în literatură, studiul profesorului Iorga, aduce în atenția filologilor, a teoreticienilor și criticilor literari mecanismele de producere a valorii bunurilor simbolice, recte ale literaturii în mod special, teoretizate de **Pierre Bourdieu**, „**Regulile artei. Geneza și structura câmpului literar**”, ed. Art, 2012; traducere **Laura Albușescu și Bogdan Ghiu**.

Din analiza autorului reiese că lucrarea **Regulile artei** îl situează pe Flaubert într-un „portret detaliat” folosindu-se de corespondența scriitorului alături de observațiile la modelul teoretic dezvoltat.

Ca introducere la acest volum consistent de critică și teorie literară de nivel academic, aflăm eseul **„Literatură și sociologia economică**, un studiu cu referire la cartea lui **Lucien Karpik**, în 2007, la Gallimard: **L'économie des singularités**, un sociolog care a inventat sintagma „economia calității”, folosită în lucrări de specialitate. Aparatul teoretic al mecanismelor pieței singularităților dat de L.K. are două componente; dispozițiile de judecată și regimurile de coordonare economică.

Dintre fenomenele promovării literaturii contemporane, studiul enumeră: „supraproducția de carte, mereu crescătoare, însă concentrată pe lansări de carte însoțite de acordarea premiilor de toamnă; democratizarea și mediatiizarea „centrelor” culturale specializate în critica și evaluarea literară (emblematic pentru acest fenomen este cazul lui Harriet Klausner, bibliotecară pensi-onară, devenită unul dintre criticii cărților celebre în Stalele Unite - și căreia majoritatea editorilor îi trimit

noutățile lor -, fiindcă a postat peste 20 000 de recenzii pe site-ul Amazon.com);”

Despre **Lucien Karpik** aflăm de pe internet că s-a născut în 1934, este un sociolog francez, profesor la *École des Mines de Paris*, unde a creat în 1967 Centrul pentru Sociologia Inovării, care se află la originea teoriei rețelei de actori și a noilor abordări în sociologia științei și tehnologiei. Opera lui Lucien Karpik se încadrează în domeniile sociologiei politice și economice;

Tot internetul ne informează despre articolul lui Lucien Karpik că „teoria singularităților examinează „economia singularităților”, o teorie sociologică care explică funcționarea piețelor pentru un anumit tip de bunuri, etichetate drept „singularități”, definite conform a trei criterii: pluralitatea calităților, incertitudinea calității și primatul calității. Potrivit lui Lucien Karpik, singularitățile completează tipologia bunurilor utilizată în mod tradițional de economiști, constând din bunuri omogene și diferențiate. El susține că singularitățile reprezintă un „punct orb” a ceea ce el numește „teorie economică singulară”. Potrivit acestuia, în timp ce teoria economică neoclasică este adecvată pentru studierea bunurilor omogene și diferențiate, un cadru autonom este indispensabil pentru studierea singularităților” – articol de Fabien Eloire și Julien Grandoz, Universitatea din Lille, Franța.

Concluzia acestui eseu bine informat, cu o bibliografie actuală și o analiză dorită obiectivă, ar fi în opinia criticului **Gheorghe Iorga**: „...mai importantă ca oricând deschiderea cercetării în sociologia literarului spre alte abordări și alte centre de interes. În cazul de față, practicarea, fără a elimina nimic și pe nimeni a unei socio-economii a bunurilor culturale, cum o teoretizează Lucien Karpik, înseamnă efectuarea unei reechilibrări sănătoase între strategiile producătorilor și strategiile mediatorilor”. Și continuă domnul IORGA cu un final neașteptat: „nu trebuie lăsat doar pe mâna economiștilor discursul economic despre cultură!” Categorie, nu, deși numai economiștii spun adevărul statistic, cifric, grafic, a ceea ce se promovează, se vinde, cererea și oferta de carte literară actuală, dar ar trebui să se instituționalizeze o critică literară obiectivă, nu la îndemâna influențierilor, sau a inteligenței artificiale, a rețelelor sociale promovând impotura și cel mult mediocritatea. Lucrurile acestea au scăpat de sub control, dincolo de încercările teoretice ale filologilor, economiștilor, criticilor.

Eu salut acest studiu, căci aflăm despre preocuparea internațională a sociologilor cu referire la „singularități”, criterii de judecată și de evaluare, calitatea actului literar.

Cu referire la arta autentică, găsim în carte două eseuri despre artistul vizual VEM, băcăuanul multipremiat în arta caricaturii, cel care a depășit de mult timp acest gen imagistic, situându-se în sugestia artistică „a imaginii unei lumi „întregi” (din punct de vedere biologic, social, moral și spiritual), transformate în crochiuri, expresie a unei dinamici joncțiunii între esență și aparență”.

Domnului **Gheorghe Iorga**, iată, calitatea de critic de artă îi vine mânășă și ne dăruiește din plin o analiză, pe alocuri lirică, a acestui celebru caricaturist îndrăgît și apreciat pe plan național și internațional – faptul că desenele maestrului nu au texte explicative îi sugerează domnului Iorga „libertatea de expresie plastică” în descoperirea de către privitor al propriului „canon” de interpretare: „E multă, foarte multă „vorbărie” cu tâlc în lumea

lui VEM. Iar „tăcerile”, asurzitoare!”

Expoziția-eveniment, 2023, **Ceți n'est pas un VEM**, cu o abordare parodică a lui **René Magritte** are la origine disertația susținută de caricaturist la Facultatea de Arte Vizuale și Design a Universității „George Enescu” din Iași. Expoziția, proiect vizionar, duce „orașul lui Bacovia în orizontul de așteptare al unei provocări ce a creat și va crea multă vâlvă în mediile artistice românești și (...)... cele din străinătate” spunea dl Iorga în recenzia acestei expoziții. Și această previziune s-a confirmat: **Victor Eugen Mihai-VEM a fost desemnat cel mai bun artist fotograf roman, la cea de-a VII-a ediție a Romanian Grand Circuit Winter Edition 2024, singurul Circuit Internațional de Artă Fotografică din România și cea mai mare competiție de acest gen din Europa de Est**. Multe felicitări!

Arta, în special cea zonală, a fost de la începutul existenței filialei noastre a scriitorilor români, o preocupare vizibilă în operele colegilor noștri. Nici prietenia cu artiștii din UAP Bacău nu este de uitat, căci la evenimente suntem participanți cunoscuți și scriem cu pasiune despre aceste întâmplări minunate. În acest areal, activ și performant, **Doina Cernica**, suveana profesor filolog, ocupă un loc onorant, prin scrierile sale jurnalistice și literare despre artă. Anul acesta și-a îmbogățit opera cu o carte-album, **Grădinile mănăstirii**, la Editura **Mușatinii**, Suceava. Este o carte care cuprinde eseuri, articole dedicate evenimentelor și sărbătorilor de la Mănăstirea Voroneț, din aprilie 1990 până în prezent, un jurnal pe trei decenii dedicate acestui lăcaș de cult, bijuterie a istoriei noastre ortodoxe. Însoțit de picturile, superb transpuse grafic, ale lui **Dany-Madlen Zărnescu**, coautor postmortem, noul volum aduce în atenția cititorilor și iubitorilor de artă, o istorie recentă, vie, demonstrând efervescența vieții culturale de la Mănăstirea Voroneț, lansările de carte, aniversările și omagiile aduse cărturarilor legați de acest tărâm mustind de istorie moldavă și culturală.

Aflăm în paginile cărții o istorie a Voronețului de la renașterea sa din 1991, sub conducerea stavroforei Irina Pântescu și a urmașei sale stavrofora dr. Gabriela Platon, aflăm despre prezența ocrotitoare a arhiepiscopului Pimen, despre hărnicia și devotamentul călugăriților pentru capodopera ctitorită de Ștefan cel Mare și despre duhovnicul voievodului, Daniil Sihas-trul.

Aflăm despre „omul scrisului”, colega noastră din Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor din România, stavrofora **Elena Simionescu**, autoarea celor mai multe cărți consacrate Mănăstirii Voroneț, renăscute.

Cu siguranță, acest dar de artă merită un loc prim între cărțile acestui gen jurnalistic și literar deopotrivă, pentru că la lectură, arta de prozator liric a doamnei Cernica, face parcursul volumului o incursiune de suflet, de credință și izbăvire între dovezile de trăinicie și ale zidirii permanente pentru „*Biserica, Voronețul lui Ștefan cel mare, neasemuita podoabă a ortodoxiei românești și a României spirituale, culturale, adică a României dăinuitoare*.”

Dedic acestei cărți cuvintele Patriarhului României, Daniel: „*Mănăstirea Voroneț este un dar binecuvântat al lui Dumnezeu nu doar pentru ținutul Bucovinei, cu mănăstiri și biserici străvechi, cu sfinți voievozi, ierarhi și cuvioși, care au păstrat unitatea poporului și a credinței sale apostolice, ci este și un dar binecuvântat al lui Dumnezeu pentru întregul neam românesc*.”

Ziarul Lumina, mai 2023.

Reflecții matinale

(Continuare din pag. 14)

Sub vraja visului, câte mutații, dedublări, transferuri nu se pot produce! Și câte scenarii misterioase nu pot transpore „când iubești și ești fericit” (**Aritmie**)!

În relația „eu – tu”, „eu – lume”, important rămâne un anume, special, unic „salt”, dialogul, acel dialog „infinat”, precum demonstrează Martin Buber. Poate de aceea, vocea lirică simte nevoie să explice și să se explice: „Cataclisme încetează când / vei învăța să-l ascuți pe celălalt / pentru a reînvia dialogul” (**Saltul e alt nivel**).

Logicul străpunge „veșmânt alb strălucitor” durițiile. Clipele-s neprevăzute. Și-n acest context nu există decât o singură soluție: „Să-ți faci din suferință prieten de drum / sau să trăiești recunoștința pentru fiecare / rază de soare ce îți mângâie chipul”.

La un moment dat, imaginarul poetic explodează. „Universul devine atent la vocea ta lăuntrică fiind surprins / de forța mesajului” (**Apel la neuitare**). Și-n așa stare, „te pierzi în câmpia albă / de stele”, descoperind „nemărginirea înlăuntrul” ființei tale (**Cheia, simbolul călătoriei**).

Alteori, palpăm un vis-reverie. Un vis de tip mateian, în ipostaza ei „albastră”, cu frumoase „amăgiri”, rod al fanteziei, al dorinței și al căutărilor îndrăznețe. Un adevărat „strigăt disperat”, acumulând atâta energie încât „să-ți umpli pustiul / cu frăgezimea zorilor” (**Desprindere din cercul iluziei**).

Recunoaștem poetei o sete flămândă de a „depăși marginile buclei” în care se simte „captivă”. De aici nevoia de schimbare și de înaintare pe „căi nestrăbătute”. Și parafrazând titlul prezentului volum, voi conchide, dorindu-i multe-multe alte „**dimineți**” care să-i încununeze și să-i cristalizeze creația!

Eveniment omagial cu festin regal, la Dărmănești

(Continuare din pag. 18)

Întrucât în România, cega, cel mai mic sturion de apă dulce, a fost mutat într-o categorie superioară de amenințare și este clasificat oficial ca fiind pe cale de dispariție, iar eclerul cu ciocolată este mult prea cunoscut publicului larg, meniul oferit invitaților a fost înlocuit, într-un mod ingenios, de „magicienii” bucătăriei „Magic Garden”, coordonați de Mariana Milea, cărora li s-au alăturat și „arhitecții” cofetăriei „Arhitectura Gustului” din Onești, respectiv Oana Botezatu și Georgiana Neagu.

Astfel, pentru a da un plus de savoare meniului, cega a fost înlocuită cu păstrăv, iar eclerul, cu prăjitura „Regina Maria”, un produs creat în premieră locală și lansat într-o reinterpretare, tocmai pentru a sugera amintirea reginei în zilele noastre.

Meniul a fost inclus în taxa de participare,

alături de care, invitații au mai primit cartea Gabrielei Gîrma- cea, un obiect artizanal din sare și un borcanel de dulceață de cireșe amare (preferata Reginei Maria), pe lângă o după amiază și o seară, ce nu vor fi ui- tate...

Așa a fost celebrată figura emblematică a istoriei noastre - Regina Maria, unica regină a României Mari, într-un cadru de eleganță și bun gust, care a reconstituit farmecul de odinioară al Familiei Regale a României.

Evenimentul a fost organizat de Patronatul Județean al Femeilor de Afaceri din IMM Bacău, în parteneriat cu Centrul de Experiențe Pedagogice și Culturale din Onești, Pensiunea „Magic Garden” Dărmănești, Cofetăria „Arhitectura Gustului” Onești și Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordonarea Activității de Salvamont Bacău.

VARIANTE ALE PARADISULUI FIINȚEI IMAGINARUL EROTIC ÎN LIRICA MAGDEI ISANOS

Poezia erotică la **Magda Isanos** este interiorizată, îmbrăcând efuziunile de dragoste într-o aură gravă, de melancolie sfâșietoare.

Nu putem vorbi despre erotica poeziei **Magdei Isanos** fără a defini expresionismul, fără a demonstra tendința de clasicizare a expresionismului românesc, sesizabilă mai ales în poezia lui Lucian Blaga.

Prin expresionism s-a înțeles acea metodă de creație ce refuză să înregistreze senzațiile oferite de lumea exterioară și să rețină în variante cromatice, obiectuale, lexicale, experiențe ale vieții interioare, ardentele trăiri lăuntrice. În plan literar, tipătul expresionist este strigătul unui eu rănit, ce caută să se întoarcă la originar, prin elanuri dionisiace.

Ca și romantismul, expresionismul afirmă primatul subiectivității creatoare și se definește ca „o biciuire a eului”, care se zbate între efluviile revoluționare, se conjugă cu cele erotice și se contopește în plasma nebuloaselor cosmice.

Artistul expresionist trăiește intens oroarea morții, este damnat, neliniștit, războiului în desfășurare îi dă o dimensiune de mare tragism, el se revarsă cu toată simțirea sa panteistică, în elementele unei cosmologii primare, în pământ, în soare, în stele, în faună și floră și se regăsește pe sine. Contopirea cu natura, panteismul constituie o căutare a purității și candorii paradiziace pierdute.

La **Magda Isanos**, poeziile de tinerețe, dacă se poate vorbi despre această etapă, la o ființă care a murit la numai 28 de ani, sunt străbătute de fiorul iubirii, acest sentiment fiind descoperit ca o bucurie plină și cea mai umană formă de expresie a existenței. „A iubi” este din perspectiva pasiunii, opusul lui „a trăi”, dar cele două verbe sunt complementare, pentru că la Magda Isanos este o secătuire a ființei, o asceză fără viitor, o dăruire totală în sentimentul care poate înlătura tristețea și moartea, care modifică imaginea lucrurilor prin puritate și vis, dăruindu-le frumuseți și sfințenie.

În poezia **Magdei Isanos** erotica are ceva din gestică simplă a naturii, din spontaneitatea și forța irumperii sevelor de primăvară. Chemare, împlinire, amintiri, golul lăsat de celălalt, toate se consumă în zona trăirilor de mare profunzime, generând un lirism pur.

Dragostea se integrează marelui miracol al firii, este o miraculoasă recompensă a scurtei treceri spre neant a poetei, este exercițiu de libertate, principiu cosmic și cosmogonic.

Flacăra tremurătoare a dragostei este „dubla flacăra”, după cum o numește Octavio Paz, este partea cea mai subtilă a focului, care se ridică și se înalță spre cer în formă de piramidă, care ne trimite cu gândul la focul originar, înălțat ca flacăra albastră spre transcendent, unde iubirea și poezia se întâlnesc. Focul acesta este trăit cu acuitate. Plină de dragoste, ființa poetei sparge orice limite, într-un elan de contopire cu întreg Universul, este dezmarginirea vitalistă intuită în gestul mut, dar grăitor în simbolistica lui: „de-ți vine să-nținzi brațele spre zări”.

Iubirea este un dar de cea mai mare valoare, de care poeta se simte parcă nedemnă, este „sentimentul care-i

îmbogățește sufletul, i-l înnobilează”, îi dă forță să depășească durerile proprii, să își găsească liniștea, să urce treaptă cu treaptă către contemplarea binelui în sens platonician. Grație dragostei, ne îndepărtăm de la condiția mortalității spre nemurirea divină.

Scurt popas în drumul spre eternitate, viața **Magdei Isanos** nu a fost deloc bucuria de a trăi. Încă din copilărie, moartea a fost înțeleasă ca alternativă la suferință, de aceea nu a înspăimântat-o. Dar timpul a măsurat mult prea repede și dramatic nisipul din clepsidră, aducându-o pe Magda de două ori în fața altarului. Prima experiență matrimonială a fost legată de Leon, în anul 1936, „cu care a avut mai mult o legătură intelectuală decât de suflet”, și de care foarte curând a divorțat. În toamna lui 1937, la „Însemnări ieșene”, îl cunoaște pe scriitorul **Eusebiu Camilar**, cu care pe 31 martie se căsătorește și „alături de care a trăit o frumoasă poveste de dragoste, în care se simțea ca o principesă în exil”. Povestea de dragoste a fost scurtă, dar minunată. Atracția dintre cei doi îndrăgostiți a devenit de un magnetism secret și atotputernic și a fost în același timp o alegere. Predestinare și alegere care fixează destinul și libertatea, două principii unite prin dragoste, doi poeți ce se completează, două iubiri pecetluite prin metaforă, dictate dinspre trecut (karma).

Umbră de cenușiu războiului, povestea s-a materializat în câteva poezii de adâncă vibrație și incontestabilă valoare, ce proiectează peste veacuri sensibilitatea unui suflet prea dur încercat.

Există un optimism al frumuseții și al purității elementare, invincibile, care are la bază certitudinea că dragostea se

înalță deasupra accidentelor terestre, mărunte, este urcușul către contemplația esențelor înainte de contopirea cu Marele Tot, unde viața și moartea se îmbrățișează.

Pasiunea este sublimată în tensiune într-o varietate de tonalități emotive și de forme artistice, în care limbajul capătă accente de retorism reflexiv.

Magda iubește: „Zebi dragă, eu sper totuși că într-o zi n-o să mai fim așa de săraci, numai dacă ne-am mai iubi atunci. Iubitule, cum să te mângâi de cele ce suferi acum (...) În prima seară mi s-a părut că plângi, îndată ce m-am gândit intens la tine m-a cuprins tristețea ta. Altădată să nu mai plângi pentru că simt și sufăr. (...) Te voi răsplăti când ne-ntâlnim și vom fi cu mult mai fericiți decât este îngăduit pe pământ.” Magda visează: „când o să fim niște persoane cunoscute și când o să fim bogați”, „un viitor calm și prosper ne așteaptă”, „vom învinge viața și vremea și moartea”. Speranță, optimism, încredere - toate aceste sentimente sunt alimentate de iubirea concepută ca sete de alteritate. În limbaj socratic, dragostea se naște din dorința de a posedea binele,

de a lumina întunericul ce ne înconjoară, de a stabili o corelație între dragoste și valoare, în permanență.

Aceasta este și interpretarea pe care o dă Magda Isanos nobilului sentiment în creația sa.

Poeziile sale nu sunt simple confesiuni sau confidențe, sunt imagini, reprezentări, monologuri adresate, în care glasul rostitor nu este al Magdei Isanos, ci este o persoană, o mască de sub care transpare chipul real, devlăguit de suferință ce se ascunde în același timp în spatele figurilor de stil.

Apariția omului iubit schimbă totul în jur, amplifică bucuria de a trăi:

„Umplând încăperea și inima toată,
bărbatul veni de-afară, din zloată;
glasul lui mare făcu să se sperie focul.
Suduia lepădându-și cojocul.”

(**Bărbatul**)

În poezia **Bărbatul** este o insinuare a prezenței acestuia în apropierea femeii. El „umple încăperea și inima toată, venind din zloată”. Bărbatul este o ființă dominatoare, ceva din ea izvorăște forță, un reazem liniștitor care umple universul casnic. El vine din alte sfere și trebuie ancorat în iubire, prin aflarea tainei puterii sale. Degradarea naturii prin substantivul „zloată” amplifică sentimentul erotic, în apropierea ființei iubite, el face să tresară focul. Cele două substantive în antiteză creionează decorul intim al căminului, plin de căldură, în contrast cu răceala de afară, a unei epoci în care războiul, durerea, boala persistă.

Suduiala bărbatului impune respectul, instaurează teama, neexprimată însă, pentru că sufletul este ars de dor, sentiment trădat în compararea lui cu „un stejar stufos”. Eul liric feminin este conștient de farmece sale, și se dorește biruitor în numele iubirii: „Acum am să-l fac să nu mai poată pleca”. Vitalitatea ființei, dorința, camuflate în această afirmație, întrețin pasiunea sentimentului universal după care însetează dintotdeauna ființa umană, cu speranța ca, descoperindu-l, să identifice dragostea ca exercițiu de eliberare.

Discursul liric capătă accente narrative sub impulsul de portretizare indirectă a bărbatului, care își subliniază maiestatea fizică prin atenționarea: „teme-te de mâna mea că ai să mori...” Fragilitatea femeii este conturată la nivel lexical prin asemănări vegetale cu valoare oximoronică: „ghimpi și flori”, „ești plină de ghimpi și flori”. Ființa feminină este vulnerabilă, dar se vrea „Dalila, vicleană”, iar în această ipostază va putea să îl supună pe cel puternic, făcându-l robul „visului ei pământesc”, periclitându-i securitatea:

„Doamne, fă-mă ca Dalila, vicleană,
când o da geană prin geană,
să-i aflu taina și să-l robesc
visului meu pământesc.”

(**Bărbatul**)

El este ființa mult dorită și „darul neașteptat și mult prea scump”:

„Tu ești în inima mea ca un dar
neașteptat și mult prea scump,
pe care îl cercetez mirată iar și iar,
cu-aceeași neseacă desfătare.”

Iubirea este cea care metamorfozează ființa poetei, cea care coboară „cerul mai aproape”, ferind-o de dureri:

„Ești tainică putere și mândrie,
de când te știu mi-i cerul mai aproape
și nu mai pot durerile să vie,
să-mi tulbure-ale sufletului ape.”

(**Daruri**)

Dragostea conduce la cunoaștere, presupune depășirea sinelui, ieșirea din sine, comuniune, contopire cu celălalt,

identificare între tu și eu, Eros și Psyche.

Descartes vedea în dragoste o „com-motio animae”, o emoție a sufletului, pricinuită printr-o tălăzuire a spiritului. La Leibniz, dragostea este bucuria de a participa la fericirea altuia, de a te descoperi pe tine în ființa unică a celui de lângă tine.

Aceasta este și forma pe care erosul isanoscian o îmbracă.

Chipul iubitului se încheagă din chemare, iar chemarea ține de năzuința întoarcerii la androgin, de refacere a cuplului originar:

„Vom fi ca la începutul lumii: doi
și toate animalele blânde cu noi,
toate soiurile de poame dorite,
toate frunzele frumos împărțite.”

(**Fata**)

Construcția anaforică are la bază visul de iubire, aspirația spre refacerea Paradisului primordial, în care ura, întunericul, tristețea nu pătrunseseră niciodată.

Iluzia naște incertitudinea, dezamăgirile și regretele nu sunt nici ele excluse. Sentimentul poate urca până în piscul sublimat al spiritului, dezvăluind golul eului liric. Sentimentul nu reușește să-și găsească intensitate în expresie, pentru că versurile acestea au fost scrise de **Magda Isanos** la vârsta imaturității artistice. Mai târziu, când poeta experimentează exercițiul scrisului, un alt sentiment pune stăpânire pe ființa ei, thanatosul, care nu este descris la valențele unui sentiment ce poate fi învins de Eros, așa cum apare acesta, capabil să recompenseze scurta noastră trecere spre neant, înainte de contopirea cu Marele Tot.

AȘTEPT ANUL UNU

Aștept anul unu.
Anul păcii între popoare.
Ale istoriei mari abatoare
vor fi dărmate.
Inima mea de pe-acuma murmură:
„Frate, iartă-mă pentru urile
strămoșești și-n numele suferințelor
omenești, dă-mi mâna.”
Și eu am mușcat țărâna și-am plâns.
Cei scumpi erau morți și focul
căminului stâns, în patria incendiată.
Sângele lumina, auroră ciudată.
Zare după zare cădea,
înainte și-n urma mea.
Treceam fruntarii, râuri și munti.
Și nimeni nu era mai mare ca marii
soldați anonimi.
Înfricoșate, cenușii mulțimi
din calea noastră se trăgeau ca apa.
Obuzele ucideau și săpau totodată
groapa copilului nevrâstnic și mamei.
Apoi, spectrul foamei
colinda câmpii pustiite.
În vremea asta, iahtul cu punți aurite
de soarele Sudului
plutea ca o pasăre imaculată.
Miliardarul își fuma havana:
„O, lume minunat așezată!...”
(Viermele îngrășându-se-n rana
veșnic însângeratei omeniri...)

Frate, să nu mai avem amintiri
și visuri șovine.
Tu făurești unelte ca și mine.
Lucrezi pământul. Poate scrii cărți.
Sunt vetre sărace și-n alte părți
de lume, și eu te cunosc după față
că-n fiecare zi te scoli dimineată,
și seara te culci târziu.

Dă-mi mâna, să dărmăm
abatoarele istoriei. Ieși din sicriu
și privește: răsare soarele...

MAGDA ISANOS

volumul *Cântarea munților*, 1945

CORNEL SIMION
GALBEN

Aniversări

Cecilia Moldovan

cat în revista *Romance*, a Universității de Vest din Timișoara, Proiectul de Programă școlară pentru limba engleză *Suggestions for a syllabus focused on the learner's practical needs/Sugestii pentru o programă axată pe necesitățile practice ale elevului*, a împărtășit această experiență atât în cărțile ei, cât și la întrunirile pedagogice și în Conferințele Macmillan și Uniscan, la care a participat (2003-2008). Un alt proiect inițiat a fost, în 2002, cel intitulat *Activitățile dramatice - șansă multiplă pentru dezvoltarea capacităților creative ale studenților / Theatrical Activities - a multiple chance for developing the student's creative strengths*, materializat de data aceasta cu parteneri de la școlile Nr. 7, din Târgu Mureș, și „Antonio Moreira”, din Porto (Portugalia). Un prim pas spre stabilirea unor relații cu instituțiile școlare din străinătate îl făcuse încă din 1994, când a gândit și pus în lucru câteva proiecte comunitare și școlare naționale și europene, începând cu Making Europe work (partener, un liceu din East Dereham, Anglia), continuând cu *Vreau să citesc* (1997, partener francez) și sfârșind cu *Dezvoltarea capacităților creative prin activități dramatice* (2002, partener din Oporto, Portugalia). În urma publicării unor articole în revista profesorilor francezi, *Partie Prenantes*, în *Entre nous* și în alte publicații aparținând Asociației de cadre didactice preuniversitare „Equipes en seignantes”, parte a Asociației „Dia-

logue et cooperation”, afiliată UNESCO, în 1996 devine membră a acesteia.

După modelul francez, a reușit apoi să dezvolte, în 14 ani, o rețea de echipe didactice în Iași, București, Târgu Mureș, Brașov, Constanța și Călărași, pe care le-a implicat în acțiuni și diverse proiecte ce stau la intersecția activităților din școală cu cele din comunitatea aparținătoare, unde exersarea valorilor democratice, în coerență cu cele creștine, au o pondere considerabilă. Colaborarea cu această Asociație centenară, cu ramificații în 41 de țări, i-a deschis accesul la cunoașterea sistemelor educative din școala franceză, europeană și din alte țări, fie prin întâlniri directe, documentație, scriere de articole/-informări despre învățământul european, fie prin intermediul celor trei stagii pe teme educative de care a beneficiat, la Paris (1998) și Montpellier (1999). Prestigiul de care se bucură este dat și de faptul că, din 2000, participă în calitate de responsabil național al mișcării la reuniunea cadrelor didactice de pe 4 continente, ca lider al atelierului de lucru „Educația și capcanele globalizării” oferindu-și, în plus, și serviciile de interpret simultan în/dinspre 3 limbi (engleză, franceză și spaniolă) profesorilor din Africa, India, Hong-Kong și America latină.

La rândul ei, a organizat, la Bacău,

două conferințe cu participarea unor cadre didactice europene (2003: *Școala și familia – două lumi paralele?*; 2004: *Impactul educației moral-religioase asupra elevilor*), a participat, în calitate de co-organizator, la Sesiunea națională de cultură comparată: *Romanian and British Culture and Civilization* (Bacău, 2004) și a editat, în 2003, revista de atitudine a profesorilor, *Atitudini*. Și-a pus, totodată, amprenta pe câteva proiecte culturale (1991 – Vasile Alecsandri, 170 ani de la naștere; 2002 – I.L. Caragiale, astăzi), colaborând în acest sens cu scriitorii băcăuani și membrii Cenaclului „Octavian Voicu”, pe care l-a frecventat. În plan literar, amintindu-și că, în studenție, a debutat cu două poezii în revista *Alma mater* (1968), a redebutat cu poeme în *Ateneu* (2006), publicând apoi tradu-ceri din creația lui G. Bacovia, I.L. Caragiale, Tomas Transtomer, proză și poezie, unele scrise direct în engleză, în *Antares-Axis Libris*, *Cadran cultural*, *Cafeneaua literară*, *Citadela literară*, *Contexte* (figurează și în *colectivul redacțional*), *Cronica*, *eCreator*, *Ex Ponto*, *Ferestre*, *Luceafărul de dimineață*, *Opinia*, *13 Plus*, *Plumb*, *Tecuciul literar* și artistic și *Spații culturale*. Valorificând textele adunate de-a lungul anilor, în 2006 a debutat și editorial, publicând volumul bilingv, în versiune proprie, *Agēs/Vârste* (Prefață de Constantin Dram. Postfață de *Ma-riana Zavatti Gardner*, Editura *Dram Art*, Iași). Acesta a fost urmat de *Nonvirtual* (cu CD, Editura *Psyhelp*, Bacău, 2007 - poezie pentru copii și creații dramatice, în română și engleză), *Piruetă după cursuri* (*file din jurnalul unei profesoare de engleză*), Ed. *Casa Scriitorilor*, Bacău, 2010 (eseuri, creații dramatice, poezie, prefață de Grigore Codrescu), *Înger din oficiu* (*Princeps Edit*, Iași, 2012, poezii, cu o prefață de Daniel Corbu), *Mersul pe cant* (Editura *Semne*, București, 2012), *Cartea de identitate a privighetorii* (Editura *Junimea*, Iași, 2013. Prefață semnată de Dan Bogdan Hanu. Cuvânt de însoțire pe coperta a patra Ion Roșioru), *Stele de import* (Editura *Ateneul Scriitorilor*, Bacău, 2014), *Și cerul ne era așa aproape* (Cluj-Napoca, Editura *Limes*, 2015), *Simfonia mea albastră* (București, Editura *Eikon*, 2018) și *Teatru școlar/School theatre* (Bacău, Editura *Art Book*, 2021). Scenaristă, actriță și regizoare, a realizat cu resurse proprii fanteziile cinematografice *George are... o agată!* și *Primăverile Elenei*, la 130 de ani de la trecerea în eternitate a lui Vasile Alecsandri, iar în 2023 filmul de lung metraj *Regina Maria – ultimul exil*, difuzat în cadrul unor manifestări itinerante la Bacău, București, Călărași, Iași, Miclăușeni, Onești, Piatra Neamț și Târgu Ocna.

Inclusă în antologiile *Bacăul cultural - 600. Antologia Plumb*, 2008 (Bacău, Editura *Ateneul Scriitorilor*, 2008), *Pause for a While* (2008, Forward poetry, Marea Britanie) și *Sub semnul lui Bacovia*. Antologie pentru „măine și mai măine” (Editura *Art Book*, 2015), va mai avea încă multe de spus, atât în domeniul creației literare, cât și în activitatea culturală, unde a animat cercuri/cluburi de poezie, teatru și a organizat spectacole (descoperind elevi talentați – cu unii a lucrat la începutul activității lor – actorul Răzvan Alexa, Andreia Achilov), excursii și tabere de engleză, dar și activități caritative.

Creația sa a fost răsplătită cu Premiul revistei *Plumb* pentru poezie (2012), Premiul „Ion Luca” pentru dramaturgie al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor (2022) și certificată prin titularizarea ca membră a Uniunii Scriitorilor (2014).

Melancolia care strălucește albastru

„În numele poemului” de *Magda Grigore* este visul unei stele căzătoare ce-și aduce aminte și luminează toate galaxiile prin care a trecut. Dar, în același timp, este un original și precis instrument de măsurare a distanțelor din interiorul fiecăruia dintre noi. Este o poezie care nu strigă, ci murmură, un discurs delicat în care fiecare vers devine o vibrație subtilă a sufletului. Este o carte a introspecției, a momentelor suspendate între trecut și prezent, între emoțiile umane cele mai profunde și decorurile naturale care le oglindesc. *Magda Grigore* nu caută să epateze, ci să invite, să provoace o tăcere activă în cititor.

Publicat de Editura *Ecoul Transilvan* în 2024, acest volum ne îmbie cu lumini și culori ale unui univers propriu. Relevantă lumina de octombrie care dezvăluie nu doar frumusețea subtilă și tainică a naturii ci și un concept filosofic al împăcării cu despărțirea de o parte din noi înșine: „Aș sta ceasuri întregi să înțeleg / cum se desparte împăcat fructul de crengi, / cum se desprinde sămânța nevătămată din fruct / și sămburele cum pleacă de bunăvoie / din învelișul lui” („Aș sta ceasuri întregi în lumina lui octombrie”). Rămăi după ce citești astfel de versuri ale *Magdei Grigore* cum probabil a rămas și viermele din fructul dezgolit, un pustnic care admiră resemnat albastrul infinit cu care autoarea ne ispitește recurent: de la cel de Voroneț încărcat de arhangheli ce suflă în buciune, până la cel al mărilor și cerului, culminând cu surprinzătoarea versatilitate a albastrului din poezia „La Voroneț se vede totul limpede”: „sufletul se ghemuiește fericit și mirat că verdele surăde în albastru”. „sufletul se ghemuiește fericit și mirat că verdele surăde în albastru”.

Fericirea în volumul *Magdei Grigore* nu este niciodată stridentă sau manifestată direct. Este mai degrabă o stare emergentă din contemplarea frumuseții lumii sau a unor momente unice. Este, poate, fericirea unui creator care se odihnește, în sfârșit, în a șaptea zi a creației sale și observă că e stâlpul de care nu s-a legat niciun zid, dar este fericit că vede copilul care „aleargă cu soarele în buzunare, / lovește în fugă / și împrăstie în jurul lui / razele azurii ale toamnei.” („Copilul aleargă”) sau că trăiește sub lumină ca sub un „blând răsărit de Eden, / prin care a trecut ceva vreme, / lumina aceasta în care se ascund lumi.” („Ah, lumina aceasta”).

„În numele poemului” este o meditație lirică asupra timpului, naturii, memoriei și condiției umane, o tapiserie fină de imagini, culori și stări sufletești care dansează în jurul unui nucleu introspectiv. Forța acestui volum stă în capa-citatea autoarei de a transforma detalii aparent banale în portaluri către stări sufletești complexe. „Răsufierea care trece râul” sau „ecoul cuvintelor gemând înăbușit în pereți” sunt imagini care spun mai mult decât par, evocând simultan o stare interioară și un context exterior. Poezia *Magdei Grigore* își asumă fragmentaritatea, dar din aceste piese dispartate se naște o coerență emoțională care leagă întreaga carte.

Fără a fi declarativ religioasă, poezia atinge frecvent registrele sacralului, mai ales prin referințe subtile la biserică, Voroneț sau „lumina prea tare” care însoțește drumul către biserica din deal. Sacralul este explorat ca un spațiu de liniște, de odihnă a sufletului, dar și ca o întâlnire cu propria fragilitate. Interesant cum se joacă autoarea cu timpul: în poezia „În fotoliul vechi” sugerează o renaștere din amintiri: „Renasc, am două vieți. / Timpul trece și cresc atât de repede, / cresc și mă întorc, mă întorc.”, iar în poezia „În numele poemului” timpul și sinele se deformează, de parcă ne-am privi în oglinzile unui circ: „Timpul intră-n pământ ca o apă. / Ești tânără, mamă, / timpul toarce pe prispă, / în căsuța pierdută în zăriștea câmpului.” sau se eternizează într-o poveste fără sfârșit: „Ți-a fost dor de mine, mamă, / sunt din ce în ce mai mică, / doar povestea ta crește – / povestea ta e din ce în ce mai lungă, / și în inima mea nu are sfârșit.” Nu știu alții cum sunt, dar eu, citind volumul *Magdei Grigore* m-am trezit cu palmele ude, fiindcă melancolia curge ca un râu aproape în orice pagină, ca o bază în aproape fiecare poem. Uneori ca un Lethe, printre pietre de umbră și lumini difuze, alteori ca un șarpe de aur ce promite tuturor un soare cu dinți care au învățat să sărute.

CRISTIAN MELEȘTEU

MARIA-LOREDANA
PLEȘCA

Moftul român

Cât e adevăr, și cât minciună, în *Moftul român*? Trebuie să știți că nu ne propunem să punem la îndoială conținuturile vehiculate în celebra revistă satirică, coordonată de I. L. Caragiale, *Moftul român*. De altfel, această revistă includea cele mai valoroase schițe caragialiene, așadar, nu suntem îndreptățiți să facem *mofturi*.

Cu toate acestea, să-i dăm cezarului ce-i al cezarului, adică să recunoaștem că „mofturile” sunt curat turcești, iar pe noi, să ne absolvim, o dată pentru totdeauna, de păcatul „mofturilor”, căci nu noi ni le-am creat, ci turcii ne-au învățat că e bine să le asimilăm. Ca să întreținem și mai mult suspansul, trebuie să aflați, înainte de toate, că „majoritatea cuvintelor turcești sunt cunoscute pe întregul spațiu lingvistic dacoromân” (apelați la *Cuvintele-mesageri ai istoriei*, de **Marius Sala**, 2009, p. 164). De asemenea, în anumite zone, cum este și cazul Banatului, unele turcisme au intrat prin filieră sârbă, sau sunt zone în care unele cuvinte turcești au ajuns la noi prin filieră neogreacă/bulgară.

Dar cum neprevăzutul și-a făcut apariția în sistemul etimologic, am aflat că au pătruns la noi, prin turcă, până și cuvinte arabe, respectiv persane. Așadar, am primit *cafeaua*, *cheful* (mai mult sau mai puțin), *chiria* (de care ne puteam lipsi), *cântarul* (și de acesta ne puteam lipsi, mai mult sau mai puțin!). Și nu în ultimul rând, pentru că am fost atât de primitivi, ni s-a oferit și *moftul* (din turcă, *müft*). Astfel, *moftul* nu e chiar român(esc), și aveam toate motivele să nu-l preluăm în vocabularul nostru, căci pe lângă sensul de bază pe care îl cunoaștem astăzi, de „capriciu, naz, marafet” (NODEX 2002), acesta are accepțiunea primară de „lucru, problemă fără valoare, fără însemnătate, fleac, nimic, bagatelă”. (DEX 2009) De altfel, în limba turcă, „müft”, la rândul său, este împrumutat din persană, desemnând un lucru „gratuit, ieftin” (*Şăineanu* 1929).

Așadar, dacă nu îi facilitam accesul *moftului* în arsenalul cuvintelor din limba noastră, nu era mare pierdere, oricum era un „fleac”. Dar știți ce spunea regretatul actor, Sergiu Nicolaescu: Un fleac, m-a ciuruit! Așa îi *ciurue* și pe unii *mofturile* scoase după rețeta vedetismului. Relevant este următorul titlu mediatic: „Alina Vidican s-a pus pe tocat bani și își satisface toate *mofturile*” (a1.ro, 19.08.2017).

În altă ordine de idei, atunci când se *umblă cu mofturi*, se cam schimbă datele problemei, căci în acest caz este vorba despre invocarea unor „diverse pretexte pentru a se eschiva de la o obligație, prin artificii menite să inducă prin eroare, prin tertipuri” (MDA2, 2010). Astfel, prin extensie, *moftul* poate reprezenta un tertip, cu alte cuvinte, în limbaj popular-argotic, *moftul* este o „șmecherie” (DLRLC 1955-1957). Cu acest sens apare și în nuvela lui I. L. Caragiale, *Lache și Mache*: La teatru amîndoi merg citeodată la galerie cu un singur franc; unul plătește, iar celălalt intră pe *mofturi* cu contramarca aceleiași bilet. (**Momente și schițe**, Editura Litera, p. 8) Tot pe linia aceasta familiar-argotică, putem apela la asistența *moftangiilor* ironizați în operele lui Caragiale. De asemenea, nu ne-ar fi străini nici *moftologii* sau *moftangioaicele*.

După cum observăm, de la *moftul* turcesc, gratuit, s-a ajuns la o depreciere în limba română, la un „capriciu, fandoseală”. (DEX 2009). Iar acesta nu este un caz singular, mai asistăm la o degradare semantică și în privința termenului „marafet”, tot de origine turcescă, „care are în turcă sensul <<știință, artă>>, ajungând să însemne, de asemenea, „fason, moft; podoabă pretențioasă etc.” (tot **Marius Sala** va poate lămuri în *Cuvintele-mesageri ai istoriei*, 2009, p. 165). În mod paradoxal, ne-am învățat să acordăm *mofturilor* multă importanță, fără rost, astfel încât, haideți să vedem ce se întâmplă cu *capriciile*. De data aceasta, nu mai acuzăm turcismele de metehnele noastre, ci invocăm italianismele. Așadar, un „capriciu” este o „dorință trecătoare, adesea extravagantă, manifestată cu încăpățănare”, provenind din italianescul „capriccio”. (DEX 2009). Cu toate acestea, trebuie să știți că acest termen a intrat în limba română prin filieră franceză, „caprice”. Ceea ce face ca totul să fie și mai surprinzător este faptul că instanțele etimologice au indexat capriciul și cu sensul de „hotărâre pe care o ia cineva pe neașteptate și fără motiv, toană” (CADE 1926-1931). Ca să deslușim caracterul inopinat al *capriciilor*, să vedem, ce înseamnă „capriccio” în limba italiană.

Conform radarelor etimologice, acest termen semnifică, în limba italiană, „capră”. Dar de unde și până unde această asociere imprevizibilă dintre *capre* și *capricii*? Ei bine, cei deprinși cu spațiile patriarhale rurale, știu că acest animal este unul nestatornic, fiind considerat un simbol al neprevăzutului prin salturile sale neașteptate. Asemenea acestor sărituri dezordonate, lipsite de prețiozitate, manifestate cu celeritate, pe care nu le poți anticipa nici în ruptul capului, au fost catalogați și oamenii imprevizibili, *capricioși*, care sar de la o stare la alta, într-o perioadă scurtă de timp. În termenii modernității de astăzi, uitați-vă la oamenii care poartă eticheta de *bipolari*. Oricum, nu degeaba un proverb japonez sună în felul următor: „*trebuie să te ferești de trei rele: de șarpe, de omul care vorbește frumos și de femeia capricioasă*.” Dar totuși, am omis să vă întreb: voi de câte ori integrați în cotidian *mofturile* și *capriciile*?

ROMULUS-DAN BUSNEA

Într-o atmosferă specială, autentic românească, prilejuită de sărbătorirea împlinirii a 150 de ani de la nașterea Reginei Maria, la Pensiunea „Magic Garden” din orașul Dărmănești - Bacău, a avut loc, joi, 10 iulie, evenimentul de lansare a volumului „Regina Maria. Viața și opera”, semnat de dna prof. dr. Gabriela Gîrmacea, de la Colegiul Național „Grigore Moisi” din Onești.

În cuvântul de deschidere, dna Brîndușa Gugu, președinta Patronatului Județean al Femeilor de Afaceri din IMM Bacău și principalul organizator al evenimentului, le-a mulțumit tuturor celor prezenți pentru participare și implicare, în special dnei Gabriela Gîrmacea, inițiatorea acestei manifestări, precum și dnei Mariana Milea, administratorul pensiunii „Magic Garden” din Dărmănești, acest loc plin de magie și atât de adecvat frumoaselor povești din trecut românesc.

cutul românesc.

Aspecte inedite din viața și creația Reginei Maria, numită și „Regina inimilor”, „Mama răniților”, „Regina soldat” sau „Al doilea soare pentru România”, așa cum îi ura George Coșbuc, au fost prezentate în cadrul lansării volumului „Regina Maria. Viața și opera”, de însăși autoarea lui, prof. dr. Gabriela Gîrmacea.

Structurată pe cinci capitole („Viața”, „Aspecte din viața zilnică”, „Societatea românească în vremea Reginei Maria”, „Opera” și „Despre viața și opera Reginei Maria a României”), cartea are o ținută grafică de excepție, care atrage atenția nu

Eveniment omagial cu festin regal, la Dărmănești

doar prin imaginile inserate (din arhivele Muzeului Național de Istorie a României), ci și prin conținutul său, cu farmecul dar și cu marile încercări ale epocii respective, lucrarea fiind editată de „Didactica Publishing House” București, în 2024.

„Prin intermediul acestei noi cărți din Colecția „Biografii”, am dorit să aduc în atenția publicului personalitatea reginei nu numai în plan istoric, social, politic, ci și cultural. Mi-am dorit ca ea să fie cunoscută și ca scriitoare. Există mai multe voci care minimalizează talentul ei de scriitoare, însă regina știe să înlănțuie episoadele narative, fascinand cititorul și, mai ales, este talentată în conturarea portretelor. Practic, această biografie evidențiază modul în care se construiește un lider sau în care se șlefuieste o personalitate și conturează o epocă, ce poate deschide un demers reflexiv. La finalul cărții, într-un buzunar, se află o broșură care conține povestea „Insula șerpilor”, tocmai pentru a convinge cititorul, chiar și pe cel mai tânăr, de rafinamentul intelectual și talentul literar al Reginei Maria”, a precizat scriitoarea Gabriela Gîrmacea.

Au mai rostit alocuțiuni artistul plastic Mihaela Surugiu și lt. (rtr) ec. Dănuț Voicu, președintele Asociației Cultul Eroilor „Regina Maria” - Filiala Bacău, care au adus un primos de recunoștință personalității celei care a fost **Regina Maria**. Programul după-amiezii și al serii de spiritualitate și tradiție românească a mai cuprins recitaluri muzicale, expoziții de pictură și costume populare de epocă (inclusiv ii), produse montane și artizanale, care au putut fi achiziționate. De asemenea, Serviciul Public Județean pentru Promovarea Turismului și Coordinarea Activității de Salvamont Bacău, unul dintre partenerii evenimentului, a expus un stand cu materiale care promovează obiectivele turistice din județul Bacău și care au fost oferite participanților.

Bineînțeles, din program nu putea lipsi și ospățul, pliat de această dată, într-un concept cu totul inedit, pe un meniu preluat din Colecția Casei Regale aflată în Arhivele Naționale ale României și servit de Regina Maria oaspeților săi, în ultima vizită pe care aceasta a întreprins-o la Măldărești și Hurezi (sau Mănăstirea Horezu), în anul 1935.

Inițial, meniul (cu semnătura reginei, după cum se poate observa și în imaginea atașată) a constat în: *Consomée de volaille* / *Consomée de pasăre* (supă limpede, concentrată, obținută prin fierberea îndelungată a cărnii sau a oaselor cu legume și mirodenii, apoi strecurată pentru a elimina impuritățile), cegă la cuptor cu legume și mămăliguță și *ecler cu ciocolată*.

➡ p. 15

ADRIAN SIMEANU

Evenimente culturale

Oaspeți de soi printre argeșeni

Florin Dochia și **Stelian Tănase**. Niște autori de amploare ai literaturii autohtone. Care ne-au onorat cu prezența și spusele lor culturale în două întâlniri recente, la Centrul Cultural Pitești. Amfitrioni, doi redactori-șefi: **Virgil Diaconu** și **Leonid Dragomir**...

Diaconu a adus aceeași temă-n dezbateri: „Poezia postmodernă și revistele literare”. A optat pentru ea precum a făcut-o și-n discuția cu Ana Dobre, de la Alexandria. Profesoară și critic, istoric literar, bine documentată-n domeniu. Florin, literat și tot șef de publicații, câmpinean însă, a povestit avizat despre atâtea: canon, postmodernismul american, reviste autohtone actuale, mișcarea *beat*. Vivaldi. Biblia. Vibrația operelor de artă oricare-ar fi ele. Chiar și despre Mircea Cărtărescu. Repins nu de mult de la primirea lui în Academie, nevotat (de ce oare?) de Breban și Valeriu Matei...

Florin îl socotește pe Mircea, îndreptățit, un romancier demn de atenție și de interesul internațional ce plutește tot mai apăsător în juru-i. Așa că nouă ne-a făcut mare plăcere să urmărim modu' lejer în care Dochia se mișcă prin poezie (în special cea de dragoste) sau istoria literaturii universale. E un tip doct, cu strașnice acumulări în materie, de la care ai de-nvățat despre versuri, metaforă și alte subtilități în domeniu. Și nu numai. Pe bună dreptate eu simțindu-mă onorat că de-atâtea vreme îi sunt colaborator asiduu la „Revista Nouă” (ce, din păcate, s-ar putea să nu mai apară). Bine c-ai venit, Florine, să ne lămurești, să ne instruiști...

Că veni vorba de instruire, „Viața lui Panait Istrati”, noua carte semnată de Tănase, ne-a captat atenția din plin. Acesta grăind pe larg despre ea. Stârnit de Leonid Dragomir, șef la revista „ARGEȘ”. Care se manifestă în continuare ca un prezentator inatractiv, având probleme de dicție. De altfel, nu el a

contat, ci Stelian. Om priceput și-n analiza politică și-un condei consolidat în zone diverse. Așa că s-a ocupat binevenit de Istrati și ne fuse de folos întru consolidarea culturii noastre cărturărești. Astfel că orice revedere cu oamenii aceștia fi-va un câștig intelectual de necontestat. O auzi cineva de bună credință-n chestiune?

CONSTANTIN MIU

Visul acela, în care i se arătase o făptură cu totul și cu totul stranie, îmbrăcată în straie albe și cu aripi mari, pe care și le deschisese asupra lui, spunându-i să n-aibă teamă, căci el este al său veghetor, trimis fiind de Părintele Ceresc, spre a-i spune că a fost ales să meargă în poiana unde se arătaseră zânele și să-și caute prietenii, i s-a repetat lui Calopor atât de mult, încât și-a spus că trebuie să fie un semn, ca el să se grijească spre a purcede la drum, nădăjduind că va da de urma celor trei dispăruți.

Mai întâi, i-a câștigat încrederea lui Durgas, la care se băgase simbriaș, robotind fără crâcnire, căci avea acel gând ascuns, legat de plecarea în căutarea celor trei prietenii. După multe luni, și-a făcut curaj și i-a cerut stăpânului să-i dea împrumut căruța și doi cai.

- Da', ce ai de gând să faci, bă, Calopor? iscodi acesta, curios peste măsură.

- A venit vremea să-mi fac și io un rost, că toți foștii mei prietenii s-au așezat la casele lor, cu neveste și copii și numa' io umblu ca frunza frâsinelului, a mărturisit omul, cu durere în glas.

- Bun așa, dacă zici... Numa' să nu ai vr'-un gând ascuns! grăi Durgas bănuitor.

- Ai cu mine și-o să vezi că mă duc să cat materiale, să ridic o coșmelie mai la margine, că doar acolo am găsit loc.

- Bă, io nu-mi văz capu' de treabă! N-am timp, să mă țiiu după curu' tău! făcu morocănos Durgas... Dacă zici că ăsta ți-i păsu', așa să fie!... Da', dacă te ții de furțisaguri, să știi că te găsesc și-n gaură de șarpe! amenință stăpânul.

*

Cu noaptea-n cap, Calopor porni la drum, având merinde pentru sine și hrană pentru cai, timp de câteva zile. În minte, îi reveni limpede pățania, când vorbise cu Betanos, Datus și Rostos, să urce pe culmea Tâmbului Mare, la pădure, să pândească zânele, care, la lună plină, aveau să încingă hora, spre lauda Zeiței Mame... În noaptea cu lună plină, cei patru flăcăi au urcat acea culme, mergând prin pădure... Vorbeau, ca să alunge teama ce li se cuibărise în suflute. Erau încrezători că, dând cu ochii de iele, vor avea după aceea ce povesti și altora despre fapta lor, pe care mulți ar fi socotit-o ca pe o năzbâtie... Băgaseră de seamă că în fața ochilor se deschidea o poiană. Li se păruse că se deslușea un zvon. Betanos dusesese degetul arătător la gură și le făcuse semn celorlalți să tacă. Apoi, tot din semn, s-au înțeles să-l lege pe Calopor de un copac, așa cum le fusese vorba. De îndată ce fusese legat, Calopor închisese ochii. Așa

FOCUL VIU

auzise că trebuie să facă, dacă vrea să scape teafăr și nevătămat de furia cruntă a zânelor răz-bunătoare. La început, îi păruse tare rău că le ceruse celor trei prietenii să-l lege... De unde era, se auzeau numai chicotelii și fluierături.

La auzul felului cum fetele și flăcării se purtau, sufletul i se amărâse. Dacă ar fi fost și el acolo, să se prindă în hora lor nebună, poate că ar fi fost la fel de voios... Deodată, se făcuse liniște. Așteptase ca voioșia celor trei prietenii iarăși să o ia de la capăt... Nu știa ce să mai creadă. Își spusese că flăcării or fi ostenit și s-au oprit, să-și tragă sufletul. Fetele s-or fi arătat mai dihai ca ei, că doar erau vrăjite!... Calopor ciulise urechile, doar-doar o desluși ceva... Liniștea devenise apăsătoare și asta îl pusese pe gânduri... Își aminti ce gândise atunci: „*Te pomenești că ăștia au spăimântat fetele, cu hărmălaia lor, iar ele au rupt-o la fugă și ei s-au luat după ele!... S-or fi jucând de-a prinselea, cine știe pe unde!... Rău îmi pare că nu-s și io, să mă joc. Ce frumos ar fi fost!... Cine poate ști ce-ar mai fi ieșit, ca să am ce povesti și să rămâie în ciudați toți curioșii!*” ... Cu aceste gânduri, nevrednicul începuse atunci a-i striga pe Betanos, Datus și Rostos. Niciun răspuns!... Apoi, de frică, se pusese pe urlat. Și tot urlase, până obosea. Istovit din cale-afară, Calopor căzuse îndată într-un somn adânc... Nu-și mai amintea când dăduseră de el Cratos și Partos. Îl dezlegaseră cu grijă și apoi îl luaseră la întrebări. El le povestise că pusese la cale să pândească ielele, împreună cu Betanos, Datus și Rostos. Atunci, când se auzise cântul fetelor, el a cerut să fie legat de un copac, iar ceilalți se auzeau cum chiuiau, căci își închipuiseră că s-or fi prins în hora lor... Mai apoi se aștearnuse liniștea... Le mai spusese celor doi fii ai lui Cotelas Minciună că – după socoteala lui – oboșiți de-atâta dănțuială, crezuse că cei trei s-or fi oprit să-și tragă sufletul, iar zânele or fi fugit, iar ei poate că s-or fi luat după ele, jucându-se de-a prinselea... Atât își mai amintise, căci el îi tot strigase, până ce, ostenit, adormise... Partos se supăraseră, când auzise că el nu văzuse zânele și a râs de el, zicându-i că degeaba a urcat în pădure, la pândă. Prins de poveste, Cratos rămăsese gură-cască și vrusese să știe dacă ceilalți flăcăi plecaseră în căutarea zânelor fermecate.

Calopor n-a uitat nici ziua când Partos l-a mințit c-au să meargă în Țara Luanei, pe culmea Pleșu, la *Templu' Ursitelor*, căci acolo – spusese el – ar fi fost zăriți Betanos, Datus și Rostos, luând urma zânelor... Abia acolo, la templu, Calopor aflase că Partos mințise că ar fi venit în căutarea celor trei flăcăi. El voise să dea de *zestrea zânelor*, care s-ar afla îngropată în acel templu... Partos și Calopor merseseră printr-un tunel, care li se arătase, după ce se surpase un perete al celei de-a doua săli a templului... Nimeriseră într-o sală imensă, care avea în mijloc o dală din cremene. În fiecare colț al sălii au văzut câte o cupă din andezit, unde aredea *Flacăra Veșnică*. Cei doi rămaseseră

înmărmuriți: dăduseră peste *zestrea zânelor*... Și acum Calopor avea în fața ochilor acea tipsie din aur, care avea în mijloc Zeița Mamă stând pe un tron, și el tot din aur, iar în mâini aceasta avea o cupă. Pe margini, tipsia era dantelată cu întâmplări din viața zânelor, închipuite în cele patru anotimpuri ale anului getic. El și Partos dăduseră roată tipsiei, holbându-se la acele întâmplări, care pentru ei erau cu totul necunoscute... Găsiseră patru amfore – și ele din aur – care erau cât o găleată de la fântână, multe, multe brățări și inele, cu pietre nestemate și câteva cupe din aur și argint... Dar ceea ce îi lăsase apraoape fără grai era o podoabă tare ciudată, care arăta ca o cloșcă – și ea tot din aur – și care parcă păzea puii auriți din jurul ei, care ciuguleau grăunțe nevăzute, dintr-o tipsie.

*

Adâncit în aceste gânduri, Calopor nici nu a luat seama când a ajuns aproape de poiana de pe culmea Tâmbului Mare, acolo unde auzise în urmă cu muți, mulți ani cântul îmbietor al zânelor fermecate. A deschis caii și i-a lăsat să pască, iar el a apucat pe un drumeag ce ducea spre poiană. Când a ajuns acolo, a rămas uimit de frumusețe: tot soiul de ierburi și flori mirositoare, dezmiardate de adierea vântului. Inima începu să-i tresalte, ascultând pășărelele, care parcă se întreceau în cîrpiț. Nu-i venea să mai plece de acolo!... Cu mare greutate, luă seama de ce anume venise și începu să caute semne ale trecerii celor trei prietenii. Puțin mai sus, unde iarba era rară, dădu de niște pietre așezate pentru aprinderea unui foc cu lemne. Scormoni tăciunii și luă seama că jarul fusese de curând stins. „*Cine să fi poposit pe-aci?... Așa or fi trecut și alde Betanos, în căutarea fetelor fermecate!... Sunt atâtea ani de-atunci!... Cum să dau de ei, dacă n-au lăsat nici un semn?*” gândi Calopor... Cu băgare de seamă, păși pe o punte deasupra unui izvor, formată dintr-un copac mai gros, ce unea malurile. Cum ajunse dincolo, pe un platou, parcă nimerise în altă lume. Totul în jur era pustiu... Și tot merse, până începu a însera. Nu departe, zări niște luminițe. Se întrepă într-acolo, crezând că va da peste vreun suflut de om, care făcuse focul. Cu cât se apropia, putea să deslușească ce zărise: din pământ ieșeau flăcări, unele abia pălpâind, altele arzând ca o pâlălaie. Erau multe, așezate într-un cerc mare... Lui Calopor i se făcuse foame. Cu mare greutate, găsi o crăcană în care înfipse o halcă uscată, de oaie, scoasă din desagă și pe care o pârpală pe o parte și pe alta... Dintr-o dată, vâlvătaia se întetă, se auzi o bufnitură, care-l auzărlă cât acolo. Când se dezmetici, văzu flacăra cât un stat de om. Privind într-acolo, nu-i veni să creadă ce are în fața ochilor. Din vârfurile albastre, o arătare începu să crească și-i vorbi deslușit: „*Ai nimerit taman la Focul Viu al Tatălui Ceresc. Eu sunt duhul lui!... Știu de ce ai pornit la drum... Măine, în zori, să te îndrepti spre Țara Luanei, la Templu' Ursitelor, de pe culmea Pleșu!... Acolo au poposit prietenii tăi... Au rămas așa cum îi știai!... Eu te voi veghea în noaptea asta, să nu ai teamă!... Să te hodini, că ai cale lungă până la templu!*”

TOADER TITI ROZNOVANU

Mo(nu)mente și fițe!

STICLA DE ROM

Pe vremea acelor ierni geroase, cam după bobotează, într-o sâmbătă dimineață, am zis să merg la părinți, să văd ce mai fac și să le crap lemne pentru sobă, să mai dau omătul adunat prin curte. În drum, spre gară, am trecut și pe la sora și cumnatul Ploaie.

M-au întrebat unde merg și văzându-mă cu bagaj, le-am spus ca la părinți. Imediat, cumnatul *Promoroacă*, a spus că merge și el la socri.

-Ia spune-mi *Pospaiul* meu, ce să le duc socrilor mei?

-Mai *Promoroacă*, ce crezi tu mai bine!

-Am să iau pentru tata socru, un litru de rom, să aibă dimineața câte-un păhăruț.

Am mers în gară și după câteva momente, trenul a și pornit spre Vatrani.

-Ne-am urcat într-o cursă Vatrani- Pârlița și am coborât în Horăiești în fine, am ajuns acasă la părinții mei-, respectiv socrii lui *Promoroacă*. S-au bucurat mult părinții mei de sosirea noastră.

Eu le-am dat ce am adus pentru ei, printre altele le

cumpărasem patru pâini și doi litri de bere, le-am dat și o sută de lei, să aibă de cheltuieli.

Promoroacă cumnatul i-a înmănat tatei sticla de un litru de rom, rostindu-i menirea.

-Ia tată socru sticla asta de rom, pe care am cumparat-o special pentru mata, să ai în fiecare dimineață, câte un păhărel.

-Bine mai băiete, îți mulțumesc și-o pus-o pe geam. Între timp mama a terminat de făcut mâncarea-mămăliguță și borș de fumătură și tochitură moldovenească, tradiționala ținutului Moldova cu murături - pătlagele, castraveți, curechi etc. Am stat la masă cu toții, am mai povestit ce mai noutăți de prin sat, sau din orașul de pe râul Repede de unde băietul și ginerele au venit.

Timpul o trecut, s-o și făcut amiază.

Pe la ceasul unu după masă, *Promoroacă* le zice-socrilor.

-Eu merg până la Sândica, să-i duc o vorbă de la *Ploaia* mea.

-Mergi, dragul nostru.

-Da, știți ceva?

-Ce mai este, dragul moșului?

-Ca să nu merg cu mâna goală, iau și sticla cu rom, pe care v-am adus-o.

-Ia-o măi baiete, că și așa eu nu am desfăcut-o, ca să gust măcar?

Și *Promoroacă* o luat sticla de rom, o mers la Sândica, să-i ducă un răspuns de la *Ploaia* lui, și s-a întors a doua zi, după vreo douăzecișicinci de ore...

ȘAHUL ȘI MULTIPLICITATEA ARTISTICĂ

Luând contact cu volumul lui **Florin G. Sava, Șah artistic simbolic** (Ed. *Magic Print*, Onești, 2024), observăm raportarea constantă la paradigma interdisciplinarității, conform spuselor autorului fiind „făcută legătura șahului artistic cu cel clasic de competiție, cu literatura, matematica, cu religia, cu mai multe sporturi, precum și cu viața reală”. Absolut inedită se dovedește a fi analogia cu vânatul, acolo unde reușita, victoria presupune o acțiune care înlătură elementele nefaste. Tabletele speciale de șah artistic dedicate de **Florin G. Sava** marilor sportivi ai României au darul să celebreze esența operei împlinite. Sportivului victorios îi sunt conferite accepțiuni aristocratice. Pentru autorul volumului Șah artistic simbolic, sportivitatea ia valențe din zona arhetipală. Enunțul "Albul mută și câștigă" va fi purtătorul tușei profund benigne. Florin G. Sava, cu ocazia prezentei lucrări, demonstrează că jocul regilor de pe tabla de șah este în același timp și regele sporturilor, depășind aici chiar ultramediatizatul fotbal. Putem nominaliza mai multe cărți aparținând acestui special iubitor al șahului: **Luminarea cifrelor divine, Alfabetul șahist, Încercări literare sau Șah artistic interdisciplinar**. Pentru că promovează fără încetare multiplicitatea artistică, **Florin G. Sava** închină adevărate imnuri frumuseților lumii, realizărilor majore ale celor care le slujesc.

putea fi corelată cu înălțarea spiritului, tip simbolic de consacrare.

Printre multe altele, pe parcursul volumului apare și motivul câmpului de vânătoare, acolo unde reușita, victoria presupune o acțiune care înlătură elementele nefaste. Tabletele speciale de șah artistic dedicate de **Florin G. Sava** marilor sportivi ai României au darul să celebreze esența operei împlinite. Sportivului victorios îi sunt conferite accepțiuni aristocratice. Pentru autorul volumului Șah artistic simbolic, sportivitatea ia valențe din zona arhetipală. Enunțul "Albul mută și câștigă" va fi purtătorul tușei profund benigne. Florin G. Sava, cu ocazia prezentei lucrări, demonstrează că jocul regilor de pe tabla de șah este în același timp și regele sporturilor, depășind aici chiar ultramediatizatul fotbal. Putem nominaliza mai multe cărți aparținând acestui special iubitor al șahului: **Luminarea cifrelor divine, Alfabetul șahist, Încercări literare sau Șah artistic interdisciplinar**. Pentru că promovează fără încetare multiplicitatea artistică, **Florin G. Sava** închină adevărate imnuri frumuseților lumii, realizărilor majore ale celor care le slujesc.

OCTAVIAN MIHALCEA

ȘTEFAN DINCESCU

CIPICII LUI ANTEU

„Tot pescuind vine și marea.”
(Odysseas Elytis)

1
În grădinile sanctificatelor ospicii,
toamna bate nucăria cu vătraul.
Vodă-nsămânțează ficțiunile cu scaiul.

2
Pâinea se mâhnește de-așteptare,
vinul își dă duhul în pahare. Clanța ușii

3
Cocoloașe face liniștea pe ramuri
și-n opaiț negura își subțiază seul.
Versul își rotește-n rime caduceul.

4
Moartea își începe sultanatul. Străzile
schitează psalmii. Indecent, scamatorii
și bufonii trag obiele-n parlament.

5
M-ai răsplătit cu gloriile unui naufragiu,
când, Doamne, îmi pășteai asinul
între demență și carnagiu?!...

6
V-am plâns c-o lacrimă în stare,
irecuzabili turmentați,
să ducă tigrul în spinare!...
De ce, brânzarilor, mușcați?!...

7
Îndeasă teii într-un cântec firava liniște
sporindu-și firfirigul.
Ferestrele îți sunt cârpite c-o negură
din care șiroiește frigul.

8
Pe-o buturugă din cetate ieri gâtul
mi l-am așezat.
Călăul încă mai prânzește.
Nu eu îmi sunt călăul patentat?...

9
Se-aude rinocerul cel mai verde
cum își proptește în statui artagul
și le sfărâmă scăfârlia cu baltagul!...

10
Până mâine cine să mă nască iute
primenind puiernița dreptății?...
Doamne, stinge-ne-am în imnul bolilor
cretinătății!...

11
Mai mustești în nedreptate,
suflete bloncos, inept?!... Cine, greiere,
ne soarbe soarele și îngerii din piept?!...

12
Să nu-i spui, Doamne, mâinii drepte
cum stânga o trișează și o-njură, cu
anasâna când îi ia caimacul și-i dă
cu greieri peste gură!...

13
O pitulice jucăușă pe umărul statuii
face niște semne de care se întunecă
arcașul.
Din glorii, prințe, v-a rămas rântașul?!...

14
Vinde-m-aș psaltire unor motofleți!...
Spânzurați de-o flintă, vânător și rit,
să ieșim la mare,
Doamne, ne-am cuscrit!...

15
De-atâta țărâit de greieri n-auzi
cum crapă noaptea pe la-nchieturi,
iar sufletul ți-e gheb de julituri?...

16
Înjosirea, sfada, vicleșugul și-au întins
pe masa ta belșugul.
Doamne, câtă paradire îți încape
în lucire?!...

17
Coaja dă cu oiștea în gard.
Miezul face boroboate.
Numai tu, simplitate, cum ți-ai pus
zorelele pe moațe!...

GINA ZAHARIA

M-am liniștit, ești acolo

Aș fi rămas pe malul apei.
Tulbure mi-era tăcerea, dar s-au ivit norii, apoi ploaia,
mai târziu curcubeul...
Stăteam acolo, chircită sub cerul gol
și mi se părea că imensitatea era lumea în care sunt eu.
Apoi ai apărut tu.
Mi-ai spus să te urmez și asta am făcut.
Tot drumul mi-ai vorbit despre casa
în care trebuia să stau.
O dată am râs zgomotos,
a doua oară am trecut gândul peste foame.

Mi s-a părut lung drumul. Păduri, deșert, sare,
și nicio încăpere în care să mă odihnesc și eu. Și mă
faceam leu, și pasăre, și câteodată nisip,
apoi mai plăsmuiam câte o grotă...

Există mai multe feluri de tine, mi-ai zis,
și te-am crezut.
Aveam o tehnică avantajoasă, închideam ochii
și acopeream tot ceea ce aș fi dorit vreodată.
Reveneam pe drumul pietruit,
iar tălpile mele credeau că-i de-al lor.
A trebuit să mă bucur, spre satisfacția
umbrelor bârfitoare, dar când am auzit
iarba tânguindu-semi-a cam trecut.
Zmeii se frământau în copaci
și m-am prefăcut că am treburi mai importante.

Ți-am spus că sunt gata să negociez pentru
o pală de vorbe și nu m-ai ascultat.

Am acceptat lipsa de empatie,
de fapt, nu i-am dat importanță.
Am preferat să mă joc
mai degrabă cu un ghemotoc de mize,
asta ca să nu trimit revolta să scuture copacii în care
se vor fi copt cândva merele pădurețe.

Mă uitam cum speranțele-și croiau rochii cu trenă
pentru fiecare pod, băiguiam ceva, nici astăzi n-am
aflat de ce nu aveam stare,
aplaudam cârdirile de cocori care-și cărau trecutul
în josul duminicilor,
băteam din picior să reia traseul ca prima dată,
nu știi dacă m-am ales cu vreo stare mai bună,
mai degrabă am sfidat visele.

Să vă spun că nu m-am oprit nicăieri,
că toate străzile păreau ocupate, iar gardurile se ridicau
între noi?
Credeți că ne convenea să cutreierăm nimicuri?
Imaginația lucra în fel și chip,
dar nu mă atrăgeau dantelăriile ieftine ale vremii,
nici zarva din jur cum că norocul
mă căutase mult și bine.

Am sfidat clipele alea mărețe, le-am încuiat
într-o colivie și le-am abandonat fără să șovăi.
În depărtări se auzeau tălângile bune.
M-am pieptănat în oglinda lacului din suflet,
mi-am pus pantofii cu toc și o rochie roșie,
apoi am serbat deznădejdea, frustrarea,
dar, mai ales, curajul de a mă privi cu încredere.
Așa că las această fotografie aici
și privesc peste umăr.
M-am liniștit, ești acolo.

Nu știi de ce...

„Nu știu de ce” își începea povestea așa,
eu mă prefăceam că o ascult,
de fapt mi-era dragă
cum încerca să mă convingă de restul acțiunii,
că era păcat să rămână înțepenită acolo
între niște momente aruncate de-a valma.

Și mă făceam mică, mai mică decât o copilă,
și se adunau în jurul meu toate personajele inventate,
le alintam și mă alinau,
inversaserăm cumva rolurile

și n-am băgat de seamă că toamna
bătea în ușă,
ba chiar mă striga să-mi fac timp
și pentru cules ceva.

Atunci m-am trezit brusc.
Vocea ei continua să deseneze
cele mai calde încăperi ale lumii,
nu știam încotro trebuie s-o apuc,
nici dacă mi-am schimbat numele
cu unul rătăcitor
fugar ori măcar două veacuri mai grijuliu.

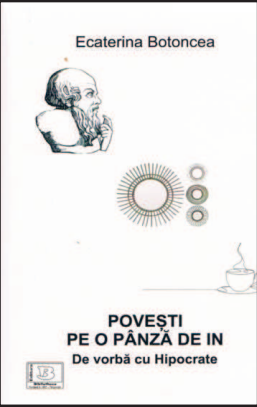
Și a trecut pe acolo o idee. Am prins-o:
m-am descălțat și am intrat în poveste,
bănuiam că nimic
nu mă va împiedica să trăiesc regește,
așa că am dereticat în grabă, ba mi-am pus
și niște flori
la fereastră
și am zis că-s stăpână.

Dar ce să vezi? O adiere stranie se tot plimba de-a lun-
gul, de-a curmezișul, de-a nepăsarea, de-a necunoscu-
tul, până ce mi-am dat seama
că pusese ochii pe mine.
Zadarnic am dat-o mai încolo, se încăpățâna
să răsară când nu te așteptai.
Lasă, am zis,
te vei învăța minte să nu mai cutreieri
prin sufletul omului,
să nu mai arunci cuțite la întâmplare,
nici să șovăi când ești trasă la răspundere.

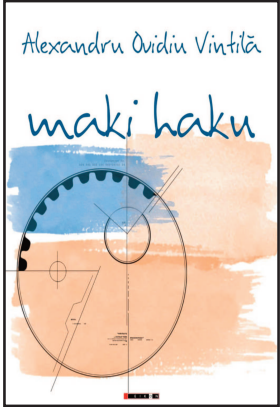
Apoi am ieșit. Și s-a auzit ușa trântindu-se,
iar povestea mea s-a stricat îndată.
M-am repezit s-o recompun din rădăcini,
am adunat ierburile care-mi erau la îndemână,
m-am tânguit, am implorat-o să se arate,
să trăiască în mine,
să colindăm împreună drumurile pietruite,
să învețe că supărarea e doar o toană,
dar cred că am vorbit singură.

Din când în când îmi fac de treabă prin zonă.
Aud glasul copilei care a fost cândva,
aud și toamna culegând roadele vieții,
și pe mine mă aud bombănind și pregătindu-mă
pentru o altă poveste.

Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca PLUMB * Biblioteca

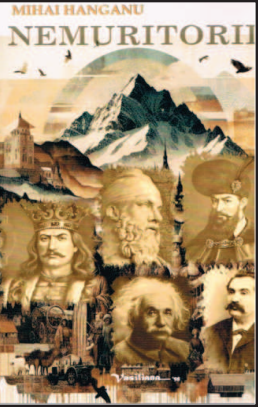

pagina 20

revistă de atitudine